

Au XXXV Nr. 12 (-1914)

REGATUL ROMÂNIEI

SFÂNTUL SINOD

AL

SFINTEI BISERICI AUTOCEFALE
ORTODOXE ROMÂNE

No. 23

1914 Martie 20

Prea Sfințite Părinte.

Observându-se, că dela un timp încoace o mică parte din preoțime agitându se pentru o adunare, sub nume mai întâi de *Congres* și mai apoi de «Conferință generală preoțească», NOI, având în vedere că încă dela începutul păstoriei Noastre în această bine cuvântată de Dumnezeu Eparchie a Ungro-Vlahiei, ținând socoteală de multe nevoi ale Bisericii și ale Clerului, am stăruit continuu și prin bună înțelegere cu Înaltul Guvern al țării,—am reușit pe cale pacinică și liniștită a se realiza câteva însemnate îmbunătățiri, precum:

- a). Asigurarea pământurilor bisericesti dela parohiile rurale dimpreună cu vetrele Mănăstirilor;
- b). Ridicarea vechei curbe deasupra salariilor preoțesti, dimpreună cu gradația preoților în drept și a salariilor cântăreților,—toate asigurate prin budgetul viitor; către care mai putem adaoge, și
- c) Urgentele măsuri pentru reînființarea a două seminarii

Prea Sfinției Sale

Prea Sfințitului Director al Revistei „Biserica Ortodoxă Română” și al „Tipografiei Cărților Bisericești”

Eparhiale, din acele cu greșală desființate altădată, pe unde nevoia se simte mai mare de preoți, osebit de cele lalte două așteptate; etc.

Având în vedere bunele dispozițiuni pentru Biserica și Cler ale Inaltului Guvern din partea căruia, ca și cel din trecut, avem promisiuni vrednice de credință și pentru alte îmbunătățiri necesare mai cu timpul, și dorind ca nu prin grăbirea sau nesocotite mișcări, să se compromită a-nevoiosul pas asigurat până acum;

Având în vedere că Clerul nostru ca cel mai prețios element de pace și ordine în Stat, dator este ca să cruțe Guvernului și țării toată liniștea trebuitoare în marele și grelele preocupări ce cu toții avem în țară, pentru marile reforme în lucrare și pentru valurile politice de peste hotară Clerul Regatului având altceva cu mult mai bine de făcut, precum ar fi: combaterea Adventismului care se lățește și sapă temelia parohiilor; combaterea grelelor vicii încuibate în popor; lucrarea pentru îmbunătățirea soartei materiale și morale a enoriașilor în fiecare parohie; și altele asemenea.

Drept care NOI, în marea dorință ce avem ca Clerul să-și mențină demnitatea sa, lucrând între enoriașii săi, și exprimându-și dorințele numai pe cale pacinică, fără de mișcări cu aparență de nedisciplinare sau dezordine, rămânem la vechea Noastră convingere cum că, Cucernicul Cler al Regatului nostru ar trebui să fie deocamdată mulțumit cu frumoasele sale instituțiuni dobândite până acum și a-nume:

A. Conferințele și Cercurile pastorale anume și bine relementate, în care, pe lângă lucrări de studii și acte pastorale, pot să se exprime și să discute toate dorințele și dezideratele posibile, după județe și Eparhii;

B. Consistoriul Superior Bisericesc, unde ca într'un adevărat parlament preoțesc, unit cu Sfântul Sinod, preoții să-și poată aduce ori manifestă și discută cu aleșii lor, toate dorințele sale legitime și canonice, față fiind și însuși Onor. Ministru al Cultelor, carele singur, ca reprezentant al Guvernului, va putea duce către buna realizare toate incheierile luate acolo.

Pentru unele ca acestea, Noi avem onoare de a Vă re-

comendă *Prea Sfinției Voastre*, ca pentru obșteasca luare aminte, să publicați imediat în numărul curent al revistei *Biserica Ortodoxă Română*, aceasta cu alăturatul conspect, după carele să urmeze textual acele trei documente de acolo prevăzute, în toată întregimea lor, luându-le întocmai după textul imprimat altă dată, la locurile de aci anexat arătate. După care imediat vor urmă și acele trei acte, trimise cu adresa Noastră anterioară No. 22 din 17 Martie curent, cu tabloul care cuprinde toate lucrările Sfântului Sinod precum și ale Consistoriului Superior Bisericesc, cerute de Minister pentru a sa orientare etc. Care lucrări toate împreună, trebuie a se publica chiar la începutul numărului curent al revistei *Biserica Ortodoxă Română*; dar se vor scoate și în deosebită broșură, în număr de până la două mii exemplare, pe hârtie bună și având pe copertă titlul:

I. *Trei vechi documente bisericești* de acum 30 de ani trecuți, dar care sunt și în prezent de foarte mare actualitate pentru tot Clerul Bisericii Române din Regat.

II, *Alte trei lucrări de actualitate* despre activitatea Sf. Sinod și a Consistoriului Superior Bisericesc, extrase după revista *Biserica Ortodoxă Română*, numărul din Martie 1914.

Primiți, Prea Sfințite Părinte, ale Noastre întru Hristos frațești îmbrățișeri.

† Președinte, *Konon Mitropolit Primat*.

Director, *Econm Ovidiu Musceleanu*.

Anexat la adresa cu No. 23 din 20 Martie 1914.

A. Trei vechi documente bisericesti de acum treizeci de ani trecuti, dar care sunt si in prezent de foarte mare actualitate pentru tot clerul Bisericii Romane.

Se zice ca, Istoria se repeta: cate odata la perioade mai indepartate, iar cate odata mai curand. Miscarile congresuale care se incearca astazi intre oparte din clerul mirean, s'au mai petrecut aproape intocmai si acum 30 de ani trecuti. Care atunci nu au dat nici un bun rezultat pentru Cler si Biserica, dar au provocat si inceput sdruncinarea bunului prestigiu al preotimii, care sdruncinare a prestigiului, se pare ca ar continua si pana astazi, spre paguba si vatamarea tuturor.

Aceste documente sunt urmatoarele:

I.

Regulamentul pentru buna conduită a clerului in genere, votat de Sfântul Sinod in 1883, publicat intocmai in colectiunea Regulamentelor Sinodale din acel an, etc.

Regulamentul acesta este urmatorul:

CAROL I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate;

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii publice, cu No. 5,720;

Văzând jurnalul Consiliului Nostru de miniștri, incheiat in ședința dela 5 Iunie 1884; cu No. 6.

Am decretat și decretăm ce urmează:

REGULAMENT

Pentru buna conduită a clerului in genere

Canoanele sfinților apostoli și ale Sfințelor Sinoade ecumenice și locale legiesc urmatoarele despre buna conduită a clerului in genere:

1. Canonul LV al sfinților apostoli

«Dacă vreun cleric ar ocări pre episcopul său, să se caterisească».

2. Canonul XVIII al Sinodului ecumenic IV hotărăște:

«Vinovăția conjurației sau a patriei este cu totul oprită și de legile cele din afară (civile); cu atât mai vârtos se cuvine a se opri ea în biserica lui Dumnezeu. Deci dacă oarecari clerici sau monahi s'ar afla legându-se unii cu alții prin jurământ, ori făcând adunături, sau urzind meșteșugiri asupra episcopilor sau asupra colegilor lor clerici, cu totul să se depună din treapta lor».

3. Canonul III al Sinodului IV ecumenic legiuiește:

«S'a înștiințat sfântul Sinod că oarecari din cei numărați în cler, pentru urit câștig, iau în arendă averi streine și fac lucruri lumești, negrijind servirea Dumnezeiască, și cutreeră casele oamenilor mireni și primesc asupra'și încredințări de averi, pentru iubirea de argint. Deci a hotărât sfântul și marele Sinod ca nimeni de acum înainte, nici episcop, nici cleric, nici monah să nu iă în arendă moșii și să nu se vire în disposări de lucruri lumești. Afară numai când de legi s'ar chemă la o neapărată episcopie a nevrâstnicilor, sau episcopul cetății i-ar rândui să poarte grije de lucruri bisericesti, sau de orfani, sau de văduve fără ajutor și de persoane ce mai ales au trebuință de ajutorul bisericesc, pentru frica lui Dumnezeu. Iar dacă cineva de acum înainte ar cuteză să calce cele hotărite, unul ca acela supue-se certărilor bisericesti».

4. Canonul VII al aceluiaș Sinod hotărăște:

«Cei ce odată au intrat în cler și monahii, am hotărât ca nici în oaste, nici în dregătorie lumească să intre. Altminterea, cel ce ar îndrăzni a face una ca aceasta și nu s'ar căi și întoarce la starea aceea pe care mai înainte o alesese pentru Dumnezeu, să se anatematizeze».

5. Canonul III al Sinodului I ecumenic ordonă:

«Marele Sinod a oprit cu desăvârșire a nu se învoi nici episcopului, nici presviterului și în genere nimănu din cei ce se află în cler a aveă în casă altă muiere conveșuitoare, afară de mamă sau de soră, sau de mătușe, sau numai persoane de acelea care sunt streine de orice prepus».

6. Canonul IX al Sinodului VI ecumenic legiuiește:

«Nu este permis nici unui cleric a ține cărciumă. Căci dacă unui asemenea nu se permite a intra în cărciumă, cu atât mai vârtos a sluji altora în ea, și a se ocupa cu ceea ce nu se cuvine lui. Iar dacă vre unul face ceva de felul acesta, ori să înceteze, ori să se caterisească».

7. Canonul apostolic XXXIX legiuște:

«Presviterii și diaconii fără de socotința episcopului nimica să nu săvârșască (din cele ce se cuvin chemării lor). Căci el (episcopul) este acela căruia s'a încredințat poporul Domnului, și dela el se va cere cuvântul cel pentru sufletele lor».

8. Canonul apostolic LIV legiuște:

«Dacă vreun cleric se va vedeă mîncînd în cărciumă să se afurisească, afară numai dacă fiind în călătorie ar găsdui în vre-o ospătărie». De asemenea canonul apostolic XLII: «Episcopul sau presviterul sau diaconul, carele s'ar dedă jocului și beției, ori înceteze ori caterisească-se».

9. Canonul XXVII al Sinodului VI ecumenic hotărăște:

«Nimeni din cei ce se numără în cler să nu se imbrace cu haină necuvenită, nici în cetate petrecînd, nici în cale mergînd, ci să întrebuițeze hainele cele deja stabilite pentru cei ce se numără în cler. Iar dacă cineva ar urmă în potrivă să se depărteze din serviciul bisericesc pe termen de o săptămână».

10. Canonul XXXIV apostolic legiuște:

«Episcopii fiecărei națiuni se cuvine a ști pe cel întâi între dînșii și a-l recunoaște de cap al lor și fără socotința lui a nu face nimica din cele ce covîrșesc autoritatea lor, ci să facă numai cele ce se ating de eparhia lor și de locurile ce aparțin lor. Dar și cel întâi (mitropolitul) să nu facă nimica fără socotința tuturor; căci așa va fi unitatea în idei, și se va proslăvi Dumnezeu prin Domnul intru Duhul Sfânt».

11. Canonul VI al Sinodului VI ecumenic legiuște:

«Fiindcă s'a zis în canoanele apostolice că dintre necăsătoriți, introduși în cler, numai ceteții și cântăreții pot intra în căsătorie, de aceea și noi, păzind aceasta, hotărâm: că de acum nici ipodiacon, nici diacon, nici presviter nu are permisiune, după săvârșirea hirotoniei asupra lor, a intra în conviețuire nupțială. Iară dacă va îndrăzni

să facă aceasta să se caterisească. Iar dacă cineva din cei ce intră în cler voește să se însoțească cu o femeie prin nuntă legiuită, să o facă aceasta înainte de hirotonia în ipodiaton sau în diacon, sau în presviter».

12. Canonul XII al Sinodului ecumenic VI legiuiește:

«Venita la știrea noastră și aceea că, în Africa și Livia și în alte locuri, oarecari dintre prea iubitorii de Dumnezeu proestoși (episcopi), și după ce s'a săvârșit asupra lor hirotonia nu părăsesc împreună viețuirea cu soțiile lor, punând prin aceasta pedică și scandal altora. Deci, având mare îngrijire ca toate să se întocmească spre folosul turmei lor încredințate, am recunoscut că este bine ca de acum să nu fie nimica de felul acesta. Iar aceasta o zicem nu spre înlăturare sau pervertirea legiului apostolice ci adăogând îngrijirea pentru mântuirea și sporirea oamenilor spre mai bine, și pentru ca să nu îngăduim vre-o grăire de rău asupra sfintei chemări. Căci zice dumnezeescul apostol: *toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți: neîmpedcători fiți iudeilor și elinilor și bisericii lui Dumnezeu, precum și eu întru toate fac spre plăcerea tuturor, necăutând folosul meu, ci al celor mulți, ca să se mântuiască. Următori fiți mie precum și eu lui Hristos*». Iar dacă cineva va fi vădit că face aceasta, să se caterisească.

13. Canonul XXII al Sinodului VI ecumenic legiuiește:

«Cei puși la episcopat sau în oricare treaptă a clerului, pentru bani, iar nu prin examinare și alegere pentru chipul viețuirii, poruncim a se caterisi precum și aceia prin care ei s'au pus».

Tot aceasta se oprește și prin canonul XIX al Sinodului VII ecumenic, carele se exprimă așa:

«Urăciunea iubirei de argint întru atâta a cuprins pe conducătorii bisericilor, încât unii din cei ce se zic prea evlavioși, bărbați și femei, uitând poruncile Domnului, au rătăcit și primesc pentru ura pe cei ce intră în tagma preotească și în viața monahicească. Și se întâmplă, precum zice marele Vasilie, că este netrebnic tot ce are un început necurat; căci nu se cuvine a servi lui Dumnezeu și Mamonei. De aceea, dacă se va vedeă cineva făcând aceasta, fie episcop sau egumen, sau oricine din sfințita tagmă, ori să înceteze ori să se caterisească, după cano-

nul al doilea al Sfântului Sinod din Chalcedon; iar eumena (stareța) să se izgonească din monastire și să se dea spre ascultare în altă monastire; de asemenea și egumenul carele nu are hirotonia presviterală. Iar despre ceea ce dau părinții copiilor ca zestre și despre lucrurile ce se oferă din propria avere, cu declarare de la cel ce le oferă, că se consacră lui Dumnezeu, noi am hotărât ca să rămână după făgăduința lor, ori de va rămâne în monastire cel ce le-a oferit, ori de va ieși dacă la aceasta nu va fi vinovat proestosul».

Tot despre aceasta sfântul Vasilie cel mare, în canonul XC, se exprimă așa:

«Absurditatea lucrului de carele scriu, făcându-se în genere obiect de bănuiele și de vorbă, a umplut de intristare sufletul meu; însă el mi s'a înfățișat de necrezut. Și așa cel vinovat să primească această scrisoare despre dânsul (lucru) ca o doctorie, cel nevinovat ca o ferire, iar cel indiferent la bine și la rău, ceea ce n'ași dori să se afle între voi, ca o mărturie contra lui. Și ce este aceea despre care eu grăesc? Spun unii că oarecari dintre voi iau bani dela cei hirotonisiți de dânsii și acoper aceasta cu numele cucerniciei, ceea ce este încă mai rău. Căci dacă cineva face răul sub acoperișul binelui, unul ca acela este vrednic de o îndoită pedeapsă; și pentrucă face ceea ce nu este bine și pentrucă întrebuițează binele, ca să zicem așa, ca complice la săvârșirea păcatului. Dacă aceasta este așa, să nu mai fie de acum, ci să se îndrepteze. Căci celui ce iă argint, neapărat trebuie să i se zică ceea ce s'a zis de apostoli celui ce voiă să dea argint, ca să cumpere predarea Duhului Sfânt: «*Argintul tău fie cu tine în peire*»¹⁾. Căci mai puțin greșește cel ce din nepricepere voește a cumpără darul lui Dumnezeu, decât cel ce-l vinde, pentrucă aceasta este vânzare; că dacă darul cel primit de tine în dar îl vinzi oarecum Satanei, el se iă dela tine. Căci tu introduci specula în lucrurile cele duhovnicești și în biserică, întru care nouă ni s'a încredințat Trupul și Sângele lui Hristos. Nu trebuie să fie aceasta așa. Dar în ce stă această viclenie, voi spune. Socotesc unii că nu păcă-

¹⁾ Fapt. cap. VIII, st. 20.

tuesc când iau nu la hirotonic, ci pe urmă; dar a lua oricând ar fi, este a lua. Și așa rog lăsați acest venit sau mai bine această intrare în Gheena, și nu vă faceți nevrednici de a săvârși sfințitele Taine, pângărindu-vă mâinile cu această mituire. Și mă ertați că eu mai întâi, ca cum necrezând, iar apoi ca crezând, vă ameninț. Dacă cineva după această epistolă a mea va face ceva de acest fel, să se depărteze dela altarele cele de aci și caute-și unde ar putea să cumpere și să vândă darul lui Dumnezeu. *Căci noi și bisericile lui Dumnezeu acest obicei nu avem*¹⁾. Și mai adăogând una, voiu incetă. Aceasta se face din iubirea de argint, iar *iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor*²⁾ și se numește *idolatrie*³⁾. Și așa nu preferați idolii lui Hristos, pentru puțin argint, și nici imitați pe Iuda, vânzând a doua oară pentru mită pe cel odată răstignit pentru noi. căci și țarinele și mâinile ce primesc astfel de roduri se vor chema *Achetdama*⁴⁾.

14 Canonul XXIII al Sinodului VI ecumenic legiuiește:

«Nimeni dintre episcopi sau presviteri sau diaconi predând preacurată comunicare, să nu ceară dela cel ce se comunică pentru acea comunicare bani, sau ori ce alta. Căci harul nu se vinde, și noi nu pentru bani predăm sfințirea duhului ci fără viclenie trebuie a o predă celor vrednici de acest dar. Iar dacă cineva dintre cei ce se numără în cler se va vedea că cere vreun fel de dare de la acela căruia 'i predă preacurata comunicatură, să se caterisească, ca un râvnitor al rătăcirii și vicleniei lui Simon».

15. Canonul XIV al Sinodului VI ecumenic legiuiește:

«Canonul sfinților și de Dumnezeu purtătorilor părinților noștri să stăpânească și întru aceasta ca, presviterul mai înainte de 30 de ani să nu se chirotonisească măcar de ar fi om cu totul vrednic, ci să aștepte. Că Domnul nostru Iisus Hristos în anul al 30-lea s'a botezat și a început a învăța. Așisderea nici diaconul mai înainte de 25 ani; iar diaconeasa (cecece astăzi sunt călugărițele mai

¹⁾ 1 Corint. XI, 16.

²⁾ 1 Timot. VI, 10.

³⁾ Colos. III, 5.

⁴⁾ Țarina sângelui, (Fapte 1, 19).

'nainte de 40 ani să nu se chirotonisească.» (Vezi asemenea canonul XI al Sinodului de Neocesia).

Pe temeiul acestor sfinte canoane și în spiritul tuturor canoanelor sfintei noastre biserici ortodoxe, Sfântul Sinod al bisericii noastre ortodoxe române regulează:

Art. 1. Membrii Sfântului Sinod sunt datori a reprezenta în conduita și viața lor credința ortodoxă, morala, evanghelică și disciplina canonică; să respecte și să aplice deciziunile Sinodului cu tot devotamentul cuvenit cauzei sfinte a prosperării bisericii noastre. Armonia în lucrări și în cugetări sunt cerute imperios de solidaritatea ce trebuie să domnească într'un corp înalt de administrație bisericească.

Art. 2. Nu este permis nici unei persoane din cler sau din funcționarii bisericești a cere sau a primi vreun dar personal dela ceice intră în treptele ierarhiei bisericești, sau se înaintează la vreun rang bisericesc sau se permută dela vre-o biserică la alta. Numai calitățile morale și legale și adevăratele trebuințe bisericești să fie motivele la orice acțiune de felul acesta. Cei abătuți, atât mituitorii cât și mituiții, de vor fi clerici, vor cădea sub certarea canoanelor bisericești; iar de vor fi mireni vor fi destituiți și dați judecății civile.

Art. 3. Nu este permis nici unui cleric a face întruniri și adunări necanonice în interese închipuite bisericești, nici a discuta canoanele bisericești după bunul lor plac, nici a se împotrivi dispozițiilor Sinodului țarei.

Când s'ar ivi vre-o trebuință de a se consulta în corpore preoții, să se adune la reședința protoeriei. Acolo, sub președința protoereului respectiv, să expună păsurile lor și concluziunile să le comunice ierarhului eparhiot, carele ori singur va decide de urmare, ori la trebuință, va supune cazul în deliberarea Sfântului Sinod.

Preoții la trebuințele lor pot a se adresa și la episcopul eparhiot și la Sfântul Sinod.

Cine se va dovedi că a urmat contra acestor dispozițiuni, că a făcut adunări sedicioase, de acele oprite de disciplina bisericească, acela se va destitui din postul său bisericesc.

Art. 4. Este oprit pe viitor a se ridică la treptele de

preot și de diacon candidații cari nu ar avea vârsta stabilită prin canoane, anume: 25 ani pentru diacon și 30 de ani pentru preoție.

Dacă însă vre-o excepțională nevoie ar cere a se face oarecare pogorământ la vârstă, canonisată de Sinoade pentru hirotonie, acel pogorământ nici într'un cas să nu fie mai jos de 26 ani îndepliniți pentru preoție; iar pentru diaconie 24 de ani.

Art. 5. Candidatul de preoție, înainte de începerea rânduelei hirotoniei în biserică, înaintea lui Dumnezeu, a episcopului și a adunării creștinilor, să facă declarațiunea următoare:

«Subscrisul (N) candidat de preoție, declar înaintea lui Dumnezeu, a Prea sfințitului meu stăpân domnul (N) mitropolitul sau episcopul eparhiei (N), că; dorind a mă învrednici de darul preoției pentru biserică (N) din comuna (N), nu am în vedere decât a lucra pentru mântuirea sufletescă a turmei duhovnicești mie încredințată. Voiu conforma viața mea cu învățăturile sfintei Evanghelii, ale sfinților apostoli, și cu canoanele și învățăturile sfinților părinți ai bisericii ortodoxe. Nu voiu uita niciodată în viața mea cuvintele sfântului apostol Pavel, care cer ca preotul să fie *fără de prihană, bărbat al unei muieri, privighetor, treaz (sobru), cumpălat, ospitalier, învățator, nu bețiv, nu bătăuș, nu râvnitor de câștig urit, ci blând, neșfădnic, nelacom, bine chivernisindu-și casa sa*. Căci dacă cineva nu știe a-și chivernisi casa sa, cum va îngriji de biserică lui Dumnezeu (1 Tim. III 2—6). Declar în sfârșit că întru toate voiu fi supus și ascultător chiriarhului meu Prea sfințitului mitropolit sau episcop și dispozițiunilor privitoare la biserică și cler, ale sfântului Sinod al bisericii noastre ortodoxe române, precum și legilor regelui român. Așa să-mi ajute Dumnezeu în cariera mea preoțească».

Această declarațiune, subscrisă de candidatul de preoție, se va păstra la cancelaria eparhială cu celelalte acte ale hirotoniei lui.

Art. 6. Nu este permis clericilor a participa la adunări comune prin localuri publice unde se mănâncă, se bea, se face jocuri de hasard și alte petreceri ordinare, necompatibile cu vocațiunea preoțească.

Art. 7. Nu este permis preoților a țineă cărciume pe socoteala lor, nici a luă moșii în pensiune, nici a administră moșii și averi streine, afară numai când ar fi chemați la aceasta de legi, precum la cas de administrație, de averi orfanești, etc.

Art. 8. Nu este permis de canoane ca persoanele din tagma bisericească să ocupe funcțiuni civile sau militare.

Art. 9. Nu este permis persoanelor bisericești a avea în casele lor conviețuitoare alte persoane de sexul feminin de cât mamă, soră, mătușe sau și alte persoane scutite de orice prepus.

Art. 10. Persoanele bisericești să fie în serviciul lor, întru toate supuși și ascultători de ordinele episcopului lor.

Art. 11. Nu este permis persoanelor bisericești a-și modifica costumul lor cel autorizat de biserică și de uz, nici a introduce mode noi în îmbrăcămintea lor, afară de cele deja stabilite mai dinainte.

Art. 12. Nici o inovație străină să nu se introducă în biserică și în usurile noastre tradiționale bisericești fără consimțământul și aprobarea Sfântului Sinod.

Art. 13. A doua căsătorie fiind cu totul oprită de sfințele canoane persoanelor odată hirotonite în preoți ori diaconi, de aceea preoții văduvi:

a) Sunt datori a se feri de orice relațiuni compromițătoare și care ar face bănuită conduita lor morală. A nu țineă în casele lor de cât persoane de acele arătate în canonul III al Sinodului I ecumenic, care s'a citat mai sus la No. 5;

b) Cel ce va voi, poate să se retragă în monastire, unde va fi primit și tratat cu preferință conform meritelor sale;

c) Preoții văduvi cari se vor distinge prin zel pastoral, prin moralitate exemplară și prin știință, vor fi preferați la posturile bisericești prin mitropolii și episcopii și după meritele lor se vor ridica la treapta arhieriei și la episcopate, conform uzului tradițional al Sfintei Biserici ortodoxe;

d) Cel ce nu va puteă să domine înclinarea sa către legăturile lumești cele oprite de canoane, acelaia ca să poată intră în a doua căsătorie nu-i rămâne alta decât a ieși din treapta preotească și a rămânea simplu mirean. Un asemenea să declare această hotărîre a sa episcopu-

lui respectiv, care, dând cazul în judecata consistoriului, va regulă cele convenite ori pentru convertirea lui, ori pentru ștergerea lui din catalogul preoților eparhiali și înlocuirea lui cu altul.

Art. 14. Nu este iertat preoților și celorlalte persoane bisericești a pretinde plată dela parohieni pentru serviciile lor religioase, nici a se tocmi cu dânsii pentru plata acestor servicii, ci să se mulțumească numai cu ceace bunavoința și puțința creștinilor i-ar îndemna a le da de bunăvoie pentru asemenea servicii. Mijloacele de întreținerea clerului sunt regulate prin legi și dispozițiuni guvernamentale.

Art. 15. Persoanele bisericești trebuie să fie nelipsite dela posturile lor, ca nu din cauza absenței lor să se neglijească serviciul divin și să sufere trebuințele religioase ale parohienilor. De aceea:

a) Nu este permis preoților a părăsi serviciile lor bisericești pentru oricari ale lor interese particulare, nici a lipsi dela posturile lor pe un timp mai îndelungat decât de o zi fără o prealabilă învoire dela autoritatea superioară, anume: pentru o absență de 6 zile să ceară învoirea protoiereului; iar pentru o absență mai îndelungată să ceară, prin protoiereu, congediu dela ierarhul eparhial. Dar în amândouă cazurile să caute a fi înlocuit pe timpul absenței cu un alt preot din vecinătate;

b) Nu se tolerează nici unui preot parohial de a nu face serviciile bisericești, pe la bisericile lor, în zilele de Duminici și sărbătorile bisericești cele regulate prin regulamentul Sfântului Sinod din anul 1874 ca nelucrătoare, precum și în alte sărbători prevăzute în tipicul bisericesc.

Excepție se poate face numai la caz de boală dovedită sau la altă împrejurare de forță majoră.

La caz de boală preoții neputând servi dumnezeasca liturghie, să reguleze ca dascălii neapărat să facă în biserică la timpul orânduit serviciile vecerniei și utreniei.

Art. 16. Abaterile dela aceste dispozițiuni canonice vor atrage după sine, celor abătuți, certările prevăzute prin canoanele și regulamentele Sfântului Sinod.

Art. 17. Persoanele cari purtând shima monahicească umblă vagabondând prin sate și orașe, dacă nu se vor

stabili în vreo monastire, să se escludă din tagma monahicească.

Art. 18. Monahii cari trăesc prin orașe ocupând funcțiuni bisericești, profesionale și de învățători, să reguleze viața lor după canoanele bisericești. Altminterea, ori să se trimită la monastire unde au depus făgăduința lor monahicească, ori să se depărteze din cler, pentru că purtarea lor cea abătută să nu fie o defăimare pentru biserică și pentru servitorii ei.

Art. 19. Superiorii și superioarele monastirilor să fie pătrunși de marea lor datorie de a păstra cu cea mai mare strictetă disciplină și moralitatea între monahii și frații, sau monahele și surorile ce petrec în monastire. Celor abătuți să le aplice măsurile prevăzute prin regulamentul de disciplină monahicească.

Art. 20. Protoieriei de județe să privegheze și să nu tolereze petrecerea și umblarea fără permisiune a monahilor și monahele prin sate și prin orașe, și pe cei abătuți să-i denunțe ierahilor respectivi.

Art. 21. Monahii și monahele de pe la schiturile cele mici, care umblă cerșetorind prin sate și orașe, să se trimită la monastirile cele mari și să se așeze acolo sub disciplină. La din contră să se escludă din tagma monahicească.

Art. 22. Superioarele dela monastirile de maici să nu recomande pentru tunderea în monahism persoane cari nu vor fi având vârsta de 40 de ani, acea canonisată pentru diaconese prin canonul XIV al Sinodului VI citat mai sus, la No. 15.

Posturile de cântărețe, de paraclisiarhe și de alte servicii monastirești se pot ține și de surori care, în această calitate, au dreptul la întreținerea monastirească.

Art. 23. Ierarhii eparhioți să facă cunoscute aceste dispozițiuni superiorilor și superioarelor de pe la toate monastirile și schiturile de prin eparhii, cu îndatorire ca și aceia la rândul lor să le facă cunoscut monahilor și monahele, prin citirea în biserică în auzul tuturor.

De asemenea să le aducă aminte dorința impusă prin art. 112 al regulamentului de disciplină monastirească, unde se ordonă ca acel regulament să se citească la trapeză,

la începutul fiecărei luni, în prezența tuturor monahilor sau monahelor, cu neconținere totdeauna, pentru ca cele legiuite despre disciplina monahicească să fie cunoscute de toți, în toate amănunțimele.

Art. 24. Candiții de preoție să se aleagă dintre elevii ce au săvârșit cursul numai în seminariul eparhiei, unde candidatul voiește a căpăta parohie, pentrucă atât persoana, cât și trecutul lor să poată fi cunoscute autorității eparhiale și a se înlătură escrocheriile și imposturile.

Excepție se poate face numai când candidatul de preoție va înfățișa recomandatie dela episcopul eparhiei, în al căreia seminar candidatul aspirant va fi săvârșit cursul seminarial, fie de gradul I-ii fie de al II-lea. Acea recomandatie să cuprindă asigurarea episcopului despre bunele calități intelectuale și morale ale candidatului recomandat, precum și despre vrednicia lui de a fi ridicat la treapta preoției, și despre autenticitatea atestatului său.

Art. 25. Protoiereii de județe sunt datori a inspecta bisericile și clerul județelor cel puțin odată în an, și despre starea lor a raportă ierarhilor respectivi.

Acest regulament s'a votat în unanimitate de către Sfântul Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române, în ședința sa dela 11 Noembrie 1883.

Membrii Sfântului Sinod:

Președinte, Mitropolit Primat *CALINIC*.

Iosif Mitropolit Moldovei.

Episcopul Iosif Râmnicu.

Episcopul Romanului Melchisedec.

Inocentie Buzău.

Calinic Huși.

Ghenadie Argeș.

Arh. Ieremia Gălățeanu.

» *Silivestru B. Piteșteanu.*

» *Innocent M. Ploeșteanu.*

» *Valerian Râmnicianu.*

» *Narcis C. Botoșeneanu.*

Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul cul-

telor și al instrucțiunii publice, este însărcinat cu aduce-rea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în București, la 9 Iunie 1884.

CAROL.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul Cultelor și
instrucțiunii publice,

P. S. Aurelian

No. 1.797.

Acest regulament este publicat în Monitorul Oficial No. 55 din 13 Iunie 1884.

II.

Cartea pastorală a Sfântului Sinod al Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române contra unui congres preoțesc proiectat, extrasă întocmai din revista Sfântului Sinod «Biserica Ortodoxă Română» No. 7 din luna Iulie 1883, pag. 454—465.

SFANTUL SINOD

AL

SFINTEI BISERICI AUTOCEFALE ROMÂNE ORTODOXE

Prea cucernicilor și inbișilor noștri confrăți, tuturor preoșilor dela toate enoriile păzitului de Dumnezeu regat al României ortodoxe, har vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl prin Domnul nostru Iisus Hristos.

Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, învățând pe sfinții săi ucenici și apostoli, carii au fost primii preoți ai noului Testament, le-a zis între altele: *Voi sunteți sarea pământului; iar dacă sarea se va împuși, cu ce se va sără? Intru uimica nu mai este de treabă cea sare, decât a se arunca afară și a se călca de oameni.*

Voi sunteți lumina lumii. Nu poate cetatea a se ascunde, deasupra muntelui stând. Nici aprind (oamenii) făclia și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor ce sunt în casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să văză lucrurile voastre cele bune și să slăvească pre Tatăl vostru cel din ceruri.

Cel ce va face și va învăța acela mare se va chema întru împărăția cerurilor. Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor. (Mat. V. 13—20).

Așa dar datoria de căpetenie a preotului, ucenic al lui

Hristos, este de a fi în locul unde este pus,—lumină oamenilor, putere de viață duhovnicească prin învățatură și prin fapte bune, pe care auzindu-le și văzându-le credincioșii, să proslăvească pre Dumnezeu, carele le-a dat o asemenea lumină, o asemenea putere de viață, și să se îndemne și ei a aprinde în sufletele lor aceiași sfântă lumină și a urmări aceleași fapte mântuitoare. Toată S-ta Scriptură a Vechiului și a Noului Testament, precum și scrierile Sfinților părinți și dascăli ai Bisericii din toate veacurile creștinătății, sunt pline de sfaturi, de povățuiri, și de grozave amenințări adresate preoților spre a-i deșteptă la împlinirea sfintelor și marelor lor datorinți de învățatori și moralizatori ai omenirii cu cuvântul și cu fapta.

Sfântul Sinod al sfintei biserici ortodoxe române, adânc pătruns de marea datorinți morale ce zac asupra Bisericii și a clerului ei, precum și de marea răspundere duhovnicească ce avem înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, a decis în ședința sa dela 11 ale lunii lui Iunie, a adresă o convorbire și sfătuire părintească și frățească la toată preoțimea română, spre a-i aminti datorile morale de păstori ai turmei cei cuvântătoare a lui Hristos, și spre a le arată primejdiile de care trebuie să se ferească, mai ales în timpul nostru când, precum zice S-tul Apostol Pavel *sunt mulți nesupuși, grăitori în deșert și amăgitori, cărora trebuie a le astupă gura, carii răsvăresc toate casele învățând lucruri necuviincioase, pentru câștigul cel urit, (Tit I. 10, 11).*

Biserica și preoțimea totdeauna în România au fost iubite și prețuite de bunii noștrii creștini.

Dovadă viderată avem mulțimea bisericilor care sunt răspândite până și prin miclele cătune. Preoțimea a fost la noi iubită, stimată și ajutată, în cât s'a format o clasă venerabilă de oameni, cari au aflat mulțumirea lor din neam în neam a se afierosi la serviciul religiunii. Chiar în zilele noastre sunt așa de mulți doritori de preoție, în cât nu mai sunt locuri pentru a'i admite. Și spre lauda României, trebuie să mărturisim, că țara noastră în toate timpurile a avut și mulți preoți buni, nu atâta prin o cultură întinsă, pre cât prin o viață cucernică, prin fapte

bune și devotamentul cu carele a servit mântuirii sufletu-
 ști a poporului român. Nu putem a nu recunoaște că Ro-
 mânia și astăzi posedă mulți preoți cu frica lui Dumne-
 zeu și devotați Bisericii și datoriiilor spirituale, după pu-
 terile și mijloacele lor.

Dar în timpurile noastre în România s'a făcut o mare
 prefacere în spirite. Pe lângă multe lucruri bune, ne-am
 pomenit și cu o mulțime de rele. Dintre aceste din urmă,
 vom aminti scăderea simțului religios. Aceasta a adus cu
 sine o indiferență pentru biserică și pentru servitorii ei.
 De aici a urmat o îngreuiere a pozițiunii preoților și
 descurajare a multora dintre dânsii, mai ales acelor ce au
 petrecut mulți ani prin școale, ceea ce le dă drept a
 spera o soartă mai deosebită de a preoților celor vechi.
 Carii cu puțină carte dobândiau preoția. Această nemulțā-
 mire a preoților o au exploatat mulți răuvoitori în deo-
 sebite direcțiuni pentru scopuri vătămătoare ordinei pu-
 blice și misiunii morale a preotului, unii pentru scopuri
 momentane politice, alții pentru scopuri dușmane exis-
 tenței țarei noastre. Dintre aceștia din urmă vom aminti
 pe farmazoni, carii acum de curând s'au răspândit prin
 toate orașele României. Farmazoniile acestea sunt presi-
 date și conduse de niște streini oploșiți în țară, și după
 toată probalitatea sunt agenți ai alianței israelite; pe stea-
 gul lor este scris: *libera-cugetare*, adică disprețul tuturor
 legilor umane și religioase; *anti-clericalismul*, o zicere ce
 arată că steagul acesta nu e românesc, ci strein, căci în
 România nu există partid politic clerical, nici clericalism,
 ca în țările catolice unde s'a format această zicere; *Gar-
 ibaldieni*, nume inventat înadins, spre a ademeni mai lesne
 pe Români, carii au simpatii de rasă cu Italienii, și au
 stimă către memoria marelui bărbat Italian Garibaldi.—
 Acești venetici se silesc cu toate mijloacele putincioase
 de a trage pe Români în gașca lor. Au ademenit pe mulți
 din institutorii și învățătorii școalelor române a se face
 părtași la tendințele lor, ajutându-i prin contribuțiuni bă-
 nești și însușindu-și principiile propagate de ei. Au in-
 ceput a-și forma jurnale, în care insultă credințele noastre
 religioase creștinești. Aceasta ne dovedește, că ei au in-
 teres de a discredită religiunea noastră, pentru ca să poată

ei domină. Insultă Episcopatul, dar totodată laudă pe preoții mireni, și le promite ajutor, spre a i trage în gașca lor. Se pare că pe unele locuri au răușit a-și face adepți și dintre preoți, negreșit dintre acei mai ușori de minte și lesne crezători la făgăduinți amăgitoare de îmbunătățire materială, pre care preoțimea o așteaptă cu nerăbdare. Amăgitorii aceștia răspândesc știrea, că toți oamenii cei mari ai României, toată inteligența este cu dâșii și-i proteje. Intr'un oraș din Moldova, jurnalul lor poartă titlul de «Ecoul Moldovei», ca și când toată Moldova ar fi în mânele lor și la dispoziția lor. Aceștia răspândesc printre preoți idei false, că de aceea nu li se îmbunătățește pozițiunea lor materială, căci Mitropoliții și Episcopii stau împotriva, temându-se că dacă preoții se vor îmbogăți, nu vor mai ascultă de dâșii. Pe de altă parte atâta și nutresc vrajba între preoți și Ierarhii lor indemnând pe preoți a nu le dă ascultare, a și căută singuri de interesele lor, a se adună în congrese și a cere lucruri distrugătoare ordinii și disciplinei bisericești; căci acești dușmani ai ordinii știu că concordia și unirea aduc taria, iară discordia dărâmare. Așa în anul acesta este anunțat prin jurnale un așa zis congres de preoți la Focșani, cu destinație de a cere reformarea Sinodului, și compunerea lui din preoți de mir. În anul trecut s'a ținut cel întâiu congres preoțesc în capitala țării, sub pretextul de a cere îmbunătățirea stărei materiale a preoților. Și în congresul de an și în acel din ist an, se vede mâna streină dușmană; căci nu se vede îngrijirea de ridicarea Bisericii și de desvoltarea și nutrirea simțului religios în genere, ci numai niște măguliri amăgitoare pentru preoți, pe carii vor dușmanii neamului nostru a-i desbină și de biserică și de ierarhia ei, și apoi când vor vedea realizată anarhia, să întrebuințeze pe preoți ca unelte docile la scopurile lor distructive neamului nostru românesc.

Rugăm și indemnăm părintește pe toți adevărații preoți Români ortodoxi să nu plece urechea lor la asemenea insinuări răuvoitoare și dușmane Bisericii și națiunii noastre; mai vârtos să muștrați și să defăimați pe asemenea sietnici nechemați de nimeni, și carii umblă după poștele lor cele turbate de răutate, și care sunt unelte ale lui Antihrist.

Sfântul Sinod știe foarte bine nevoile de care suferă clerul nostru român și întreaga Biserică. Acestea sunt cultura intelectuală și morală, în prima linie, și apoi îmbunătățirea stărei materiale. De aceea dela înființarea Sfântului Sinod, n'am încetat a ridica vocea noastră și a cere reformarea seminariilor și înființarea facultății de teologie, pentru care am făcut multe proiecte și le-am înaintat guvernului. De asemenea și pentru pozițiunea materială neconținut am cerut la guvern ca să facă un pas măcar în această privire, și în adevăr puținul ce s'a făcut cu fixarea unor mici ajutoare pe la comune, pentru susținerea clerului, se datorește stăruinței Sinodului și a ierarhilor eparhioți, fiecare la rândul lui. Ca să mișcăm lucrul mai tare, am propus în Senat, din inițiativa Mitropoliților și Episcopilor, un proiect de lege pentru îmbunătățirea pozițiunii clerului bisericesc. Senatul l-a primit cu toată bunăvoința, l-a amendat și votat, și stă încă depus la cameră. Nu ne îndoiim că el se va vota și acolo; căci n'avem nici un cuvânt a ne îndoi de bunăvoință a guvernului și a reprezentanților națiunii, către biserică și clerul națiunii Române. Noi însă nu vom înceta a urmări această afacere, până la ajungerea rezultatului dorit. Pentru chestiunea care de câtvă timp, cu drept sau cu nedrept se agită între unii din preoți, despre dreptul de a participa la Sinod, Sfântul Sinod, în ședința dela 12 Iunie, a ales o comisiune, pe care a însărcinat-o a studia chestiunea aceasta pe temeiul istoriei Bisericii Ortodoxe și pe baza canoanelor, pentru ca și în această chestiune să procedăm într'un mod convenabil demnității bisericii noastre, și să nu ne abatem întru nimica dela bazele cele mântuitoare pe care stă biserică, dela începutul ei și până astăzi; căci altfel nu vom mai fi o Biserică Română ortodoxă precum am fost totdeauna de când există România.

Părinților și Fraților! Prevenindu-vă de rătăcirii și de amăgiri, asigurându-vă de îngrijirea și stăruirea noastră neconținută pentru ridicarea Bisericii și a clerului iubitei noastre României, pre care pronia Divină a apărât-o și scăpat-o până acum de toate primejdiile cele pierzătoare, avem dreptul și datoria să vă cerem și concursul vostru în această mare operă națională. Ajutorul ce puteți să ne

dați este devotamentul vostru către biserică și așezămintele ei cele sfinte, purtarea cea bună în societate ca să zidiți moralicește publicul creștin prin faptele voastre de adevărați păstori, și să dați și celor necredincioși dovadă de puterea cea mare ce are Religiunea și Biserica creștină șpre a vindeca lumea de păcate și de toate răutățile de care omenirea suferă. Aveți răbdare și credință în Dumnezeu, carele *nu va da în veci clătire celui drept*. Uniți-vă inimile voastre cu ale noastre pe crucea și pe Evanghelia lui Hristos, pe care deapururea le purtați în mâinile voastre; faceți ca ele să intre și în inimile voastre și ale poporului. În toate nevoile voastre sufletesti și timpurarii adresați-vă la noi pentru a cere sfat și povățuire, iară nu la dușmanii lui Hristos și ai Bisericii lui. Domnul Hristos ne-au dat un semn foarte sigur pentru a cunoaște pe oamenii cei buni de cei răi. *«Din rodurile lor îi veți cunoaște pre dânșii; precum pomul bun nu poate face roade rele, și precum pomul rău nu poate face roduri bune, tot așa și omul rău nu poate face roduri bune»*. Când deci cineva vă dă oarecare sfaturi, vă îndeamnă la ceva, cercetați mai întâiu faptele și vieța lui și apoi hotărâți de trebură a-l ascultă ori a-l respinge. Iarăși vă zicem, uniți-vă cu noi în apărarea Bisericii noastre naționale, care este sufletul națiunii. Veniți la noi cu toată încrederea, când aveți vre-o trebuință ori duhovnicească ori lumească, și cereți sfat și povățuire. Inspirați-vă dela noi, iar nu dela dușmanii națiunii și ai religiunii; căci noi de aceea suntem puși de Duhul Sfânt și de națiune, ca să păstorum biserica lui Dumnezeu și să insuflăm, și să întărim pre păstorii ei. Faceți ca prin faptele voastre cele bune, prin fărâșirea de răutăți, prin dragostea către Dumnezeu și către Biserica lui, prin împlinirea cu râvnă a datoriilor noastre duhovnicești către enoriași, prin dragostea și stima ce vă veți agonisi în mijlocul enoriașilor, să ne bucurăm și noi și să ne mângâem în multe noastre necazuri și dureri ce simțim în sufletele noastre pentru Biserica noastră cea amenințată de multe pericole, pe care voi încă poate nu le prevedeați. Un preot bun, cucernic, râvnitor pentru cele dumnezeesti, este bucuria cea mai mare a unui ierarh, este coroana lui, mâna lui cea dreaptă, aripile care îl înalță. Ajutați-ne prin

faptele voastre cele bune, prin purtarea înțeleaptă și cu minte cu oamenii, în toate datoriile și afacerile voastre; ajutați-ne chiar în interesul îmbunătățirii soartei voastre; căci iată ce ni se răspunde de către mulți la stăruințele noastre pentru îmbunătățirea pozițiunii preoților: Noi n'avem preoți buni, n'au știință de datoriile lor, sunt bețiivi, sunt bătauși, n'au milă de oameni, se târguesc cu ei la trebuințele lor religioase, lasă copiii de mor nebotezați, țin morții săracilor neîngropați cu zilele, pentru că n'au cu ce le plăti, și o mulțime de alte acuzări. Faceți să dispară toate aceste acuzări, drepte sau nedrepte. Prin păstrarea ordinii și a disciplinei bisericești, faceți ca să nu fiți taxați de *răsvrățitori* și de rebeli contra legilor și a ordinii sociale. În haosul de tot felul de idei destrăbălate ce au năpădit pe țara noastră, fiți voi păzitorii ordinii și ai cuminției românești, și aceasta vă va ridica foarte mult în opiniunea oamenilor de bine. Ca apărare de ideile răsvrățitoare, vă recomandăm cu toată căldura inimei, cartea cărților: Sfânta Scriptură și scrierile sfinților părinți și dascăli ai bisericei. Cetiți-le neconținut și vă îmbogățiți mintea și inima cu acele învățături de suflet folositoare. Nu plecați auzul vostru la defăimările ce necredincioșii fac acestor sfinte cărți. Domnul Hristos ne zice: *Cercați Scripturile, că întru ele este viața veșnică*. Sfântul Apostol Pavel, recomandând Sfânta Scriptură creștinilor și mai ales preoților, zice: «Toată scriptura este de Dumnezeu însuflată și de folos spre învățătură, spre muștrare, spre îndreptare, spre înțelegerea cea spre dreptate, ca să fie deplin omul lui Dumnezeu, spre tot lucrul bun desăvârșit» (II Timot. III, 16, 17). Dușmanii creștinătăței știind puterea cea mare a Scripturei, au tăbărit cu toate puterile lor pe ea spre a o discredită; cu alte cuvinte — spre a răpi creștinilor și păstorilor Bisericei arma cea mai puternică, și a'și asigura victoria. Lor nu le place a auzi cuvinte ca cele următoare ale Sfântului Pavel: «Vor veni vremi cumplete, când vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de argint, măreți, trufași, hulitori, de părinți neascultători, nemulțămitori, necurați, fără de dragoste, neprimitori de pace, clevetitori, neînfrânați, nedumesnici, neiubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfați, iubitori de desfătări mai

«mult decât iubitori de Dumnezeu; având chipul bunei credințe, iară puterea ei tăgăduind; și de aceștia te ferește. «Că dintru aceștia sunt cei ce se vără prin case și robesc pre muierușile cele îngreuiate de păcate, cele ce se poartă cu multe feluri de poște. Aceștia sunt oameni, cari puterea se învață și nici odată nu pot a veni la cunoștința adevărului.... stau împotriva adevărului, oameni stricați fiind la minte, nelămuriti în credință. Ei nu vor spori mai mult, căci nebunia lor arătată va fi tuturor». Apoi Apostolul adresându-se către Timoteiu, îi zice: «Iară tu ai urmat învățătura mea, petrecerei, voiei, credinței, îndelung răbdării, dragostei, îngăduinței..... Oamenii cei vicleni și fermecători vor procopsi spre mai rău, cari înșală și singuri se înșală. Iară tu petreci intru cele ce te-ai învățat și te-ai încredințat, știind dela cine te-ai învățat» (II Tim. Cap. III).

Când intră răsvrătirea într'o țară, nu este așa mare răul când preoții sunt întregi la minte și tari în credință; căci ei pot a întoarce pe cei rătăciți. Nenorocirea însă este la culme, când se vor răsvrăti și preoții. Atunci se întâmplă ceea ce s'a întâmplat cu poporul Jidovesc, înainte de robia Babilonului, când preoții dăduse mâna cu prorocii cei mincinoși, și strigau poporului pe toate tonurile: bine! bine! Când nu eră bine. Pace! Pace! Când Nabuchodonosor eră la spatele lor și așteptă momentul favorabil ca să pună mâna pe țara lor și să-i ducă în robia Babilonică. Jos cu prorocii cei adevărați! mai strigau înșelătorii și înșelații! Jos cu Isaia, cu Ieremia, cu Iezechiel, și cu ceilalți proroci adevărați! Tot astfel de serviciu rău vor face și preoții români națiunii lor, când se vor uni cu farmazonii de tot felul, și în loc de a spune poporului păcatele lor, și a-l chema la pocăință și la îndreptare, se vor face ecoul amăgitorilor și vor striga și ei: Stăm bine, suntem liberi a face ce vom vrea, suntem o națiune civilisată, am făcut progrese enorme! Jos cu Episcopatul, care ne ține în robie! Jos cu biserica care ne amintește sclavia trecutului!

Nu este aceasta misiunea bisericeii și a clerului. Aceasta este înșelăciune diabolică. Adevărata misiune a clerului ne-o arată Sfânta Scriptură. Iată ce zice Dumnezeu acolo preotului prin rostul prorocului Iezechiel: «Fiul

«omului! Străjear te-am dat casei lui Israel; vei ascultă
 «deci cuvântul din gura mea, și'i vei înștiință din partea
 «mea. Când voi zice eu celui fără de lege: cu moarte
 «vei muri; iar tu nu'i vei vesti, nici vei grăi celui nele-
 «giuit, ca să se întoarcă dela căile sale și să fie viu; și
 «va muri nelegiuitul întru fără de legea sa, sufletul lui
 «il voi cere din mâna ta (Iezechiel 3, 17, 18; 33, 8) Și
 «în alt loc: O Păstorii lui Israel! au pascăse păstorii pe
 «sine? Au nu*pre oi le pasc păstorii?—Iată laptele mân-
 «cați și cu lâna vă îmbrăcați, și ce este gras junghiați,
 «iar oile mele nu le pașteți: pre cea slabă nu o ați in-
 «tărit, pre cea bolnavă nu o ați vindecat, pre cea strun-
 «cinată nu o ați legat, pre cea rătăcită nu o ați înturnat,
 «și pre cea pierdută nu o ați căutat: iată eu asupra pă-
 «storilor, și voi zice oile mele din mânele lor, și'i voi
 «opri ca să nu pască oile mele, nici pre sine nu se vor
 «mai paște păstorii» (Iezechiel 34, 3—10).

Vom mai cită încă câteva din povătuirile ce dă Sfânta
 Scriptură preotului, ca să deșteptăm întru voi dorul de a
 vă povătui și a vă lumina de această sfântă carte, care
 este cu adevărat *cuvântul lui Dumnezeu*, și făcută *prin in-
 suflarea Dumnezească*: «Nu fii nebăgător în seamă de da-
 rul ce este întru tine, carele ți s'a dat prin prorocie, cu
 punerea mâinilor preoției. De acestea să gândești, întru
 acestea să fii, ca procopseala ta să fie arătată întru toate.
 Păzește-te pre tine și învățatura, și rămâi întru acestea căci
 aceasta făcând și pre tine te vei mântui, și pre cei ce te
 vor ascultă» (I Timot. IV, 14—16).

Iată în ce trebuie să progreseze preotul: în cunoașterea
 și împlinirea misiunii sale duhovnicești. Despre libertatea,
 carea așa de mult se crăinicește la noi, Sfânta Scriptură
 iată ce zice, și în ce stă adevărata libertate: «Așa este
 «voia lui Dumnezeu, ca bine făcând să înfrânați necuno-
 «ștința oamenilor celor fără de minte, ca cei slobozi, iară
 «nu ca cum ați aveă slobozenia acoperemânt răutăței, ci
 «ca robii lui Dumnezeu. Pre toți cinstiți, frăția iubiți, de
 «Dumnezeu vă temeți, pre regele cinstiți» (I Petru II, 15
 —17) Cu alte cuvinte, adevărat liber este numai omul care
 de bună voie se face rob datoriiilor lui morale.

Inhibitorii noștri fii și frați întru Domnul! Țara noastră

se află intru o herberă de regenerare spre mai bine. Toți adevărații patrioți sunt ocupați de gândurile cum mai ne merit să zidească noua noastră construcțiune națională. Fiecarele crede, că aduce la ea materialurile cele mai prețioase și mai durabile. Dar și dușmanii noștri de tot felul aduc și ei materialurile lor, foarte proaste și netrainice, pe care ziditorii cei cu minte le aruncă ca netrebnice și vătămătoare. Clerul la rândul său este dator să dea materialul cel mai prețios și mai durabil, carele este învățătura cea sănătoasă și virtuțile creștinești. Să ne aducem aminte, de epoca zidirei de a doua a Ierusalimului. Pe când Ezdra, Neemia și tot poporul credincios aduceau tot ce aveau mai precios pentru construirea templului al doilea și zideau toată ziua cu neobosire, dușmanii lor—Idumeii—veniau noaptea când, toți lucrătorii dormiau, și stricau ceea ce se zidise bine în ziua precedentă. Așa ceva se întâmplă și la noi astăzi. Pe când oamenii cei cuminte și iubitori de țara lor cugetă neconținut, cum să facă mai bine pentru ridicarea națiunii noastre, niște venetici fără delege, nechemați de nimeni, se adună noaptea în locuri ascunse, nevăzuți de nimeni, și plănuiesc cum se darăme Biserica națională; cu alte cuvinte, cum să ucidă sufletul națiunii române, și apoi să o domineze ei, și să o ducă la Babilonul corupțiunii și a fărădelegei, și să o piarză dintre neamuri. Păziți-vă de ei, după sfatul Evangheliei ca de niște lupi îmbrăcați în piei de oi. Sa nu vă amăgiți de ademenirile lor, că ei ar fi având scopuri de binefaceri, pre care le ar fi făcând întru ascuns, ca să nu știe dreapta ce face stânga, după cuvântul Evangheliei. Ei, cari batjocoresc religia creștină, nu pot să fie următori ai Evangheliei. Nu s'a văzut nici o faptă creștinească făcută de ei, nici o faptă națională pentru binele României. Pe urma lor nu poate fi decât corupția, desfrânarea și înșelăciunea, pentru a putea trăi din sudoarea Românească. Dumnezeu să ferească pre toată lumea de cursele acestea viclene.

Preoții sunt datori nu numai a se feri de ei, ba a-i combate cu toată ocaziunea, și a feri pre poporul creștin ortodox de cursele și de amăgiturile lor, ca să fie siliți a duce de unde au venit.

Vă recomandăm din nou credință fierbinte, dragoste către țară și către Biserica ei cea ortodoxă, ai căria sunteți servitori, vieață plăcută lui Dumnezeu, ascultare și supunere către legile Bisericești și politicești ale țării; dați în toate lucrurile voastre pildă bună de ordine și de fapte bune; feriți-vă de cursele amăgitorilor, și fiți siguri, că Dumnezeuul părinților noștri va fi cu noi. Și când Dumnezeu va fi cu noi, cine va putea stă împotriva noastră: El a zis: *Căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și toate celelalte se vor adaoga vouă.*

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și Tatălui, fie cu voi toți. Amin.

Data în București, în anul Mântuirii 1883, luna Iunie 15.

Președinte Arhiep. și Mitrop. al Ungro-Vlahiei, Primat al României CALINIC

Arhiepiscop și Mitropolit al Moldovei și Sucevei IOSIF

Iosif Episcop Râmnicului și Noului-Severin

Melchisedek Episcop Romanului

Innocentie Buzău

Ghenadie Argeșu

Calist Bacăoanu

Arh. Ieremia Galațianu

Silvestru B. Piteșteanu

Arh. Valerian Râmniceanu

Innocent M. Ploșteanu

Narcis C. Botoșeneanu

III.

Cartea pastorală a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Primat de atunci *D. D. Calinic Miclescu*, extrasă întocmai din aceeași revistă No. 10 din Octombrie 1883, pag. 593—600, care și până acuma își are deplina sa valoare:

CALINIC

Cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Ungro-Vlachiei, Primat al României.

Cucernicilor Protoierei și Preoți ai Eparhiei noastre, dar vouă și pace dela Domnul și Mântuitorul Nostru Iisus Hristos, iară din partea smereniei noastre Archipăstorească binecuvântare.

Toată cetatea ce se împerechiază (se desbină) între sine,

nu va putea stă, a zis Domnul și Mântuitorul nostru; și, tot cel ce nu adună cu noi, risipește. Este un mare interes, al dușmanilor văzuți și nevăzuți ai Bisericii, să desbina Sfânta cetate, să smulgă și să risipească dela Staulul Domnului, nu numai oile cele cuvântătoare ci și pe păstori; căci scris este: *bate-voi păstorul și se vor risipi oile turmei.*

Incercarea de a desbina oile cuvântătoare este mai veche, și nu s'a cruțat nimic spre a propaga și implânta în popor indiferentismul religios, răceala către Biserică și chiar disprețul și necredința. Totdeauna, în trecutul puțin depărtat, s'a tins a se pune o desbinare între școală și Biserică, pentru ca cei cu carte, cei luminați și care trebuiau să lumineze pe alții, să poată odată afirma necredința în popor. Spre aceasta, s'a făcut toate sfortările, s'a dezvoltat în tineret numai mândria spirituală, și nu numai s'a părăsit, dar s'a și combătut creșterea bună, creșterea în sentimente și exerciții religioase, calificându o pururea cu terminul de *bigotism*.

Dar religiozitatea fiind adânc sădită în inima poporului Românesc, și dușmanii bisericii nemulțumindu-se cu cucerirea terenului într'un chip atât de latent (pe iacetul), s'a folosit, mai ales la ocaziuni de lipsuri și nenorociri pe țară, a prezentă poporului biserica și clerul ca o povară insuportabilă, de care ar trebui să se scuture. De aci resentimentul către preoții și servitorii altarului în genere, de aci răceala către biserică. La această răceală a contribuit foarte mult și amestecul preoților în certurile politice și de partid, în care credem noi, au fost trași tot în scopul perfid de a-i desbina de popor.

Nici cu aceasta n'au fost mulțumiți inamicii bisericii; după seceta morală și alte calamități, trebuia războiul, trebuia moartea între nenorociții suferinzi; trebuia ca Clerul, apăsător, sau lăsat în părăsire, să se desbina și să se sfâșie între sine. Mâna anticreștină, mâna sacrilege care operează astăzi acest rău, mai mare decât toate relele, este bine simțită, bine cunoscută bărbaților cari conduc afacerile țării și ale bisericii. Nenorocire însă că nu simțesc, nu cunosc tocmai acei ce ar trebui să cunoască și să simțască: Clerul de mir, preoțimea mai ales, care este înțebuițată ca un instrument orb, nu numai contra bise-

riicii, ci și contra patriei, contra celor mai vitale interese naționale.

Iaca ce Ne face, iubitorilor, să vă adresăm și această smerită carte pastorală. Suntem datori a vă lumina asupra marelui pericol, suntem datori a vă deschide ochii asupra catastrofei ce amenință Biserica în genere și mai mult încă pe Cucerniciile Voastre! Vă îndemnăm dar să faceți o ochire, să treceți în revistă istoria generală a lumii, din toate locurile și din toate timpurile, și să aflați: pututu-s'a câștigă ceva bun și stabil, prin desbinare? Înțelegem ca o mână de oameni, deosebiți singuri din înternerecul ignoranței sau a relei credinți, să fi luptat cu energie contra celor ai săi chiar, și să isbutească a înfrîngă sus și tare stindardul adevărului și al dreptății. Dar nu înțelegem nici cum ca aceeași mână de oameni, înrolați sub același stindard, profesând aceleași principii, jurând aceeași credință, să se desbine între ei pentru motive închipuite, și să dea ocaziune dușmanului comun de a câștiga victoria și a intra în cetate fără luptă și în aplauzele învingătorilor!

Tocmai în asemenea împrejurare suntem noi, iubitorilor. Pe când și Sf. Sinod, și fiecare din ierarhii Bisericii în parte, și cucerniciile Voastre, cu plângerile ce ați adresat nouă și Guvernului în diferite timpuri, și însuși Guvernul, isbutisem împreună a se lua în tratare Proiectul de lege pentru îmbunătățirea soartei Clerului, și pe când numai timpul și alte chestiuni grele care nu s'au putut amâna, au făcut să se întârzie realizarea faptului deplin. Cucerniciile Voastre, înțeșiți de cei ce caută pete în soare și mai ales de cei interesați a pescui în apă turbure veniți să sfidați și Sinod, și Canoane, și Ierarhie, și Guvern, numai ca să se cheme că imitați pe alții. Ați auzit de congrese și vreți să parodiați pe alții, fără a vă întreba dacă sunteți în aceeași necesitate, în aceeași condițiuni, și mai ales dacă aveți de urmărit un scop care să se poată realiza, și care nu se realizează numai din cauza unor piedici injuste.

Dar vă întrebăm, care vă este necesitatea? Lipsa în care vă găsiți, trebuința de ameliorarea pozițiunii materiale? Apoi aceasta n'o știm, n'o simțim cu tceții? Când

vreodată vi s'a Interzis dreptul de a petiționa? N'ați petiționat și la Noi și la Guvern? Petițiunile care le-am primit dela Cucerniciile Voastre în diferite timpuri și din diferite locuri, nu ne-am grăbit ale comunica Guvernului, în original, însoțindu-le totdeauna de rugăciuni calduroase în favoarea cauzei ce urmăriți? Nu aveți dreptul a vă plânge și prin publicitate? Nu v'ați plâns și nu vă plângeți când voiți și de câte ori voiți? Ei bine, pentru ce adunare în congres? Contra cui voiți a lupta? Contra Sinodului? Dar el nu are nimica material în mâna sa, ca să-i puteți smulge. Contra Guvernului? Aceasta v'ar înjosi caracterul, fără să puteți trage cel mai mic profit. Noi nu putem lupta în contra Guvernului; suntem datori a ne ruga pentru Guvern; Și Guvernul ne va da tot concursul său numai când îl vor ertă împrejurările și când va vedea că suntem un element de ordine și binefăcător Statului și Națiunii. Și oare nu este datorია noastră a clerului a da pildă de așteptare și răbdare?

Vă mai întrebăm, sunteți în aceeași condițiuni cu neguțătorii, cu plugarii, cu artiștii, cu medicii etc., pentruca să vă adunați în congrese? Dar noi avem o disciplină, avem sfintele canoane cărora trebuie să ne conformăm, și în privința aceasta noi clerul nu ne putem compara decât cu armata. Precum în armată ideia de congres ar fi nenorocită și chiar ridiculă, tot așa și la cler. Preoțimea nu se poate mișcă decât în direcțiuni canonice și numai sub conducerea capilor săi; spre a face intruniri, trebuie să ne convocăm, sau în așa numitele sinoade naționale, sau în sinoade Eparchiale, și numai atunci când cer trebuințele și nevoile strict eclesiastice și niciodată fără capii Clerului. Afară de alte sfinte Canoane care prescriu raporturile dintre diferitele trepte ierarhice și care amenință cu *Caleisire* pe preotul ce ar îndrăzni să contrazică sau să defaime pe episcopul său, Canonul 39 al sfinților Apostoli merge cu rigoarea până a interzice preoților și diaconilor orice lucrare fără a consulta pe Episcopul și a căpăta aprobare sau binecuvântare. Iaca cum sună acel Canon: «Presviterii și diaconii fără socotința Episcopului nimic să săvârșească; căci el este căruia i s'a încredințat poporul Domnului, și dela care se va cere cuvânt pentru sufletul lor».

În fine, dacă ne înrebăm care este scopul adevărat urmăriți, nu vedem decât întunec și confuziune; am putea zice chiar *amăgire*. Vreți să reușiți a vă îmbunătăți soarta? Apoi aceasta atârână nu dela congres, ci dela Corpurile legiuitoare și dela guvern; și nu vedeți oare că răuvoitorii, îndemnându-vă a face manifestațiuni nechibzuite, nu vă apropie ci vă depărtează, nu vă îmbunează ci vă înstreinează și de guvern și de țară?

Dacă scopul vă este răsturnarea actualei legi sinodale, pentruca să luați și Cucerniciile Voastre parte în Sinod, cereți-o prin petițiuni; nu faceți larmă zadarnică; cu aceasta nu veți înduplecă nici națiunea nici Guvernul. Din contră, veți fi respinși, ca un element de turburare și desordine. Oare capii Clerului v'a împedicat vreodată de a petiționă și în această privire? Nu vă este cunoscut oare că legea actuală Sinodală este voința țarei, și numai Guvernul și țara o pot modifica? Și nu se poate modifica decât ținându-se seamă de sfintele Canoane și având în vedere și constituțiunile eclesiastice ale tuturor națiunilor ortodoxe. Cui vreți să impuneți dar cu manifestațiunile violente?

Aveți în vedere să acaparați înaltele trepte Ierarhice? Știm că și cu aceasta vă măgulesc dușmanii bisericeii. Dar cine v'a pus vre o stavilă și în această privință? Oare astăzi nu sunt, mai pe jumătate dintre Ierarhii țarei, din șirurile cucerniciilor voastre? Negreșit în condițiunile prescise de Sfintele Canoane; și oare se poate trece alătura cu acele condițiuni? Cine crede aceasta este mai naiv decât toți naivii, și cine o susține este un mare *amăgitor*.

Sunteți încântați poate de sirena care vă promite a doua căsătorie a preoților. Dar nu vă uitați să vedeți că Biserica noastră ortodoxă este unica cea mai liberală în privirea căsătoriei preoților? Dacă se întâmplă nenorociri familiare, aceste, dupre înțeleapta economie a sfintei noastre constituțiuni, se compensează cu dreptul ce-și capătă persoana lovită, de a se ridică până la cele mai înalte trepte Ierarhice. Pe lângă aceste, cum ar crede cineva că această chestiune se poate deslegă fără deliberațiunea și hotărârea unui Sinod ecumenic? Noi Românii suntem o mică părțică a Bisericei ecumenice ortodoxe; și de aceea

nu putem hotărî singuri în asemenea chestiuni, fără a ne rupe dela corpul cel mare și fără a deveni schismatici.

Vă rugăm dar, iubiților preoți, să gândiți serios la demarșa ce voiți a lua. Ea ar fi, precum vedeți, și contra Canoanelor și contra chiar a Constituțiunei țarei noastre, care garantează Sfintele Canoane. Iacă și Constituțiunea cum se exprimă la Articolul 21:

Aliniatul 3. *Religiunea ortodoxă a răsăritului este religiunea dominantă a Statului Român.*

Alin. 4. *Biserica ortodoxă Română este și rămâne neatârnată de ori-ce chiriarhie streină, păstrându-și însă unitatea cu Biserica ecumenică a răsăritului în privința dogmelor.*

Alin. 5. *Afacerile spirituale canonice și disciplinare ale Bisericei ortodoxe Române, se vor regulă de o singură autoritate sinodală centrală, conform unei legi speciale.*

În vederea celor ce preced, vă prevenim iubiților preoți, pentru ultima oară, ca să nu dați ascultare dușmanilor bisericei. Și pentru ca nimene dintre cucerniciile Voastre să nu se poată vre-odată desvinovăți cu neștiința legilor pozitive, Noi ne facem datoria a vă reaminti Circulara pastorală a Sfântului Sinod precum și două circulare ale Noastre ce vi le-am adresat prin protoiereii respectivi și vă sfătuim părintește și vă ordonăm a vă opri dela ori-ce manifestațiune anticanonică și contrară Constituției.

Vă prevenim mai ales, pentru a vă feri de ori-ce responsabilitate și pedeapsă, ce și biserica și Guvernul vor fi silite și vor avea tot dreptul a vă inflige atât Cucerniciei Voastre, cât și complicilor, pentru o asemenea manifestație, în care Biserica n'ar vedeă decât o călcare de lege și o eresie, iară Guvernul o răscoală și încercare de a atentă la pacea și siguranța Statului.

Nu vă purtați de nenorocitele capete ale pătimișilor politici, cari v'au ales astăzi ca *cal de bătae*, pentru ca să vă arunce departe mâne când nu vor mai avea trebuință de voi. Ați mai pățit așa!

Nu pregetați a desprețui și sdrobî rușinoasele sfaturi ce vă dau câți-va renegați oculte, cari perzând toată onoarea și pudoarea, voesc să vă tragă cu ori-ce preț în ceata

nutrirea pasiunilor nedrepte contra clerului monarhal, și
mai ales contra autorității legale. Ar fi o mare
pentru cler în genere ca preoțimea să aștepte ceva
dela cei ce au lepădat și călcat în picioare sacrele
tuțiuni bisericești.

*Luați aminte dar de voi înși-vă și de turma care v'a
credințat o Dumnezeu*

*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragoslea
Dumnezeu și Tatălui, și comunicarea Sfântului Duh,
fie cu noi cu toți.*

Calinic.

* * *

B. *Alte trei lucrări însemnate despre activitatea Sfântului
Sinod și a Consistoriului Superior Bisericesc, începând
la înființarea acestui din urmă, și anume:*

I. Adresa Ministerului Cultelor—Cassa Bisericii—cu No.
26.538 din 2 August 1913;

II. Răspunsul Inalt Prea Sfințitului Președinte al Sfân-
tului Sinod și al Consistoriului Superior Bisericesc cu No.
2 din 17 Martie 1914.

III. Tabloul general cu toate deziteratele exprimate de
Consistoriul Superior Bisericesc și de Sfântul Sinod înce-
pând dela 1909 până la Octombrie 1913.

† *Konon Mitropolit Primat.*

MINISTERUL
CULTELOR ȘI INSTRUCȚIUNEI

ADMINISTRAȚIUNEA CASEI BISERICII

No. 26538

2 August 1913

Inalt Prea Sfințite,

Ministerul dorind să cunoască toate dezideratele exprimate atât de Sf. Sinod cât și de Consistoriul Superior Bisericesc, dela înființarea acestui Consistoriu și până astăzi, spre ași putea astfel da seama cărorora din ele li s'a dat urmare, avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune să ni se trimită un tablou, care să le cuprindă pe toate în ordinea exprimării lor.

Primiți, vă rugăm, Inalt Prea Sfințite, asigurarea prea deosebitei noastre considerațiuni.

p. MINISTRU, † Vartolomeiu S. Bacsoanul

p. ADMINISTRATOR, C. Dobrescu

*Inalt Prea Sfinției Sale
Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Primat, Președinte al
Consistoriului Superior Bisericesc.*

1914, Martie 17.

*Domnului Ministru al Cultelor-
Administrația Casei Bisericii.*

În vederea adresei Domniei Voastre No. 26538/913, prin care ne comunicați, că Ministerul dorește să cunoască toate dezideratele exprimate atât de Sfântul Sinod cât și de Consistoriul Superior Bisericesc, dela înființarea acestui Consistoriu și până astăzi, spre a putea astfel a'și da seama cârora din ele li s'a dat urmare; și ni se cere să trimitem un tablou, care să le cuprindă pe toate în ordinea exprimării lor;

Noi am dispus, Domnule Ministru, facerea tabloului ce ni se cere și pe care avem onoarea a'l înainta Domniei Voastre cdată cu aceasta.

Tabloul anexat cuprinde:

- I) Dezideratele exprimate de Consistoriul Superior Bisericesc dela înființarea lui (1909) și până astăzi, în ordinea exprimării lor; și
- II) Dezideratele exprimate de Sf. Sinod tot dela 1909 și până astăzi, arătându-se la fiecare punct din tablou, lucrările urmate, precum și care deziderate au fost satisfăcute.

Din lucrarea aceasta amănunțită și detailată, duple cum se vede din tabloul anexat, se poate constata, că multe din dezideratele exprimate atât de Consistoriul Superior Bisericesc cât și de Sf. Sinod, n'au fost satisfăcute până în prezent. Astfel cităm, pentru cunoștința Domniei Voastre, câteva din ele, precum:

1) Repetatele cereri privitoare la îmbunătățirea soartei materiale a preoților și a cântăreților bisericești;

2) Îmbunătățirea salariilor profesorilor de religie, egalându-le cu ale colegilor lor de alte studii;

3) Ridicarea curbei deasupra salariilor tuturilor preoților;

4) Respectarea legii repausului Duminical și respectarea sărbătorilor recunoscute de Sf. noastră Biserică;

5) Modificarea legii fabricării și vânzării lumânărilor de ceară, urmând a se acordă și monastirilor dreptul de a fabrică pentru ele lumânări de ceară curată;

6) Ca învățământul religiei să se introducă în toate școalele secundare, iar în școalele primare să se predea învățământul religios, atât la țară cât și la orașe de către preoți, în conformitate cu art. 19 din Legea clerului mirean și seminariilor;

7) De a se reînființa seminariile la toate Eparhiile spre a se putea împlini lipsa foarte mult simțită de preoți, care merge crescând repede, mai ales în comunele rurale, aflându-se până astă toamnă (Octombrie 1913) 244 parohii rurale cu totul lipsite de preoți, deosebit de filiale, care sunt în număr de 2182, după cum s'a constatat oficial chiar de Onor. Minister și ni s'a comunicat prin adresa D-v. No. 36161/913, etc.

În vederea tuturor acestora, avem onoarea a Vă rugă, Domnule Ministru, să binevoiți a lua cuvenitele măsuri spre a se satisface și dezideratele, care din diferite împrejurări nu s'au putut îndeplini până în prezent, fiind exprimate de Sf. Sinod și de Consistoriul Superior Bisericesc, și tot odată fiind reclamate de buna stare a Sfintei noastre Biserici și a slujitorilor ei, nemai dându-se loc la nemulțămirea preoțești, care se ivesc pe alocurea.

Primiți Vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea distinsei noastre considerațiuni și Arhierasca binecuvântare.

Președinte † Konon Mitropolit Primat.

Director, Econom Ovidiu Musceleanu

TABLOU

De dezideratele exprimate de Consistoriul superior Bisericesc dela înființarea acestui Consistoriu și până astăzi și de Sf. Sinod dela 1909-1914, în ordinea exprimării lor, cerut de Onor. Minister al Cultelor — Cassa Bisericii — prin adresa cu No. 26538 din 2 August 1913.

I.

Dezideratele Consistoriului Superior Bisericesc.

1). Cu adresa No. 278 din 17 Decembrie 1909 s'a înaintat în copie Ministerului Cultelor (Administrația Cassei Bisericii), memoriul înaintat de cântăreții bisericești din Bârlad și județul Tutova etc., prin care cer îmbunătățirea soartei lor. *Dezideratele* exprimate în raportul comisiunei privitor la acest memoriu sunt:

I). *Ca actualele școale de cântăreți din țară să fie întreținute de Stat și să funcționeze după un anumit program și regulament;*

II). *Să se amelioreze soarta cântăreților urbani și rurali;*

III). *Să se recunoască prin lege ca și cântăreții să beneficieze de termenul redus în armată. Absolvenților școlii de cântăreți cum și seminaristilor de 4 clase nehirotoniți preoți, dar fiind cântăreți, să li se aplice de fapt dispozițiile art. 42 al. 5 și art. 60 din legea clerului mirean și seminariilor.*

Comisiunea în raportul său mai propune și următoarele deziderate:

I). *Să intre în legea pensiilor și cântăreții bisericești, făcându-li-se rețineri din salar, și*

II). *Să se reducă termenul în armată la un an, în vederea nevoei simțite de serviciul lor la biserică.*

Raportul Comisiunei s'a înaintat în copie pe lângă adresa menționată.

2). Cu adresa No. 315 din 19 Decembrie 1909 s'a înaintat în copie Ministerului Cultelor—Cassei Bisericii— *propunerea făcută de mai mulți membri ai Consistoriului Superior Bisericesc, primită de Consistoriu în ședința sa din 17 Decembrie, prin care se face rugăminte Domnului Ministru să binevoiască ca la facerea bugetului să dispună ridicarea curbei și de pe salariile clerului mirean, întru cât s'a ridicat la toți funcționarii Statului.*

(A se vedea No. 37, 64 și 81).

3). Cu adresa No. 316 din 19 Decembrie 1909 s'a înaintat în copie Ministerului Cultelor — Administrația Cassei Bisericii — *propunerea primită de Consistoriu în ședința din 18 Decembrie 1909, prin care se face rugăminte ca să se prevadă în bugetul Ministerului de Culte, și la parohiile vacante salarul prevăzut de lege, ca noii hirotoniți să și primească îndată salarul la care le dă dreptul gradul de studii.*

Ministerul Cultelor — Cassa Bisericii — prin adresa No. 348/910 răspunde la adresa No. 316/909, că legea contabilității și motivul de a nu încărca bugetul în mod inutil impune ca în buget să se înscrie leafa cea mai mică până la venirea titularului, așa că noii hirotoniți primesc leafa gradului de studii ce au numai dela 1 Aprilie al exercițiului viitor.

4). Cu adresa No. 317 din 19 Decembrie 1909 s'a înaintat în copie Ministerului Cultelor — Administrația Casei Bisericii — raportul Comisiunii Consistoriului Superior Bisericesc, privitor la memoriul înaintat de *profesorii de religie* prin care cer *îmbunătățirea salariilor*; cu rugăminte de a se satisface justele lor cereri.

(A se vedea No. 32, 40 și 95).

5). Cu adresa No. 340 din 22 Decembrie 1909 s'a înaintat Ministerului Cultelor — Casa Bisericii — *propunerea primită de Consistoriul Superior Bisericesc, prin care roagă a se face mijlocire să se trimită Monitorul Oficial și membrilor aleși ai Consistoriului Superior Bisericesc.*

Ministrul Cultelor — Casa Bisericii, — prin adresa No. 566/910 comunică, că a intervenit la Direcțiunea Monitorului Oficial ca să trimeată fiecărui membru ales al

Consistoriului Superior Bisericesc câte un exemplar din Monitorul Oficial. Idem prin adresa No. 29281/912 comunică, că cu începere dela 1 Noembrie 1912 se va trimite Monitorul Oficial fiecărui membru ales al Consistoriului Superior Bisericesc.

6). Cu adresa No. 342/909 s'a înaintat Casei Bisericii spre sancționare, regulamentul interior al Consistoriului Superior.

Ministerul Cultelor — Administrația Casei Bisericii — prin adresa cu No. 3895/910 comunică, că s'a sancționat prin Decretul Regal No. 500 din 10 Februarie 1910 regulamentul interior al Consistoriului Superior Bisericesc și s'a promulgat prin Monitorul Oficial No. 261 din 21 Februarie 1910. Acest regulament s'a modificat în anul 1912, și s'a sancționat prin Decretul Regal No. 3776 și s'a promulgat prin Monitorul Oficial No. 143 din 18 Septembrie 1912.

7). Cu adresa No. 55 din 30 Aprilie 1910 s'a înaintat Ministerului Cultelor — Casa Bisericii — propunerea primită de Consistoriul Superior, privitoare la cererea de a se acordă dreptul la pensie și preoților cari servesc la biserică cu venituri proprii. (A se vedea No. 43 și 91).

8). Cu adresa No. 59 din 5 Mai 1910 s'a înaintat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii — Direcțiunea învățământului Secundar și Superior — raportul Comisiunii Consistoriului Superior Bisericesc pentru cercetarea cărților de învățământ religios, prin care roagă a i se trimite, potrivit art. 40 din regulamentul interior al Consistoriului:

a). Listă de cărțile didactice pentru învățământul religiei în școlile secundare, aprobate ori respinse de Onor. Minister al Instrucțiunii publice în anul 1909/910 și 1910/911, cum și programele de studii și regulamentul cărților didactice;

b). Câte o copie după deciziunile Consiliului Permanent prin care se aprobă sau se respinge ori-ce carte de învățământ religios;

c). Câte o copie după referatele făcute asupra fiecărei cărți de religie de către referenții speciali, însărcinați cu cercetarea fiecărei cărți de religie în parte, cum și întâmpinările făcute de autorii cărților de religie, respinse.

Onor. Minister a trimis toate aceste acte cerute, cu adresa — Direcției Învățământului Secundar și Superior — No. 30761/910 seria B. Consistoriul Superior în ședința din 13 Octombrie 1910 a luat act și a decis a se păstra în Arhivă, iar dosarul se va înapoia Ministerului după ce comisiunea respectivă va lua cunoștința de el. Dosarul s'a, înapoiat Ministerului — Direcția Învățământului Secundar și Superior — cu adresa No. 201 din 28 Octombrie 1910.

9). Cu adresa No. 70 din 11 Mai 1910 s'a comunicat Ministerului Cultelor — Cassa Bisericii — că Consistoriul Superior Bisericesc în ședința sa din 8 Mai a. c. a aprobat a se trimite dela Tipografia Cărților Bisericești, Revista «Biserica Ortodoxă Română» și alte cărți religioase, Secțiunii Ligei culturale din Ploești, și mijloace a se încuviința.

10). Cu adresa No. 72 din 14 Mai 1910, s'a înaintat Ministerului Cultelor — Cassa Bisericii — broșura intitulată: «*Doctorul Săteanului*» înaintată de preotul I. Popescu, parohul comunei Balta, județul Mehedinți, cu rugămintea de a însărcina Onor. Minister pe un specialist competent de a se pronunța, *dacă această broșură este bună și folositoare, și dacă merită să fie recomandată preoților spre a și o procura pentru bibliotecile parohiale.*

11). Cu adresa No. 73 din 14 Mai 1910 s'a înaintat Ministerului Cultelor — Administrația Cassii Bisericii — raportul Comisiunii privitor la adresa Sf. Episcopii a Hușilor No. 125/910, prin care roagă a se interveni către Onor. Minister să binevoiască a lua dispozițiuni să se introducă în cărțile de citire din școlile primare rugăciunile obicnuite pe care se cuvine să le învețe copii.

12). Cu adresa No. 74 din 14 Mai 1910 s'a intervenit la Onor. Minister — Cassa Bisericii — a se dispune să se publice prin Monitorul Oficial următorul comunicat: «*Se aduce la cunoștința autorilor de manuale pentru învățământul religios, ca să înainteze Consistoriului Superior Bisericesc, spre cercetare și aprobare lucrările în dublu manuscris, după ce vor fi fost aprobate de Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii*» (A se vedea și No. 26).

13). Cu adresa No. 75 din 14 Mai 1910, s'a înaintat

Ministerului Cultelor—Casa Bisericii—raportul Comisiunii
privitor la adresa Casei Bisericii No. 12606/910, cu care
s'a trimis adresa Prea Sfințitului Episcop al Hușilor No.
1199 și un referat al Adm. Casei Bisericii, relativ la ce-
rerea preoților M. Lapteș din Bereasa și D. Galaction din
Laza, jud. Vaslui, de a li se ridică pedeapsa cu oprirea
salariului, după cum opinează și P. S. Episcop respectiv
și Comisiunea Consistoriului Superior în raportul său.

Ministerul Cultelor — Casa Bisericii — prin adresa No.
16604 din 3 Iunie 1910 comunică, că a aprobat cererea
preoților M. Lapteș și D. Galaction, din com. Laza, jud.
Vaslui, de a li se ridică pedeapsa, cu începere dela 1
Aprilie a. c.

14). Cu adresa No. 77 din 14 Mai 1910, s'a înaintat
Ministerului—Casa Bisericii—un exemplar din revista
«Amicul Poporului» anul III, No. 1, în care la pagina 31
se află publicate statutele societății moralizatoare «Impă-
ciuirea sătenilor», înaintat de învățătorul din comuna Bo-
roșteni-Peștișani, jud. Gorjiu, care roagă a se lua măsu-
rile ce se vor crede de cuviință, pentru înființarea *jurilor*
impăciuitoare în comunele rurale, care sunt necesare pen-
tru împușinarea certurilor și proceselor dintre săteni, și
curmarea abuzului ce se face cu jurămintele adeseori false.

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii—Direcțiunea Invățā-
mântului Primar și Normal Primar, prin adresa No. 48566
Seria A. din 1910, înaintează în copie raportul D-lui Re-
vizor școlar al jud. Gorjiu, prin care arată că pricina pentru
care juriul de împăciuire înființat de învățătorul Gh. Po-
pescu în anul 1901 în comuna Peștișani, acel județ, n'a
putut funcționa decât o jumătate de an, a fost între altele
că a avut împotrivă pe fruntași și pe preotul local. Con-
form votului dat de Consistoriul Superior Bisericesc în
ședința din 13 Octombrie 1910, această adresă a Ministe-
rului s'a înaintat Prea Sfințitului Chiriarh respectiv cu a-
dresa No. 171 din 14 Octombrie 1910.

15). Cu adresa No. 87 din 15 Mai 1910, s'a înaintat
Ministerului—Casa Bisericii—în original, petiția *preoților*
și diaconilor din Capitală, cari servesc la biserici cu avere
proprie, și cer a li se acordă dreptul la pensie. (A se ve-
deă și No. 7, 43 și 91).

16). Cu adresa No. 94 din 2 Iunie 1910, s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, în copie, împreună cu adresa P. S. Episcop al Hușilor No 235/910, *relativ la cererea preoților din orașul Huși, de a li se îmbunătăți și egală salariile.*

Ministerul Cultelor — Casa Bisericii — prin adresa No. 17568 din 12 Iunie 1910, răspunde că, egalizarea de lefuri cerute de preotii din orașul Huși, nu se poate admite, nefiind dreaptă nici conformă cu legea clerului. (A se vedea și No. 42).

17). Cu adresa No. 95 din 2 Iunie 1910, s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—în copie, raportul Comisiunii de petițiuni, împreună cu memoriul preoților din Gorjiu, *prin care cer a se încredința preoților farmaciile din comunele rurale.*

Ministerul Cultelor — Casa Bisericii — a răspuns prin adresa No. 18576 din 19 Iunie 1910, că a dispus repetarea circulărei dată Protoereilor la 12 Decembrie 1908 și la primirea răspunsurilor se va adresa Direcției Generale a Serviciului Sanitar.

18). Cu adresa No. 97 din 4 Iunie 1910 s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—în copie, raportul Comisiunii de petițiuni privitor la *propaganda adventiștilor*, etc., împreună cu propunerile admise de Consistoriul Superior Bisericesc în chestia propagandelor străine, care se fac în popor și chiar prin școalele confesionale.

19). Prin adresa No. 91 din 24 Mai 1910, s'a comunicat Ministerului — Casa Bisericii — că Consistoriul Superior Bisericesc în ședința de 11 Mai 1910, *a ales pe P. S. Arhiereu Calist Botoșeneanu inspector al Seminarilor clericale.*

Onor Minister—Casa Bisericii—prin adresa No. 18025/1910 a comunicat, că recunoaște alegerea P. S. Arhiereu Calist Botoșeneanu ca Inspector al Seminarilor clericale, publicând aceasta în Monitorul Oficial No. 60 din 18 Iunie 1910 pag. 2574. La această adresă s'a răspuns prin adresa No. 118 din 23 Iunie 1910, rugând pe Onor Minister a face ca însărcinarea de Inspector al Seminarilor data P. S. Arhiereu Calist, să fie confirmată prin Înalt Decret Regal, deoarece este o însărcinare prevăzută în

art. 18 alin. 2 din legea Sinodală și a Consistoriului Superior Bisericesc din 1909.

La adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 118/910 Casa Bisericii a răspuns prin adresa No. 20116 din 5 Iulie 1910, că nu poate dispune facerea Decretului Regal, pentru confirmarea P. S. Arhiercu Calist Botoșeneanu în postul de Inspector al Seminariilor Clericale până nu se va prevedea acest post în budget. La această adresă a Casei Bisericii s'a răspuns prin adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 173 din 14 Octombrie 1910, că s'a luat act de menționata adresă cu No. 20116/910 și roagă a se prevedea în budgetul pe anul viitor postul de Inspector al Invățământului religios în școale, spre a putea fi confirmat prin Decret Regal.

20). Cu adresa No. 176 din 14 Octombrie 1910, s'au înaintat Casei Bisericii 3 *propuneri admise de Consistoriul Superior Bisericesc*, între care una este propunerea prin care se cere ca *pământurile în plus* pe care le au multe parohii rurale, peste cele 17 pogoane, care după art. 7 din legea Casei Bisericii se cuvin personalului respectiv, *să se arendeze de Casa Bisericii direct, adică fără licitație, deservenților bisericilor respective*, dacă aceștia oferă ca arendă pentru ele prețul maxim stabilit de Stat pentru fiecare comună din țară, prin comisiunile regionale ale județelor.

Casa Bisericii prin adresa No. 34037/910, a răspuns că se poate satisface propunerea de mai sus.

21). Tot cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 176, din 14 Octombrie 1910 s'a înaintat Ministerului Casa Bisericii—și propunerea primită de Consistoriul Superior Bisericesc în ședința din 13 Octombrie 1910, prin care se cere a se lăsa *preoților supranumerari din comunele rurale, spre folosință, pământurile bisericesti ale bisericilor filiale pe care le servesc acești preoți*, așa precum a fost până la 1906, când aceste pământuri au fost luate pe seama Casei Bisericii.

Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—prin adresa cu No. 34037/910, răspunde că nu se poate uni cu asemenea propunere, întru cât Casa Bisericii întrebuințează venitul tot spre folosință exclusivă a Bisericii. La aceasta s'a răs-

puns prin adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 66 din 11 Mai 1911; că dorința Consistoriului Superior Bisericesc, este ca să nu se instreineze pământul bisericii, ci să rămână pentru folosința preoților și a bisericii.

22). Tot cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 176 din 14 Octombrie 1910, s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—și propunerea primită în unanimitate de Consistoriul Superior Bisericesc în ședința din 13 Octombrie 1910, prin care roagă a se alege o comisiune care să elaboreze un *proiect de regulament privitor la preoții de garnizoane*.

23). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 185 din 17 Octombrie 1910 s'a mijlocit la Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii—Direcțiunea Invățământului Secundar și Superior—ca în baza votului dat de Consistoriul Superior în ședința din 15 Octombrie 1910, să binevoiască a luă dispozițiuni, *să nu se mai recomande pentru învățământul religios în școlile publice sau particulare cărți, care nu au aprobarea Ministerului și a Sfântului Sinod, de oarece unii profesori au introdus chiar anul acesta cărți de religie neaprobat de Minister și de către Sf. Sinod,—cum este cazul care s'a adus la cunoștința Consistoriului Superior Bisericesc, că un domn profesor dela Institutul Constantinescu din Ploești a recomandat în acea școală un text de morală neaprobat de Consistoriul Superior Bisericesc și de Sfântul Sinod.*

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii—Direcția Invățământului Secundar și Superior—prin adresa No. 73609 seria B. din 6 Noembrie 1910 comunică că în școlile Statului nu s'a introdus nici un manual de religie neaprobat. Acolo unde au fost introduse manuale neaprobat, Ministerul a dispus înlocuirea lor.

24). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 186 din 17 Octombrie 1910 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Casa Bisericii în copie propunerea admisă de Consistoriul Superior Bisericesc privitoare la *zugrăvirea bisericilor*—cu lămurirea: ca pictura să se facă în duhul Bisericii noastre, de către pictori recunoscuți și autorizați de P. P. S. S. Chiriarhi, ținându se seama și de mijloacele materiale ale credincioșilor.

25). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 187 din 17 Octombrie 1910 s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—in copie propunerea privitoare la respectarea legii «*repausului Duminical*» cu rugămintea de a lua măsuri pentru respectarea legii.

(A se vedea și No. 94).

26). Prin adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 192 din 20 Octombrie 1910, s'a mijlocit la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii a dispune să se publice prin «*Monitorul Oficial*» un comunicat «*că autorii de cărți didactice religioase să înainteze Consistoriului Superior Bisericesc lucrările în dublu manuscris, după ce vor fi obținut aprobarea acelor lucrări din partea Onor. Minister.*»

(A se vedea și No. 12).

27). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 198 din 28 Octombrie 1910, s'au înaintat în copie Ministerului—Casa Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni privitor la memoriile cântăreților bisericești din Mehedinți, Vaslui, Gorjiu, Tecuci, Prahova, Neamțu, Tulcea, R. Sărat, Ialomița, Dâmbovița și Teleorman, prin care cer a li se îmbunătăți soarta lor materială. S'au înaintat și memoriile în chestiune.

28). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 199 din 28 Octombrie 1910, s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—in copie raportul Comisiunii de petițiuni relativ la petițiunile P. C. Ec. D. Angelescu, profesor de religie la liceul din Pitești, prin care roagă ca preoții profesori pensionari să fie lăsați în drepturile preoțești până la 70 ani.

29). Cu adresa Consistoriului Superior Bisericesc No. 200 din 28 Octombrie 1910, s'a înaintat Casei Bisericii în copie propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovei, la care s'a asociat și P. S. Episcop al Dunării de Jos, prin care se cere, ca prin Ministerul de Culte să se mijloacească la Ministerul de Industrie, ca la școlile de cântăreți bisericești, care se află pe lângă Sf. Episcopii și Mitropolii, să se înființeze câte un atelier în care elevii să învețe câte un meșteșug.

30). Cu adresa No. 202 din 29 Octombrie 1910, s'a înaintat Casei Bisericii, în copie, raportul Comisiunii de

petițiuni privitor la adresa Casei Bisericii No. 12000/910, cu care s'a trimis adresa Sf. Mitropolii a Moldovei No. 1327 din 1910, însoțită de raportul No. 312/910 al P. C. Președinte al Consistoriului Spiritual din Eparhia aceleii sfinte Mitropolii, prin care se cere a se reduce *numărul martorilor la procesele Consistoriilor*.

Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—prin adresa No. 33541 din 8 Decembrie 1911, comunică că prin Decret Regal No. 3568 din 3 Decembrie a. c. s'au modificat art. 190 și 213 din Regulamentul legii clerului și această modificare s'a publicat în «Monitorul Oficial» No. 202 din 10 Decembrie 1910.

31). Cu adresa No. 210 din 2 Noembrie 1910, s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii însărcinată cu cercetarea manuscrisului de predici trimis de Casa Bisericii cu adresa No. 12164/910. Concluziunile raportului Comisiunii sunt: «că predicile din manuscrisul trimis spre cercetare nu s'au aprobat și că urmează a se modifica și apoi a fi cercetate din nou».

32). Cu adresa No. 211 din 10 Noembrie 1910, s'a înaintat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii—Direcția învățământului Secundar și Superior—raportul Comisiunii de petițiuni privitor la suplica profesorilor de religie prin care cer *egalarea salariilor*, cu rugăminte de a se satisface cererea dreaptă a profesorilor de religie.

(A se vedea și No. 4, 40 și 95).

33). Cu adresa No. 51 din 6 Mai 1911, s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni privitor la adresa Casei Bisericii No. 31244/910, însoțită de adresa Sf. Episcopii de Argeș, No. 1201 și 9 anexe, relative la «mijlocirea de a se ridica pedeapsa opririi salariului pentru totdeauna a preotului Ioan Zamfirescu, dela parohia Optași, județul Olt, «condamnat în anul 1899».

În baza votului dat de Consistoriul Superior în ședința din 4 Mai 1911, s'a făcut mijlocirea ca preotul I. Zamfirescu să fie reintegrat în dreptul de a primi leafă ca preot supranumerar dela data reținerii.

34). Cu adresa No. 62 din 9 Mai 1911, s'a înaintat

Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—memorialul cântăreților bisericești și al paracliserilor din orașul și județul Roman, prin care cer îmbunătățirea stărei lor morale și materiale.

(A se vedea și No. 27).

35). Cu adresa No. 66 din 11 Mai 1911, s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la adresa Casei Bisericii No. 34037/910, relativă la pământurile bisericilor rurale, cu arătare că «dorința Consistoriului Superior și «a întregii preoțimi din țară este ca să nu se înstreineze pământul bisericii, ci să rămână spre folosință preoților și a bisericii.

(A se vedea și No. 21 și 71).

36). Cu adresa No. 67 din 11 Mai 1911, s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la adresa Casei Bisericii No. 2738/911, cu care s'a trimis adresa P. S. Episcop al Hușilor, No. 1567, relativă la cutiile din Biserici. Consistoriul Superior a decis: «că nu pot fi permise în biserici cutii particulare pentru strângerea de bani.

Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—prin adresa cu No. 13746 din 6 Iunie 1911 comunică, că s'a luat act de votul Consistoriului Superior Bisericesc.

37). Prin adresa No. 68 din 11 Mai 1911, s'a făcut mijlocirea către Onor. Minister al Cultelor.—Administrația Casei Bisericii—de a se ridică curba deasupra salariilor preoților cu 4 și 8 clase.

(A se vedea și No. 2, 64 și 81).

38). Prin adresa No. 69 din 11 Mai 1911, s'a făcut mijlocirea către Ministerul Cultelor.—Administrația Casei Bisericii—de a se acordă și preoților reducere la căile ferate pentru a merge la conferințe, după cum se face aceasta și altor slujbași.

(A se vedea și No. 90).

39). Cu adresa No. 71 din 11 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii,—raportul Comisiunii de petițiuni privitor la *dezideratele exprimate de P. C. Revizor Ecclesiastic al Eparhiei Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei* care deziderate au fost înaintate

Consistoriului Superior de către Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei cu adresa No. 2085/911.

40). Cu adresa No. 73 din 13 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor (Administrația Casei Bisericii), propunerea admisă de Consistoriul Superior în ședința din 9 Mai 1911, prin care se face rugăminte de a se unifica salariile profesorilor de religie cari sunt și preoți.

(A se vedea No. 14, 32 și 95).

41) Cu adresa No. 74 din 13 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii,—propunerea admisă de Consistoriul Superior în ședința de 9 Mai 1911, prin care se cere a se declară parohii bisericile care au avere suficientă de a se întreține, în conformitate cu legea clerului, într-un cât nu se aduce nici o îngreunare bugetului Statului sau comunelor și este în folosul religios al creștinilor.

42). Cu adresa No. 75 din 13 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la suplica înaintată de cinci preoți din Prahova, prin care cer egalarea salariilor preoților supranumerari cu ale parohilor cu aceleași titluri.

(A se vedea și No. 16).

43). Cu adresa No. 76 din 13 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—propunerea admisă de Consistoriul Superior în ședința din 9 Mai 1911, prin care se cere ca și personalul clerical dela bisericile cu averi proprii să se bucure de dreptul la pensie, obligându-se episcopii acelor biserici a face personalului clerical reținerile prevăzute de legea pensiilor și a le vărsa la casa pensiilor

(A se vedea și No. 7, 15 și 91).

44). Cu adresa No. 77 din 15 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la suplica înaintată de Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei cu adresa No. 1774 din 911, prin care preoții supranumerari cer a li se îmbunătăți salariile și a li se da spre folosință pământul bisericii.

45). Cu adresa No. 78 din 15 Mai 1911 s'a înaintat

Ministerului Cultelor—Administrația Casei Bisericii—propunerea admisă în unanimitate de Consistoriul Superior în ședința din 9 Mai 1911. Prin această propunere se cere a se face intervenire către Domnul Ministru al Cultelor cu rugămintea ca în viitoarea sesiune a Corpurilor Legiuitoare să binevoiască a introduce o *modificare în legea pentru fabricarea lumânărilor de ceară prin care să permită ca în fiecare Eparhie să se fabrice lumânări de ceară curată la una din mănăstirile de călugări aleasă de Chiriarhul respectiv.*

(A se vedea No. 67 și 96).

46). Cu adresa No. 79 din 15 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— raportul Comisiunei de petițiuni privitor la suplica preotului Paroh din Azuga, jud. Prahova prin care cere a i se da voie să învețe pe copiii din școală învățăturile Sfintei noastre religii, cu mijlocirea de a se satisface cererea.

(A se vedea No. 55 și 70).

47). Cu adresa No. 80 din 15 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— două *propuneri* admise de Consistoriul Superior în ședința din 9 Mai 1911, prin care se cere a se interveni să se introducă un alineat, cu prilejul unei eventuale modificări a legii clerului mirean, în sensul ca la acordarea gradației preoților și diaconilor să se țină seamă de tot timpul servit în cler ca preot și ca diacon, iar sporirea de leafă să se acorde asupra lefei pe care preotul și diaconul o primește în momentul împlinirii termenului legal de gradație. (A se vedea No. 58 și 89).

48). Cu adresa No. 81 din 15 Mai 1911 s'au înaintat Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— raportul Comisiunei pentru parohii, privitor la cererea *de a se declară parohie* biserica Sf. Gheorghe, filială la parohia Sf. Ioan Domnesc din orașul Piatra Neamț, cu mijlocirea de a se satisface cererea.

49) Cu adresa No. 83 din 15 Mai 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— raportul Comisiunei pentru parohii, privitor la cererea admisă de Consistoriul Superior în ședința din 9 Mai 1911, de a se înființă o *parohie nouă* în cătunul Liliești, comuna

Țința, județul Prahova, având 400 locuitori și biserica cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae. Asemenea în cât. Vișina Nouă, comuna Vișina, județul Romanți să se înființeze o parohie nouă. Totodată s'a înaintat și procesele verbale ale Comisiunii de parohii, împreună cu trei petiții.

50. Cu adresa No. 86 din 15 Mai 1911 s'a înaintat, Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— raportul P. S. Arhiepiscopului Calist Botoșeneanu, inspector al Seminarilor, împreună cu o cerere a Prea Sfinției Sale, de a i se liberă diurna pe zilele în care a făcut inspecțiuni, cu mijlocire de a se satisface.

51). Prin adresa No. 87 din 15 Mai 1911 se aduce la cunoștința Ministerului Cultelor —Administrația Casei Bisericii— că «cu adresa No. 91 din 24 Mai 1911 s'a comunicat despre alegerea P. S. Arhiepiscopului Calist Botoșeneanu ca Inspector al Seminarilor din Țară, făcută de către Consistoriul Superior în ședința din 11 Mai 1910, potrivit art. 18 alin. 2 din legea Sinodală 1909; iar prin adresa No. 118 din 23 Iunie 1910 s'a intervenit ca P. S. Arhiepiscopului Calist să fie confirmat prin Decret Regal în însărcinarea de Inspector al Seminarilor.

Ministerul Cultelor—Ad.-ția Casei Bisericii—prin adresa No. 20116/910 a răspuns, că nu poate dispune facerea Decretului Regal pentru confirmarea P. S. Arhiepiscopului Calist în postul de Inspector al Seminarilor până nu se va prevedea acest post în buget. La care adresă a Ministerului s'a răspuns prin adresa sub No. 173/910 că Consistoriul Superior în ședința din 13 Octombrie 1910 a luat act de comunicarea d-lui Ministru și a dat un vot de a se interveni să se obțină înaltul Decret Regal de confirmare.

Neprimindu se răspuns din partea Onor. Minister, prin adresa cu No. 87 din 15 Mai 1911 se cere a se comunica dacă s'a dispus a se prevedea în buget postul de Inspector al Seminarilor și în cazul că s'a prevăzut a se mijloci obținerea înaltului Decret Regal de confirmare.

(A se vedea și No. 18).

52). Cu adresa No. 93 din 28 Iunie 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor —Ad.ția Casei Bisericii—propunerea admisă de Consistoriul Superior în ședința din 11 Mai 1911, prin care Consistoriul exprimă dorința ca pe viitor

profesorii Facultății de Teologie să se recruteze numai dintre clericii hirotoniți.

53) Cu adresa No. 94 din 28 Iunie 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Ad-ția Cassei Bisericii—cu rugămintea de a se satisface, propunerea prin care se cere:

- 1) ca toate cărțile de citire pentru clasele primare, în care sunt, după programă, lecții de religie, să se revadă de Consistoriul Superior Bisericesc.
- 2) Ca în toate cărțile de citire, care servesc ca manuale de limba română pentru elevii din școalele secundare, să se introducă de autori și bucăți de citire cu cuprins religios moral, luate chiar din Sfânta Scriptură ori din Sfinții Părinți, ca și mai mult să se familiarizeze tineretul cu chestiunile de învățământ religios și să se infiltre în ei sentimentul religios.
- 3) Și în fine, ca Comisiunile pentru cercetarea și aprobarea cărților de religie în toate școalele să fie una, alcătuită din cei trei membrii ai Comisiunii respective alcașă de Consistoriul Superior Bisericesc și doi membrii desemnați de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, dintre care unul să fie profesor de limba română și celălalt de pedagogie.

Autorii să fie obligați prin regulamentul respectiv să și înainteze manualele lor în dublu exemplar.

54) Cu adresa No. 95 din 28 Iunie 1911 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Ad-ția Cassei Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni privitor la adresa Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei cu No. 1893/911 cu o scrisoare a d-lui Kiriță Roșescu din Craiova însoțită de o carte poștală ilustrată, ediția Ad. Maier & D. Stern din București, în care se află tipărite cuvintele «Christos a înviat din morți cu moartea prin moarte trecând» deci o pervertire a învățăturai Bisericii Creștine. Prin menționata adresă cere a se luă măsuri în contra numiților editori, cari și-au permis a publică și a răspândi astfel de ilustrate prin care se atacă credința creștină. S'au înaintat Onor. Minister atât scrisoarea d-lui Kiriță Roșescu din Craiova cât și c. p. ilustrată.

55) Prin adresa Consistoriului Superior No. 145 din 17 Octombrie 1911 se mijlocește la Ministerul Cultelor—Ad-ția Cassei Bisericii—de a se satisface cererea preotului I. Zinulescu parohul bisericii din comuna Telega,

jud. Prahova, de a învăța pe copii religia în școala primară din acea comună.

(A se vedea No. 46).

56. Cu adresa No. 147 din 20 Octombrie 1911 s'a înaintat Ministerului—Direcția învățământului Secundar și Superior—suplica prin care profesorii de religie dela școlile secundare cer a se introduce învățământul religiei în toate școlile secundare și a li se îmbunătăți salariile după cum s'au îmbunătățit ale celorlalți profesori.

Se înaintează și raportul Comisiunii, prin care se admite cererea de Consistoriul Superior Bisericesc, cu mijlocirea de a se satisface.

(A se vedea și No. 4 și 32; 40 și 95).

57. Cu adresa No. 148 din 20 Octombrie 1911 s'a înaintat Ministerului—Cassa Bisericii—suplica prin care d-l N. Severeanu, maestru de muzică la liceul din Buzău, roagă a se unifică salariul de maestru de muzică cu acela de cântăreț la biserică.

58) Cu adresa No. 160/911 s'a înaintat Ministerului—Cassa Bisericii—propunerea admisă de Consistoriul Superior privitoare la *gradația preoților*.

(A se vedea No. 47 și 89).

59) Cu adresa No. 161/911 s'a înaintat Cassei Bisericii rapoartele Comisiunii pentru parohii, cu privire la cererile de a se înființa câte o *parohie nouă* în comuna Orlești, jud. Vâlcea, și în comuna Corabia jud. Romanați.

Ministerul Cultelor—Cassa Bisericii—prin adresa No. 29359 din 10 Noembrie 1911 comunică, că relativ la înființarea noii parohii în satul Sărbătoarea, pendinte de parohia Palilula com. Orlești jud. Vâlcea, lucrările sunt îndeplinite etc. Intru cât privește parohia urbană din Corabia, atât Primăria orașului cât și Chiriaria respectiva au revenit în sensul de a nu se mai face parohie.

60) Cu adresa No. 55 din 11 Mai 1912 s'a înaintat Ministerului—Cassa Bisericii—raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la cererea preotului dela schitul Șerbănești-Morunglavu, comuna Ștefănești, jud. Vâlcea, de a-i-se acordă 10 hectare pământ din moșia schitului pentru personalul bisericii, precum și sporul prevăzut de lege de 30%, neavând enorie; cu mijlocirea de a se satisface ce-

rerea întru cât este dreaptă și în conformitate cu legea.

61) Prin adresa No. 67 din 15 Mai 1912 se comunică Ministerului, că Consistoriul Superior în ședința din 11 Mai 1912 a admis propunerea de a se recomanda elevilor din școlile secundare, pe lângă celelalte manuale de învățământ religios și cârticica de rugăciuni intitulată «*L'aine spre ființă*» și roagă a se admite și de Onor. Minister și a se dispune cele de cuvîntă.

Ministerul—Direcția învățământului Secundar și Superior—a răspuns prin adresa No. 34930/912 că nu poate a satisface cererea; la care s'a răspuns prin adresa cu No. 82 din 18 Iunie 1912 dându-se lămuririle necesare. Ministerul a răspuns iarăși prin adresa No. 42747 din 2 Iulie 1912, că numita carte de rugăciuni poate fi recomandată elevilor numai ca lectură religioasă și că menține cele cuprinse în adresa No. 34930/912. La aceasta s'a răspuns iarăși cu adresa Consistoriului Superior sub No. 149 din 24 Octombrie 1912 prin care se dă din nou lămuriri asupra chestiunei.

62) Cu adresa No. 68 din 15 Mai 1912 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Ad ția Casei Bisericii, suplica preotului I. Rudăreanu din comuna Rudari jud. Doljii, prin care cere a i se dă pentru personalul acelei parohii 5 hectare pământ din moșia Statului pe care s'a înființat cătunul «Domnul Tudor», care aparține de parohia Rudari, cu rugămîntea de a se satisface cererea numitului preot.
(A se vedea No. 82).

63). Cu adresa No. 69 din 15 Mai 1912 s'au înaintat Ministerului Cultelor—Ad ția Casei Bisericii—raportul Comisiunei împreună cu suplica preotului I. Mircescu din comuna Gura Vitioarei jud. Prahova, prin care cere, ca în cazul când s'ar luă pământurile bisericilor date prin legea din 1864, să fie despăgubiți preoții de îmbunătățirile ce au făcut pe acele pământuri, ca plantațiuni, ecarete, etc.

64) Cu adresa No. 70 din 18 Mai 1912 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Casa Bisericii—propunerea admisă de Consistoriul Superior în ședința din 11 Mai 1912, *prin care se cere a se ridică curba deasupra salariilor clericilor.*
(A se vedea și No. 2, 37 și 81).

65) Prin adresa No. 80 din 23 Mai 1912 se face cu-

noscut Ministerului Cultelor—Casa Bisericii—că Consistoriul Superior în ședința din 11 Mai 1912 a ales în conformitate cu art. 18 din legea Sinodală pe P. S. Arhiepiscopul Vartolomei Bacaoanul Inspector al Seminarilor Clericale și roagă a fi recunoscut în această calitate și de Onor. Minister, acordându-i-se și o diurnă convenabilă.

Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—prin adr. No. 15752 din 7 Iunie 1912, răspunde că recunoaște alegerea P. S. Arhiepiscopul Vartolomei Bacaoanul ca Inspector al Seminarilor.

66) Prin adresa No. 134 din 12 Octombrie 1912 s'a făcut intervenire către Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—ca prin Ministerul Lucrărilor Publice să se acorde o reducere de 50% pe căile ferate preoților pentru duce și întoarcere la conferințele pastorale în Capitalele de județe.

67. Cu adresa No. 155 din 29 Octombrie 1912 s'au înaintat Ministerului Cultelor—Casa Bisericii—actele privitoare la chestia fabricării și vânzării lumânărilor de ceară curată și se cere modificarea legii și a regulamentului respectiv.

(A se vedea No. 45 și 96).

68) Prin adresa No. 164 din 27 Octombrie 1912 s'a intervenit la Ministerul Cultelor—Ad-ția Casei Bisericii—în baza propunerii și a raportului Comisiunii Consistoriului Superior «a se publică premii pentru cele mai bune lucrări de predici alcătuite pentru a se combate propăgandele sindicalistilor, socialistilor și adventiștilor».

Ministerul Cultelor—Casa Bisericii—prin adresa No. 5292 din 25 Februarie 1913 răspunde, că s'a prevăzut în proiectul de buget suma de 200,000 lei și dacă suma aceasta se va aproba, va lua dispozițiuni de a se publică premii pentru cele mai bune lucrări de predici.

69) Cu adresa No. 168 din 2 Noembrie 1912 s'au înaintat Ministerului Cultelor—Casa Bisericii «raportul și propunerea relative la îmbunătățirea salariilor personalului administrativ și judecătoresc al Eparhiilor» cu rugămintea de a se satisface.

70) Cu adresa No. 1 din 10 Ianuarie 1913 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Casa Bisericii—propunerea primită de Consistoriul Superior în ședința din 17 Octombrie 1912

«prin care se cere a se luă dispozițiuni ca să se încuvi-
 «înțeze preoților cu diploma de Seminar Superior și de
 «Licență în teologie să predea învățământul religios în
 «școlile primare rurale și urbane», conform art. 19 din
 legea Clerului mirean.

Ministerul Cultelor—Ad-ția Casei Bisericii—prin adresa
 sub No. 7136 din 12 Martie 1913 și No. 32273/913 co-
 munică, că a dispus luarea măsurilor convenite din partea
 învățământului primar pentru satisfacerea mijlocirei făcută
 prin adresa No. 1/913, însă fără plată sub formă de pre-
 dicit, de preferință Sâmbăta după prânz. S'a răspuns prin
 adresa No. 182/913, că roagă a se admite ca preoții să
 predea învățământul religios după programul analitic și în
 ore regulate de clasă.

71) Prin adresa cu No. 2 din 12 Ianuarie 1913, s'a fă-
 cut intervenire la Onor. Minister al Cultelor—Ad-ția Casei
 Bisericii—în privința pământurilor bisericilor rurale de
 a fi lăsate în folosința preoților și de a fi exceptate din
 legea bunurilor numite de «*mână moartă*», cu rugămintea
 ca sau să se adauge un alineat în legea respectivă pen-
 tru asigurarea acestor pământuri ale bisericilor numai în
 folosința clerului rural, sau cel puțin a se publică comu-
 nicatul promis de Onor. Guvern prin Monitorul Oficial,
 prin care să se arate că în legea bunurilor de «*mână moar-
 tă*» nu intră și pământurile date bisericilor prin legi an-
 terioare. (A se vedea și No. 21 și 35).

Casa Bisericii prin adresa No. 32638/913, răspunde că
 a intervenit la Ministerul Domeniilor pentru ca să nu se
 considere terenurile bisericesti ca făcând parte dintre cele
 ce cad sub prevederile legii vânzării bunurilor de mână
 moartă; și ca răspuns i s'a trimis adresa No. 72307/913
 din care se vede că asemenea terenuri nu cad sub pre-
 vederile menționatei legi.

72) Cu adresa No. 71/913 s'a înaintat Casei Bisericii
 raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la petiția preo-
 tului Marin Mihăilescu din Comuna Uda de sus, jud. Argeș,
 prin care cere a se mijloci modificarea art. 58 din legea
 învățământului primar, spre a se egală salariile preoților
 învățători cu ale celorlalți învățători. Idem prin adresa No.
 190/913 se face iarăși intervenire în vederea cererei pre-

otului Econom N. Popescu învățător în com. Bodești jud.
 Vâlcea.

73) Prin adresa No. 72/913 se comunică Casei Bisericii
 că Consistoriul Superior a primit propunerea, prin care
 se cere: 1) «A se litografia chipurile domnitorilor români,
 «a Sfințelor Biserici ce au servit ca centre de cultură și
 «cu însemnătate istorică, tablouri cu scene istorice, chi-
 «purile Ierarhilor Bisericii române», carii s'au ilustrat pentru
 «biserica și neam, ca: Mitropolitul Veniamin Costache,
 «Dosoșteiu, Grigorie, Antim, Neofit, Melchisedec, etc. și
 «2) Aceste chipuri și tablouri să se răspândească în popor
 «prin parohii, pe preț minim posibil; iar pentru parohiunii
 «săraci să se dea gratuit», întru cât sacrificiul bănesc va
 fi răsplătit prin câștigul moral, care va fi întărirea simțului
 național unit cu cel religios.

74). Cu adresa No. 73/913 se înaintează Casei Bise-
 ricii raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la adresa
 Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei No. 5046/912, însoțită
 de petiția a zece Protoierei foști și actuali în serviciul
 «Sf. Mitropolii, prin care se plâng că Înalta Curte de Ca-
 «sație pe baza legii pensiilor a stabilit jurisprudența, ca
 «ei să aibă dreptul de a eși la pensie având vârsta de
 «70 de ani».

75). Cu adresa No. 77/913 s'a înaintat Casei Bisericii
 propunerea admisă de Consistoriul Superior, «prin care
 «roagă a se face intervenire ca să se dispue facerea re-
 «parațiilor necesare Monastirei Probata din județul Su-
 «ceava».

Ministerul Cultelor — Comisiunea Monumentelor Isto-
 rice — prin adresa No. 19152/913, răspunde că lucrările
 pentru reparațiuni la biserica fostei Monastiri Probata sunt
 înscrise pe tabloul celor ce urmează a se execută în anul
 curent.

76). Cu adresa No. 86/913 se înaintează Ministerului
 Cultelor—Casa Bisericii «propunerea prin care roagă a se
 «dispune ca cercetările oficiale privitoare pe preoți să se
 «facă în comunele rurale la Casa parohială sau în prid-
 «vorul bisericii».

Casa Bisericii prin adresa No. 18960/913, răspunde că
 nu se poate satisface această propunere decât dacă se va

85) Cu adresa No. 184/913 se înaintează «propunerea admisă de C. S. B. prin care se cere îmbunătățirea salariilor tuturor preoților, atât celor rurali cât și celor urbani, precum și ale Protoiereilor, Revizorilor Eparhiali și cântăreților».

86) Prin adresa No. 185/913 se mijlocește la Onor. Minister: «1) Ca elevii de clasa VII și VIII-a a seminariilor să absolutească clasele respective în condițiunile arătate prin propunerea admisă de C. S. B. 2) De a se modifica Legea Clerului și a seminariilor în sensul de a se reînființa seminariile la fiecare Eparhie cu câte patru clase «superioare» (a V-a — VIII-a), dupe cum se prevede în propunere.

87) Cu adresa No. 188/913 s'a înaintat Casei Bisericii «propunerea admisă de C. S. B. prin care se cere a se dispune ca Comptabilitatea bisericilor sărace atât urbane cât și rurale, să fie supusă aceluiași regim ca și acela al bisericilor întreținute de Stat».

88) Prin adresa No. 191/913 se înaintează Casei Bisericii propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă «ca la modificarea legei învățământului secundar și superior, să se prevadă: ca la examenele de capacitate pentru catedrele de științe și de litere dela seminariii, să fie admiși și licențiații în teologie cari posedă și diploma de licențiați sau doctori în acea specialitate. Numirea lor însă în învățământ să se facă numai la catedrele dela seminarii și după ce vor primi hirotonia.

89) Prin adresa No. 192/913 se comunică Casei Bisericii că C. S. B. a admis *propunerea* prin care «roagă a se modifica Legea Clerului, ca anii ce dau drept la graduație, să se socotească dela intrarea în cler prin hirotonie, iar în cazul că salariile au fost variate, să se dea graduația la ultima leafă». (A se vedea No. 47 și 58).

Casa Bisericii prin adresa No. 38492/913, răspunde că în baza legei clerului —art. 43—și a jurisprudenței Curței de Casație, nu se poate îndeplini dezideratul exprimat de C. S. B.

90). Cu adresa No. 193/913 se înaintează Casei Bisericii *propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă a se acorda și preoților cari servesc la biserici particulare,*

dreptul la reducerea pe căile ferate române, după cum s'a acordat acest drept preoților salariați de Stat.

Casa Bisericii prin adresa No. 37577/913 comunică adresa Ministerului Lucrărilor Publice cu No. 30967/913 în care se arată că, după Regulamentul din 18/31 Decembrie 1912, carnetele de călătorie nu se pot libera de cât funcționarilor Statului, ale căror salarii se plătesc din budgetul Statului. (A se vedea și No. 38).

91). Cu adresa No. 194/913 se înaintează propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă a se interveni să se modifice legea clerului mirean în sensul ca și Clerului de la Bisericile particulare, și întreținute din fonduri proprii, să li se facă rețineri din salarii, ca astfel să se poată da pensie și acestei categorii de clerici. (A se vedea No. 7, 15 și 43). — Casa Bisericii prin adresa No. 5329/914 comunică că nu s'a putut satisface acest deziderat.

92). Cu adresa No. 195/913 se înaintează Casei Bisericii propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă a se interveni la Onor. Guvern, spre a se admite pe cale legală o delegațiune din sânul C. S. B. sau al Sf. Sinod, care să dea toate deslușirile necesare la alcătuirea budgetului Administrației Casei Bisericii, cu privire la interesele Bisericii și ale Clerului. (A se vedea și No. 84).

93). Cu adresa No. 197/913 s'a înaintat propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă să se modifice Legea Clerului mirean în sensul: ca atunci când un preot nu locuiește în parohie, să nu se mai prevadă pedeapsa că i se iea dreptul pentru totdeauna de a mai fi paroh, ci numai până la mutarea în parohie, sau la mutarea în altă parohie; deci, se se poată reveni. Aceasta cu drept retroactiv pentru cazul de judecată.

94). Cu adresa No. 198/913 s'a înaintat Casei Bisericii propunerea admisă C. S. B. prin care roagă a se lua dispozițiunile necesare ca să se respecte legea repaosului duminical și a sărbătorilor recunoscute de Sf. noastră Biserică, pentru care este necesar a se interzice ținerea în Duminici și sărbători a târgurilor, facerea judecăților, încasările perceptorilor, facerea șoselelor etc. (A se vedea și No. 25).

95). Cu adresa No. 199/913 s'a înaintat Casei Biseri-

cii raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la petițiunea delegaților profesorilor de religie, intervenind a se dispune să se egaleze salariile profesorilor de religie, cu ale celorlalți profesori și a se unifica salariul de preot cu acela de profesor. (A se vedea și No. 4, 32 și 40).

96). Cu adresa No. 200/913 s'a înaintat Casei Bisericii propunerea admisă de C. S. B. prin care roagă ca la modificarea legii pentru fabricarea lumânărilor de ceară, să se acorde și mănăstirilor dreptul de a fabrica lumânări de ceară curată. (A se vedea și No. 45 și 67).

II.

Dezideratele exprimate de Sf. Sinod dela 1909—1913 inclusiv, cerute de Onor. Minister al Cultelor (Administrația Casei Bisericii) prin adresa cu No. 26.538/913.

1). Prin adresa Sf. Sinod No. 60/909 se aduce la cunoștința d-lui Ministru al Cultelor, votul dat de Sf. Sinod în ședința din 4 Mai 1909, cu rugămintea de a se lua convenitele măsuri, spre a se face un local propriu al Sfântului Sinod.

Ministerul Cultelor (Adm. Casei Bisericii) prin adresa cu No. 18.025/909 răspunde că va avea în vedere votul dat de Sf. Sinod. Aceia ce s'a și făcut.

2). Cu adresa No. 61/909 s'a înaintat Onor. Minister—Adm. Casei Bisericii—conform votului dat în ședința din 6 Mai 1909, *suplica locuitorilor din Târgul Ștefănești jud. Botoșani, prin care roagă a se lua măsuri de a nu se mai permite Evreilor să vândă lumânări de ceară și alte lucruri necesare serviciului Bisericii noastre.* La care nu s'a răspuns.

3) Prin adresa No. 127/909 se intervine către D-nul Ministru al Cultelor, cu rugămintea de a se înființa la toate Episcopiile postul de Arhimandrit de scaun, conform votului dat de Sf. Sinod în ședința din 6 Mai 1909. La care n'avem răspunsul.

4). Cu adresa No. 172/909 s'a înaintat Ministerului Cultelor—Adm. Casei Bisericii—*propunerea admisă de Sf. Sinod în ședința din 15 Octombrie 1909: ca la redacția*

zicistei «Biserica Ortodoxă Română» să rămână numai trei membri redactori, conform regulamentului pentru revistă; iar din sumele rezultate prin demisionarea a doi membri din numărul de 5 redactori de până atunci să se premieze articole bine scrise, provenite dela clerici titrați.

5). Cu adresa No. 175/909, s'a înaintat Ministerului—Adm. Casei Bisericii—*suplica preoștilor și învățătorilor din județul Muscel, prin care se plâng că li s'a luat dreptul de a cumpăra ca proprietari pământ rural și se face intervenire de a se satisface dreapta lor cerere, considerați fiind ca locuitori săteni.*

Ministerul Cultelor—Adm. Casei Bisericii—prin adresa No. 10.343/910 răspunde, că Corpurile Legiuitoare au votat legea prin care se interpretează art 7 din Legea pentru regularea proprietății rurale și art. 1 din Legea dela 13 Februarie 1879, pentru menținerea și executarea art. 7 din Legea rurală dela 1864, în sensul că: «Prin cuvântul «sătean» și «cultivatorii săteni» se înțeleg și învățătorii, preoții și servitorii bisericești din comunele rurale, precum și femeile sătence etc. Această lege s'a sancționat cu înaltul Decret Regal dela 6 Aprilie 1910 și s'a publicat în Monitorul Oficial No. 6 din 7 Aprilie 1910.»

6. Cu adresa No. 195/909 s'a înaintat Ministerului—Adm. Casei Bisericii—*propunerea admisă în ședința din 21 Octombrie 1909, prin care se propune: «Ca Proto-popii și revizorii școlari din județele din o Eparhie să se întrunească în conferințe la reședința Chiriarhiei, sub președenția Chiriarhului respectiv sau a delegatului său, la care va lua parte și un delegat al Ministerului de «Culte».*

Ministerul—Adm. Casei Bisericii a răspuns prin adresa No. 34.851/909, că se unește în totul cu propunerea Sf. Sinod.

7. Cu adresa No. 196/909 s'a înaintat Ministerului—Direcția învățământului Secundar și Superior—*«memoriul profesorilor de religie, priu care cer egalarea salariilor».*

Ministerul răspunde prin adresa No. 76.688/909, că neegalitatea lefurilor e consacrată prin lege.

8. Cu adresa No. 214/909 s'a înaintat Ministerului—Cassa Bisericii—*«propunerea admisă de Sf. Sinod, privi-*

toare la repausul duminical și respectarea sărbătorilor.» cu rugămintea de a se avea în vedere de Onor. Guvern când se va pregăti și aduce în Corpurile Legiuitoare proiectul pentru modificarea legii repausului duminical, la care încă nu avem răspunsul așteptat.

9) Cu adresa No. 94/910 s'a înaintat Ministerului—Cassa Bisericii—conform votului dat de Sf. Sinod în ședința din 17 Mai 1910, *scrisoarea primă de la Inalt Prea Sfințitul Patriarh Ecumenic de Constantinopol, privitoare la gradele de înrudire, obligatoare la săvârșirea căsătoriei civile și religioase, cu rugămintea de a se comunica Sf. Sinod părerea Onor. Guvern asupra acestei scrisori. La care încă nu avem răspunsul așteptat.*

10) Cu adresa No. 125/910 s'a înaintat Cassei Bisericii «raportul Comisiunii privitor la retipărirea cărții «Evanghelia și Apostolul fiecărei Duminici și Sărbători anuale», pentru trebuința creștinilor, tipărită la Roman în anul 1872 și în București la 1861 de Nifon Balășescu, cu intervenirea ca să dispună a se tipări în Tipografia Cărților Bisericești numita carte, în număr cât mai mare și a se vinde pe un preț ieftin, spre a se putea cumpăra de creștini pentru edificarea lor.

Casa Bisericii prin adresa No. 15.890/910 cere a i-se comunica textul ce trebuie tipărit; la care adresă s'a răspuns prin adresa No. 174/910, că textul s'a trimis Direcției Tipografiei Cărților Bisericești cu adresa No. 126/910, dar care carte până acum încă nu se vede tipărită.

11) Cu adresa No. 156/910 s'a înaintat Cassei Bisericii «suplica și un memoriu al cântăreților bisericești din jud. Mehedinți,» prin care «roagă a li se îmbunătăți soarta lor materială și morală». Idem cu adresa No. 239/910 s'a înaintat cererile cântăreților și paracliserilor din orașul și jud. Tulcea, din jud. Dâmbovița și Roman, prin care roagă a li se îmbunătăți soarta lor materială. Idem prin adresa No. 135/913 se intervine pentru îmbunătățirea stărei materiale a preoților și a cântăreților, la care încă nu ni s'a dat răspunsul așteptat.

12) Prin adresa No. 277/910 se comunică Ministerului—Cassa Bisericii—că Sf. Sinod în ședința din 29 Octombrie 1910 a aprobat următoarea *propunere*: 1) «Ca mo-

nahii cu rele purtări să fie scoși din stat»; 2) «Ca să se poată trece în ștat și frații sau surorii, cari indeplinesc diferite ascultări în mănăstiri» și 3) «Ca monahii cari au fost primiți în mănăstire cu aprobarea Sf. Sinod și au satisfăcut legea recrutărei, să fie scoși din controalele armatei, spre a nu mai fi chemați din mănăstire pentru concentrări sau manevre»;—cu rugămintea de a se interveni către d-l Ministru de Război în ceea ce privește scoaterea din controalele armatei a monahilor cari au satisfăcut legea recrutărei.

Cassa Bisericii prin adresa No. 544/911 răspunde că, Ministerul consimte la eliminarea din ștate a monahilor și a monahiilor cu rele purtări. În ceea ce privește punctul al III-lea, arată că a intervenit la Ministerul de Război și a primit adresă No. 20137/910, prin care comunică: 1) Tinerii cari după ce au făcut serviciul activ sub arme, au trecut la monahism, vor fi șterși din controalele armatei și II-lea, că aceasta se menține numai dacă rămân în starea monahală.

Despre acestea s'a comunicat P. P. S. S. Kiriarhi prin circulara No. 27—34 din 15 Mai 1911.

13) Prin adresa Sf. Sinod No. 1/911, se comunică d-lui Ministru al Cultelor—Ad-ția Cassei Bisericii—că Comisiunea însărcinată cu revizuirea textului Bibliei, în ședința sa dela 10 Ianuarie 1911, a primit *propunerea* l. P. S. Mitropolit al Moldovei, care face parte din Comisiune, «ca «odată cu retipărirea Bibliei, să se scoată și o ediție populară de Biblie în 10,000 exemplare, formată din buccăți (christomatec) pe care le va alege Comisiunea, pentru care roagă pe d-l Ministru a dispune să se pună în vedere Direcțiunei Tipografiei Cărților Bisericești, ca să înceapă atât tipărirea Bibliei cât și a edițiunei populare, «deoarece materialul necesar se află deja procurat», potrivit dispozițiunilor luate mai din'ainte. Asupra căreia lucrări foarte importante luca nu avem răspunsul așteptat.

14) Prin adresa No. 208/911 se comunică Ministerului—Ad-ția Cassei Bisericii—«că Sf. Sinod a admis să se retipărească la «Tipografia Cărților Bisericești» toate cărțile de cântări bisericești pe psaltiche ale cunoscuților «maestri»: 1) Ieromonahul Macarie. 2) Anton Pan, 3) Di-

mitriță Suceveanu, 4) Ștefan Popescu și alții, începându-se cu tipărirea Anastasimatarului prescurtat al lui Ștefan Popescu, și roagă a dispune ca Direcția Tipografiei să pună în lucrare cât mai curând tipărirea numitei cărți, după care va urmă cu ale celorlalți psalți numiți mai sus. La care nu avem răspunsul necesar așteptat.

15). Prin adresa No. 30/912, se comunică Ministerului—Casa Bisericii—că *Sf. Sinod a primit în unanimitate propunerea de a se face mijlocire către d-nul Ministru, ca să dispună a se procura și așeză în sala de ședințe a Sf. Sinod portretele Mitropoliților și Episcopilor noștri din trecut, sau cel puțin a celor mai însemnați, începând cu Mitropoliții Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanu, Inochentie al Hușilor, Iacov Stamate, Iosif Primul Argeșiu, Grigore al Ungro-Vlahiei, Veniamin Costache, Nifon al Ungro-Vlahiei, Calinic Miclescu, Iosif Gheorghian, Iosif Naniescu, Melchisedec al Romanului, Silvestru al Hușilor, etc. La care idem nu avem răspunsul așteptat.*

16). Prin adresa No. 145/912, se comunică Ministerului—Administrația Casei Bisericii—votul dat de Sf. Sinod în ședința din 25 Mai 1912, cu privire la icoanele bisericesti, cu rugăminte: 1). «De a se opri introducerea și vinderea icoanelor streine și 2). De a se reziliă contractul cu Librăria Națională pentru vinderea icoanelor, dându-se acest drept exclusiv Tipografiei Cărților Bisericești și Societăților Clerului». La care nu avem răspunsul așteptat.

Idem prin adresa No. 282/912, se mijlocește: 1). De a se reziliă contractul cu Librăria Națională în privința vinderei icoanelor și 2). De a se acordă dreptul litografiei icoanelor aprobate de Sf. Sinod, numai Tipografiei Cărților Bisericești; iar dreptul de a le vinde numai societăților clerului, recunoscute ca persoane morale.

Casa Bisericii prin adresa No. 34.917/912, răspunde: că s'a adus la îndeplinire cererile Sf. Sinod arătate în adresa cu No. 282 din 1912.

17). Prin adresa Sf. Sinod No. 129/913, s'a intervenit la Ministerul Cultelor—Administrația Casei Bisericii—conform votului dat în ședința din 27 Mai 1913, «de a se acordă monahilor dela Mănăstirea Prodromul să tipărească

«icoane aprobate de Sf. Sinod, pentru care n'are încă cli-
«șee Tipografia Cărților Bisericești».

Casa Bisericii prin adresa No. 19.112/913 răspunde: că pentru imprimarea icoanelor menține dispozițiunile din contractul încheiat în această privință cu Societățile Clerului de mir.

18). Prin adresa No. 276/912, se mijlocește la Onor. Minister al Cultelor—Administrația Casei Bisericii—conform votului dat de Sf. Sinod în ședința din 24 Octombrie 1912, «de a se sporî prin bugetul viitor remunerațiile P. P. S. S. Arhieriei, până la egalarea cu lefurile «pe care le au în prezent profesorii dela Facultatea de Teologie. La care încă nu avem răspunsul așteptat.

19). Prin adresa No. 286/912, se intervine la Onor. Minister al Cultelor—Administrația Casei Bisericii—cu rugămintea «de a se luă dispozițiuni spre a se face reparațiunile absolut trebuitoare Bisericii Antim, paraclisului și clopotniței, precum și chiliilor ruinate din curtea acestei «biserici». Idem prin adresa No. 6/913, s'a repetit această intervenire. La care n'avem răspuns.

20). Prin adresa No. 128/913, se intervine la Onor. Minister al Cultelor, conform veturilor date de Consistoriul Superior și de Sf. Sinod, «spre a se reînființa seminarii la toate Eparhiile care n'au seminarii, spre a se «putea împlini marea lipsă ce se simte de preoți. La care încă nu avem răspunsul mult așteptat.

21). Prin adresa No. 137/913 și prin adresa No. 310/913 se intervine la Casa Bisericii, a se da pentru Biblioteca Sf. Sinod, biblioteca decedatului Arhimandrit Serapion Georgescu. La care încă nu avem răspunsul așteptat.

22). Prin adresa No. 190/913, se intervine către Ministerul Cultelor—Administrația Casei Bisericii—conform votului dat de Sf. Sinod în ședința din 31 Mai 1913, cu rugămintea «de a se face convenitele demersuri pentru a «sigurarea și prosperarea așezămintelor monahicești române din Sf. Munte Athos. La care n'avem răspuns.

23). Prin adresa No. 234/913, se comunică Onor. Minister—Casa Bisericii—că Sf. Sinod în ședința din 9 Octombrie 1913 a «ales Comisiunea pentru examinarea concurenților la postul de diriginte al corului ceremonial al Sf. Mi-

«tropolii a Ungro-Vlahiei și se cere a numi și Ministerul unul sau doi delegați care să lucreze cu comisiunea Sf. Sinod».

Casa Bisericii prin adresa No. 35678/913 răspunde: Ca a luat act de numirea Comisiunii pentru examinarea diriginților de coruri, dar din partea Ministerului se va delega o persoană, atunci când se va putea plăti.—La această adresă s'a răspuns prin adresa Sf. Sinod No. 327/913, repetindu-se cererea din adresa No. 234/913, menținându-se cuprinsul acelei adrese.

24. Prin adresa No. 250/913 se înaintează Ministerului—Administrația Casei Bisericii—*raportul comisiunii de petițiuni*, aprobat de Sf. Sinod, «prin care se cere a se lua măsurile convenite, spre a se pedepsi în conformitate cu art. 181 din Codul Penal, toți acei cari își permit să ridiculizeze și să persifleze religia și biserica strămoșească, prin broșuri sau ziare».

Casa Bisericii prin adresa No. 37582/913, comunică că Ministerul de Interne a destituit din postul de ajutor de subprefect al plășei Babadag, jud. Tulcea, pe d-l Hristu D. Gociu, autorul broșurei intitulată «Anecdote populare».

25. Prin adresa No. 265/913 se intervine la Casa Bisericii, spre «a dispune, ca Tipografia Cărților Bisericești să tipărească Pravila Mare și Pidalionul, în câte 6000 «exemplare fiecare», conform aprobării Sf. Sinod din ședința dela 18 Octombrie 1913. La care nu avem răspunsul așteptat.

26. Cu adresa No. 270/913 se înaintează Ministerului Casa Bisericii—*propunerea aprobată de Sf. Sinod*, în ședința din 21 Octombrie 1913, «privitoare la numirea unui P. S. Arhiereu ca delegat al Sf. Sinod pentru administrația provizorie în teritoriul din Quadrilaterul Dobrogean anexat Statului Român, până la regularea definitivă prin lege. Care s'a urmat și se urmează».

27. Cu adresa No. 306/913 s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—«raportul Comisiunii de petițiuni, privitor la desideratele cântăreților bisericești,» cu intervenire de a se satisface dreptele lor cereri. La care nu avem răspunsul așteptat.

28. Cu adresa No. 321/913 s'a înaintat Ministerului—Casa Bisericii—«raportul Comisiunii de petițiuni, relativ

«la desideratele preoților din Capitală, cu intervenire de «a se dispune cele de cuviință». La care idem nu avem răspunsul așteptat.

29. Prin adresa No. 64 din 1912, s'a cerut Onor Minister (Casa Bisericii) a se face necesariile modificări și acomodări la sălile de ședință în noul local al Sf. Sinod, unde lumina este defectuoasă și unele împărțiri ori acomodări de camere reclamă anumitele prefaceri necesare, dar la care încă nu s'a primit necesarul răspuns așteptat.

Deosebit de desideratele cu adresele de mai sus arătate, la Sf. Sinod mai sunt și alte lucrări pendinte, dintre care unele puse în curs, precum :

1) Regulamentul pentru zugrăvirea bisericilor, sancționat și pus în lucrare.

2) Regulamentul pentru costumul clerului Ortodox, trecut prin Consistoriul Superior și acum pendinte înaintea Sf. Sinod.

3) Regulamentul Clerului pentru armată, idem trecut prin Consistoriul Superior, dar pendinte înaintea Sf. Sinod din cauza staționării lui la Ministerul de război, unde a fost trimis spre acomodare cu dispozițiunile militarești, și deși așteptat, e încă neprimat până acum.

4. Regulamentul pentru casele parohiale (proiect).

5. Osebit de acestea, au mai urmat toate lucrările curente, prevăzute prin dezbaterile respective, publicate în revista: Biserica Ortodoxă etc.

† *Konon Mitropolit Primat*

CE SE CHIAMĂ DOGME?

Cuvântul «*dogmă*» este de origină greacă și a fost întrebuințat în această limbă și înainte de ivirea Creștinismului în lume. Spre a ne putea da bine sama ce înseamnă azi acest cuvânt în limbajul teologic și bisericesc, trebuie să știm mai întâiu ce înseamnă el: 1. În anticitatea clasică; 2. în Sfânta Scriptură și 3. în limbajul sfinților părinți și al scriitorilor bisericești vechi.

I. *La scriitorii clasici* și la cei din epoca ce urmează imediat după clasicitate, înțelesul cuvântului *dogmă* este strâns legat de al verbului din care el se derivă, anume de *δοκεῖν*, întrebuințat ca unipersonal: *δοκεῖ μοι, εδοξε ταῦτα* = *visum est, placuit* = *mi se pare, s'a părut*.

Τὸ δόγμα are dar la origină semnificațiune identică cu participiul perfect *τὸ δεδογμένον* și anume de: hotărîre, poruncă, decret, dispozițiune luată de senat (*senatus consultus*), sau de adunarea poporului (*plebiscit*) și devenită lege prin sancționarea de către autoritatea supremă (*Herodian*, *Historia*, lib. VII, c. X, n. 8). Astfel la *Polibiu* (X, 4, 6; III, 27, 7), expresiunea *δόγματα τοῦ συγκλήτου* este identică cu *ψήφισμα* = decret, hotărîre; la *Plato* (*De legibus*, I, p. 644) *κοινὸν πᾶσι νόμος δόγμα* este identic cu *νόμος*; la *Xenofont* (*Ἀνάξαις* III, 3, 5 et passim) *δόγμα ποιῆσθαι* este identic cu *νόμον* sau *νόμους ποιῆσθαι* sau

cu νόμοις αἰεὶ = a face o lege, a legiferă. Pentru *Dio Hrisostom* dogma este ori-ce dispozițiune împărătească: «Ὁ δὲ νόμος βασιλέως δόγμα», (Oratio III, 1, 46). Din cercul politic și social expresiunea a trecut și în domeniul filosofic. *Aristoteles*, *Plato* (mai rar) și foarte des (dar și cu alte nuanțe de înțeles) *Plutarh* o întrebuițează în însemnarea primitivă, de hotărîre, poruncă, decret.

Pitagoreii înțelegeau sub numele de δόγματα (sinonim cu στοιχεῖα) adevărurile fundamentale sau principiile filosofiei lor, precum și ori-ce cuvânt sau învățătură care provenia dela ὁ διδάσκαλος și care n'avea nevoie de altă întemeiere decât de încredințarea αὐτὸς ἔφη = *el a zis*.

Stoicii designau cu acest nume axiomele, adică propozițiuni sau afirmațiuni al căror adevăr e socotit ca evident și sunt deci recunoscute ca atare de toți oamenii. De aceea dogmele aveau pentru ei autoritate indiscutabilă. În acest sens ia *Cicero* — deși el nu eră stoic — în ale sale *Questiones tusculanae* (IV, 9), cuvântul dogmă, când zice, că ar fi foarte mare greșală, dacă filosofia s'ar îndoi de sine sau de decretetele sale, pe cari filosofi le numesc dogme. «*Sapientia neque de se ipsa dubitare debet, neque de suis decretis, quae philosophi dogmata vocant, quorum nullum sine scelere prodi potest*». Dogmele sunt judecări ale sufletului «Κρίματα τῆς ψυχῆς» atât în chestiuni teoretice, cât și mai cu deosebire în cele practice sau morale. Ele sunt maximele sau normele de conduită morală, principiile sau regulele după cari trebuie să se orienteze înțeleptul în toate împrejurările vieții. Ταῦτα σοὶ ἀρκέτω, αἰεὶ δόγματα ἔστω (Marcu Aureliu, Πρὸς ἑαυτὸν, II, 3, III, 6; IV, 3; *Seneca*, epistola 95 et passim). De aceea ἀπὸ δογμάτων λαλεῖν însemnă «*a vorbi din convingere*, în opoziție cu ἀπὸ τῶν χειλῶν λαλεῖν = *a vorbi din buze*».

Scepticii — credincioși principiului, că mintea omenească nu e în stare să deosebească adevărul de minciună —

numiau dogme aserțiunile cari treceau de adevarate în baza afirmațiunii unei autorități oarecare, fără ca cu toate acestea să poată fi dovedite ca atari. Dogmele sunt dar pentru sceptici adevăruri, sau mai exact afirmațiuni, nediscutabile. Plecând dela această considerațiune, *Sextus Empiricus* numește dogmatici pe filozofii cari susțineau că au aflat adevărul. «Unii susțineau — zice el — că au aflat adevărul; alții dimpotrivă ziceau că adevărul nu poate fi coprins cu mintea; iar alții îl caută încă. Grupa întâi se compune din bărbați, cari sunt numiți cu numele special de **dogmatici** și cari sunt urmașii lui *Aristoteles*, ai lui *Epicur*, ai *Stoicilor*, plus vr'o câțivă alții; a doua grupă e alcătuită din ucenicii lui *Clitomachus* și *Carneades* și ai celorlalți academici; a treia grupă este a *Scepticilor*». (Schife pyrronice I, 2 sq.)¹⁾. Cam acelaș înțeles zace la baza cuvintelor: *dogmă*, *dogmatic*, *dogmatism* din limbajul filozofic de mai târziu, care dă numele de dogmă multor chestiuni vitale, dar greu de înțeles cu mintea, în scopul de a le pune în afară de discuțiune. A afirmă ceva în mod dogmatic înseamnă în acest limbaj a enunța un adevăr, a face o afirmațiune care trebuie crezută *eo ipso*, adică fără a fi dovedită. Presupunerea tacită dela care se pornește aci e că asemenea afirmațiuni au valoare absolută și că deci operațiunea gândirii se face în virtutea unor anume legi naturale și cu atâta preciziune că un sistem de idei, care e construit exact după legile rațiunii, corespunde în totul cu realitatea lucrurilor, pe care o redă cu fidelitatea unei oglinzi, și că deci adevărul sau neadevărul unei propozițiuni se determină după corespondența sau necorespondența lui cu logica. Acest fel de dogmatism eră în floare

¹⁾ E de notat că *Empiricus* pune aci schepsa sau îndoiala în socoteala Academicilor, iar despre Sceptici afirmă că ei sunt în căutarea adevărului. În realitate Academicii erau și ei sceptici, dar îndoiala jucă la ei mai mic rol decât în sistemele scepticilor puri.

mai ales la sfârșitul veacului XVIII și reprezentatul său clasic este *Christian Wolff*, iar dușmanul lui cel mai neîmpăcat *Enmanuel Kant*. Defectul cel mare al dogmatismului Wolffian eră că-i lipsia un examen conștiincios și critic al factorilor și mecanismului cunoștinței, pentru a se ști ce valoare au diferitele categorii de cunoștințe. Acest examen îl întreprinde Kant, care răstoarnă dogmatismul și pune în locul sistemului său criticist. El cade în extrema aproape opusă, contestând minții dreptul și putința de a se pronunța în chestiuni transcendente și semănând neîncrederea chiar și în cunoștințele referitoare la lumea simțurilor.

Fără a mai face alte citațiuni, putem conchide, că în filozofia greacă și romană cuvântul *δόγμα* însemnează: *opinie, principiu, maximă teoretică sau practică*.

II. În *Sfânta Scriptură*, atât în Vechiul cât și în Noul Testament, cuvântul dogmă nu e luat niciodată în înțelesul în care-l găsim întrebuițat de filosofi, ci numai în înțelesul uzitat la istoriografi și legiuitori.

Prin *δόγμα* și *δογματίζειν* se denotă în *Vechiul Testament* (traducerea Septuagintei) dispozițiunea unei puteri leguitoare, o orânduire, o poruncă, un decret regal sau împărătesc. Iată câteva exemple: «Καὶ τὸ δόγμα ἐξήλθε, καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτένοντο (Daniil II, 13); Ὁ, Βασιλεῦ, ἐλήγης δόγμα, πάντα ἀνθρώπων...» (Daniil III, 10); «Καὶ μανῶ αὐτῶς ἐν ταῖς δόγμασι αὐτῶν ἐν τῷ διαπορεύεσθαι με....» (Ezechiel XX, 26); «Εἰ δοκεῖ τῷ Βασιλεῖ, δογματισάτω ἀπολέσαι αὐτόν» (Ester III, 9), etc.

În *Noul Testament* cuvântul *δόγμα* se întâlnește numai de cinci ori. În două locuri are sensul de decret și anume la *Lucă II, 1*, unde se numește dogmă edictul imperial prin care August ordonă facerea recensământului populațiunii din Palestina (ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξέλθεν δόγμα παρὰ Κέσσαρος Λυγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν

αἰκουμένην) și în *Faptele sfinților Apostoli* XVII, 7 unde Paul și Sila sunt acuzați de Iudeii protivnici lor, că lucrează împotriva orânduielilor, decretelor sau dispozițiilor împărătești (καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουν...)

În epistola către Coloseni (V, 14) și Efeseni (II) 15), precum și în locurile paralele, se numesc dogme prescripțiunile legii mozaice, de observarea cărora creștinii au fost dispensați de către Iisus Hristos «ἐξῆλειψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἔθηκεν ἔκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ...»; Colos); «... ἐν τῇ σαρκί αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας ἵνα τοὺς ὄσους...» În amândouă aceste locuri cuvântul are înțeles rău și servește ca să arate caracterul statuaric al Legii față de spiritualitatea Evangheliei și de cultul rațional al Legii nouă.

În al cincilea loc infine (Faptele Apostolilor XVI, 4), se dă numele de dogmă hotărârilor luate de sfinții apostoli și de bătrânii Bisericii din Ierusalim adunați în sinod, pentru a rezolvi chestiunea dacă Legea mozaică trebuie să fie obligatoare și pentru creștini sau nu: «Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.

Acesta este singurul loc din tot Noul Testament, în care se întâlnește cuvântul dogmă luat în înțelesul de *decret dat de o autoritate bisericească*, înțeles care rămâne cu timpul dominant în terminologia bisericească.

III. *Sfinții părinți și scriitorii bisericești* întrebuintează uneori cuvântul dogmă în însemnarea de doctrină filosofică, opiniune, maximă, teorie etc. Așa d. p. sfântul *Isidor din Peluziu* numește pe Socrates *legiuitorul dogmelor atice* (ὁ τῶν Ἀττικῶν δογμάτων νομοθέτης), iar doctrinei lui Plato și a Stoicilor îi dă numele de dogmă (Epistola XI). *Origen* numește dogme adevărurile recunoscute de filosofii greci

ca neindoiioase, cu alte cuvinte dogma este pentru el identică cu axioma, ca pentru Stoici și Cicero (Contra Celsum lib. VII, n. 59). *Clement Alexandrinul* zice că dogma este o sofismă logică (κατάληψις τῆς λογικῆς, Stromatii VIII, 5).

În înțelesul de adevăr absolut și imutabil — ca la Origen — dar aplicat la învățătura creștină găsim cuvântul dogmă întrebuițat de *sfântul Ignatie*, episcopul Antiohiei. Σπουδάστε βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασιν τοῦ Κυρίου, scrie el Magnezienilor (epistola către Magnezieni XIII). Aceeași concepțiune o întâlnim și la *Lactanțiu* (De morte persecutorum II) și la *Isidor de Peluziu* (Epistola ad Dionysium Schol).

Clement Alexandrinul este cel dintâi dintre scriitorii creștini care face deosebire între adevăr teoretic și precept sau învățătură practică. Adevărului teoretic îi dă el numele de dogmă. Din acest punct de vedere, Creștinismul este, după el, θεῖον δόγμα (Pedagogus, I).

Mai limpede găsim formulată această idee la alți doi părinți bisericești: la *sfântul Grigore de Nisa* și la *sfântul Ciril al Ierusalimului*.

Cel dintâi deosebete în Creștinism partea teoretică sau doctrina, τὸ δόγμα, și partea morală, τὸ ἠθικὸν μέρος.

După cel de al doilea, adevărata religiune constă din două elemente: învățături pioase și fapte bune «ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ τῶν ἄλλοις τούτων συνέστηκεν, δογμάτων εὐσεβῶν καὶ πράξεων ἀγαθῶν», (Cateheza IV, 2).

Tot așa și *sfântul Ioan Gurădeaur* (Omilia VI asupra cap. I din Geneză).

Făcându-se deosebire între adevărurile teoretice sau de credință și cele practice sau morale, începù să se dea numele de dogmă numai celor dintâi.

Prin dogmă se înțeleg dar de aci înainte adevărurile fundamentale ale credinței creștine. Așa d. p. *sfântul Ciril al Ierusalimului* numește dogmă învățătura despre Dum-

nezeu, «*Ce folos este — zice el — a ști bine dogmele despre Dumnezeu (τὰ περὶ θεοῦ δόγματα) și a se dà destrânării cu nerușinare?*» (Ibidem). Cevă mai departe apoi, Kiril numește dogme învățăturile coprinse în simbolul de credință al Bisericii din Ierusalim, iar credinței în această învățătură îi dă numele de credință dogmatică, εἶδος τῆς πίστεως τὸ δογματικὸν (cateheza V).

Sfântul Grigore Teologul numește categoric dogme cele mai esențiale adevăruri de credință, cari se predau catehumenilor și pe cari ei — ca pe o temelie sigură, ἐπι τούτῳ τῷ θεμελίῳ τῶν δογμάτων — trebuiau să-și clădească, după primirea sfântului botez, viața lor împodobită de virtuți (Oratio in sanctum baptismum).

Sfântul Grigore de Nisa dă numele de dogmă a credinței — τὸ τῆς πίστεως δόγμα — învățăturii despre sfânta Treime (epistola V), iar *Sfântul Vasile cel Mare* numește dogmă a Teologiei învățătura despre persoana Mântuitorului Hristos (Omilia VI asupra acelor 6 zile ale Facerii).

Pentru *Vincentțiu de Lirini* dogma și învățătura credinței creștine sunt unul și același lucru, *catholicum dogma id est universalis et vetusta fides* (Commonitorium, 18).

Sinoadele ecumenice au numit asemeni dogme adevărurile de credință, spre deosebire de regulile practice de disciplină și viață bisericească, cărora le-au dat numele de *canoane*.

Din cele spuse urmează că *dogme se chiamă adevărurile credinței creștine, descoperite de Dumnezeu și definite și propoveduite de Biserica învățătoare*.

Ca adevăruri de credință, dogmele sunt în același timp și tocmai în virtutea acestei însușiri, și *adevăruri mântuitoare*, fiindcă ele au de obiect credința, fără de care mântuirea nu este cu putință. În această calitate ele se deosebesc de adevărurile morale și istorice, cari nu sunt absolut necesare pentru dobândirea mântuirii. Pentru acest

motiv simboalele și expunerile scurte de credință nu conțin decât adevărurile de credință sau dogmele, iar nu și adevărurile morale și istorice ale religiunii creștine.

Fiind descoperite de Dumnezeu, *dogmele sunt coprinse în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradițiune*, cele două izvoare ale revelațiunii dumnezeiești. În vederea aceasta, ele se numesc adesea și dogme dumnezeiești, dogmele Domnului, dogmele lui Hristos, evangelice, apostolice etc.

Dogmele sunt în sine adevăruri definite și propoveduite de Biserica învățătoare, de ierarhia bisericească. Ca atare ele se deosebesc de părerile individuale ce-și pot forma în materie de credință teologii sau simplii creștini, chiar când acestea sunt drepte și scoase cu adevărat din revelațiune și cu atât mai mult când ele sunt false sau eretice.

Biserica singură are chemarea de a interpreta sau explică revelațiunea dumnezeiască și a scoate din ea dogmele, pe ari apoi tot numai ea este în drept să le formuleze și propună, pentrucă ei i-a fost încredințată de Mântuitorul Hristos sarcina de a îngriji de mântuirea oamenilor, iar pentru a putea să-și îndeplinească această înaltă chemare, ea a fost înzestrată cu prerogativa de a nu putea greși niciodată. Prin urmare numai ceea ce învață și așa cum învață Biserica, trebuie crezut, numai dogmele stabilite și propoveduite de ea sunt adevărate dogme.

Se va părea, poate, că nu este în spiritul învățaturii creștine afirmațiunea că nu oricine poate extrage dogmele din revelațiunea dumnezeiască, ci numai Biserica și că numai ce învață și cum învață Biserica trebuie crezut. S'ar părea aceasta, pentrucă concluziunea care decurge de aci este că nu revelațiunea dumnezeiască, adică Sfântă Scriptură și Sfânta Tradițiune, este izvorul imediat al credinții creștine, ci învățătura Bisericii, sau mai exact, revelațiunea așa cum este înțeleasă, explicată și propusă de Biserica. Aceasta însemnează că Biserica stă din acest punct de

Însemnătatea dogmelor pentru viața bisericească.

Dogmele sunt pentru Biserică ceea ce sunt pentru stat principiile fundamentale de drept coprinse în constituție. Precum fără respectul principiilor constituționale, un stat nu poate exista și viața supușilor cade pradă arbitrajului, desordinii și anarhiei, tot astfel și Biserica n'ar putea trăi ca instituțiune, iar membrii ei ar rătăci în nesiguranță, purtați de vântul părerilor contradictorii, emise de mintea omenească lipsită de lumina și directiva descoperirii dumnezeiești, ar flămânzi neavând pâinea vieții, *dacă* dogmele n'ar avea putere obligatoare pe tărâmul credinței și n'ar fi privite ca adevăruri absolut sigure și mai presus de orice discuțiune.

Religiunea nu poate exista într'o formă pozitivă fără dogme, după cum nu poate exista un stat fără legi, un arbore fără trunchiu, un trup omenesc fără sistem osos, o casă fără temelie, etc.

Un membru al Bisericii, care nesocotește dogmele ei, atentează prin aceasta la viața Bisericii și a sa proprie în unul și acelaș timp. Aceasta explică pentruce Biserica a procedat și procedează în totdeauna cu cea mai mare severitate împotriva celor cari nesocotesc dogmele, exclu-zându-i sau *excomunicându-i* din sânul său.

Nu trebuie să ne mire această severitate de care se înarmează Biserica, spre a asigura respectul dogmelor ei, nici să nu ni se pară, că prin procedeul de care ea uzează pentru atingerea acestui scop, s'ar înabuși libertatea conștiinței sau s'ar stânjeni ori ucide dezvoltarea normală a vieții religioase.

Libertatea conștiinței nu numai că nu se înabușește, ci dimpotrivă se sprijină și întărește prin dogme, pentrucă Biserica oferă în ele adevăruri absolut sigure, adevăruri dumnezeiești, cari sunt ca niște neclintiți stâlpi de granit

ai edificiului gândirii omenesti, fără de cari întreg acest edificiu n'ar fi decât un morman de ruine sau o clădire şubredă, care ameninţă în fiecă clipă cu prăbuşirea ei viaţa celor cari au căutat în ea siguranţa şi adevărul. Fără dogme, viaţa religioasă ar fi un fel de joc prin întunec în care tot omul ar căuta pe dibuite — ca filosofia păgână — principii sigure de cari să se ţină şi să se conducă, fără să fie sigur că le va găsi şi că nu-şi va sparge capul înainte de a le descoperi.

Nici chiar celor pe cari-i exclude din sânul său pentru neobservarea ascultării ce dătoresc dogmelor, Biserica nu le îngustează libertatea conştiinţei, pentrucă ea nu le impune cu deasila felul său de a gândi în materie de credinţă, ci numai le ridică dreptul de a se numi fiii ei, iar mai departe, înafară de sânul său, pot gândi şi crede cum vor şi ce vor.

Viaţa religioasă este jignită în desvoltarea ei de dogmatismul Bisericii tot atât de puţin caşi libertatea conştiinţei. Şi pentru ea, pentru desvoltarea ei în chip normal, pentru ca să poată progresă şi înflori, este absolută nevoie de dogme, cari sunt baza sigură, terenul prielnic pe care ea se desfăşură. Dacă dogmele ar fi nesigure, supuse îndoelii şi discuţiunilor, atunci şi viaţa religioasă ar fi nesigură, şovăitoare şi s'ar schimbă după toate vânturile.

Dogma nu este apoi numai un adevăr de credinţă teoretică, ci e totodată şi un fenomen al vieţii sociale. Noţiunea de dogmă nu poate fi concepută fără noţiunea de Biserică, care o formulează, păstrează şi propagă. La rândul ei, Biserica — ca instituţiune socială — ca comunitate religioasă, nu poate există fără dogme. Pentru Biserică dogmele sunt chiar mai necesare decât legile pentru stat, fiindcă Biserica n'are numai trebuinţa de a se guvernă, ci şi pe aceea de a se defini, de a-şi lămuri şi justifică raţiunea ei de a fi, şi aceasta se face prin dogme.

Când un stat se formează din nou, este de ajuns ca el să existe de fapt și celelalte state sunt datorare să-i recunoască existența printre și alături de ele, fără să mai discute felul cum el s'a format sau a luat naștere, ori necesitatea căreia corespunde constituirea lui, sau rolul ce-i va fi dat să joace în istorie.

Cu Biserica, cu religiunea nu este tot astfel. Când o nouă religiune își face aparițiunea pe scena istoriei, ea trebuie să-și legitimizeze dreptul la viață, rațiunea ei de a fi față de religiunile dejă existente. Mai mult chiar, ea trebuie să dovedească că este superioară aceloră, căci altfel pretențiunile ei de a-i fi recunoscut dreptul la viață nu sunt justificate. Această dovadă, această legitimare nu se face o singură dată și înaintea unei instanțe, cum s'ar face d. p. o declarare de naștere sau de căsătorie la ofițerul stării civile, sau înscrierea unei noi firme comerciale, ori cererea de transcrierea actului de constituirea unei societăți, etc. înaintea Tribunalului. Nu, ci noua religiune trebuie să expună fiecărui prozelit, pe care vreă să-l atragă la sine, dovezile pe cari ea se întemeiază, dreptul său la viață și superioritatea ei față de celelalte religiuni. Această desfășurare de dovezi trebuie s'o facă de multe ori înaintea autorităților civile și bisericești ale țării unde noua religiune s'a ivit. Astfel vedem pe Mântuitorul și pe sfinții apostoli târâți înaintea procuratorului roman, a marelui preot și a sanhedrinului judaic, pentru a-și da sama înaintea lor de învățătura pe care o propoveduia noua religiune creștină. Acelaș lucru se petrece și cu mulți din următorii sfinților apostoli, cari au trebuit să pecetluiască, înaintea suveranilor păgâni, cu sângele lor susținerea și apărarea noiei religiuni și dogmelor ei.

Când noua religiune și a câștigat destui aderenți și formează o comunitate de sine existentă și bine deosebită atât de celelalte comunități religioase cât și de societatea

civilă, atunci simte nevoia de a-și cristaliza doctrina în propozițiuni scurte și precise, în cari se aduce la expresiune caracterul său particular, se scoate în evidență firea sa și se trag liniile de demarcațiune sau confiniile peste care nu este permisă trecerea adepților ei. Aceste concentrate religioase, cari nu sunt altceva decât dogmele, sunt de aci înainte unitatea de măsură, norma după care se formează noțiunile de ortodoxie și erezie. Cine vrea să se facă aderentul noiei religiuni, să intre în sânul ei, trebuie să primească necondiționat dogmele ei. Cine se află în sânul ei, dar nesocotește vreuna din dogmele ei, acela e exclus din comunitate, ca eretic.

Disputele, de multeori violente și îndelungate, cari se urmează între apărătorii ortodoxiei deoparte și eretici de altă parte, conduc la fixarea în scris a dogmelor și exprimarea lor în termeni preciși și limpezi, pentru ca să se evite orice obscuritate și echivoc. Pentru ca dogmele să se păstreze cât mai curate și nealterate, pentru ca să poată fi cunoscute, se compun simboale și mărturisiri de credință și acestea se adună în așa zise cărți simbolice, în cari se păstrează, ca în niște arhive oficiale, ducumentele autentice ale religiunii.

E aproape de sine înțeles, că adevărurile cari stau la temelia dogmelor nu pot fi luate de oriunde s'ar întâmplă sau să se inventeze potrivit necesității, ci trebuie scoase negreșit din constituțiunea religiunii respective, din învățătura autentică a întemeietorului ei.

Procesul acesta de formațiune a dogmelor ar trebui să se petreacă cu orice religiune, dar de fapt el n'are loc decât în religiunile superioare, în religiunile universaliste și morale, singurele care formează comunități bine încheigate sau Biserici. Propriu vorbind nu există adevărată Biserică decât în Creștinism și nu sunt dogme în înțelesul strâns al cuvântului decât cele creștine, pentru că numai

aci comunitatea religioasă e bine definită și liniile de demarcațiune între ea și societatea civilă bine determinate, iar dogmele formulate numai de autoritatea bisericească și scoase în mod exclusiv din învățătura Fundatorului religiunii creștine. În lumea veche, unde religiunea se confundă fie cu statul, fie cu națiunea, comunitatea religioasă nu se deosebiă de cea politică, iar dogme, în adevăratul înțeles al cuvântului, nu existau, pentru că legile statului îndeplineau în mare parte rolul lor. Singure riturile formau ființa aparte a religiunii și acestea erau de multe ori reglementate prin legile statului, ca unele ce făceau parte din patrimoniul public. În unele religiuni, ca d. p. în brahmanism, mozaism și islamism riturile singure, ca semne exterioare și materiale, formează și mențin legătura religioasă, făcând ca dogmele să fie ceva cu totul secundar sau chiar de prisos.

Chiar în creștinism nu mai poate fi vorba de dogme în adevăratul înțeles al cuvântului la protestanți, pentru că ei n'au Biserică propriu zisă și pentru că după ei dogmele sunt lipsite de caracterul imutabilității. Biserica romano-catolică a falsificat iarăș adevărata noțiune de dogmă, pentru că proclamând infalibilitatea papei, a deschis cu aceasta poarta pentru schimbarea dogmelor stabilite și proclamarea altora nouă. Așă că singură Biserica noastră ortodoxă, care a păstrat nealterată în literă și spirit învățătura Mântuitorului și a sfinților apostoli, are și va avea pentru totdeauna dogme în înțelesul cel mai strâns al acestui cuvânt.

Învățând că dogmele se formulează de autoritatea bisericească, nu înțelegem prin aceasta că ele ar fi ceva posterior, și prin urmare omenesc și trecător, în religiune. Dimpotrivă, învățăm, credem și susținem, că dogmele sunt elementul fundamental, constitutiv, primordial și indispensabil al religiunii și că religiunea n'ar putea exista fără ele.

Această învățătură constituie una din deosebirile dog-

matice dintre Teologia ortodoxă și cea romano-catolică față de cea protestantă, cu privire la concepțiunea noțiunii de dogmă.

Pentru a înfățișa în adevărata ei lumină această deosebire interconfesională, să lăsăm să ne vorbească doi din corifeii protestantismului contimporan și anume: *August Sabatier* (+1901) celebru teolog reformat, fost profesor și decan al facultății de Teologie protestantă din Paris și *Adolph Harnack*, ilustrul profesor de Istorie bisericească și de Istoria Dogmelor la universitatea din Berlin și protagonistul școalei istorico critice din Germania.

«Dogma — zice cu elocvența-i caracteristică *Sabatier* — care servește de lege și legătură vizibilă Bisericii, nu este nici principiul, nici fundamentul religiei. Departe de a fi ceva primitiv, nu se vede niciodată apărând decât târziu în istoria evoluțiunii religioase. «Au fost, zicea Voltaire, poeți și oratori înainte de a fi existat gramatica și retorica». Omenirea a cântat înainte de a raționa. Pretutindeni profeții au precedat pe rabini, și religiunea Teologia. Fără îndoială este ertat a zice, că dogma este în religie, pentru că trebuia să decurgă din ea; dar ea este în felul cum fructele de toamnă sunt în florile de primăvară. Dogmele și fructele, pentru a se forma și coace au nevoie timp îndelungat de razele soarelui», (*Esquisse d'une Philosophie de la religion d'après la Psychologie et l'Histoire*, pag. 205).

«Dacă se compară viața Bisericii cu aunei plante—zice acelaș teolog ceva mai departe— doctrina (dogma) ei ține locul seminței. Cași sămânța, doctrina se formează în ultima linie: ea încoronează și incheie ciclul vegetațiunii anuale; dar e necesar ca ea să se formeze și să se coacă, căci ea poartă în sine, cași sămânța, puterea de viață și germenele unei vieți nouă», (*Ibidem*, pag. 294).

«Dogmele — zice *Harnack* în stilu-i lapidar — sunt

produsul Teologiei, al unei Teologii care de regulă corespunde credinții timpului, iar nu viceversa (adică Teologia un produs al dogmelor); aceasta ne învață metoda critică a istoriei: întâi apologetii și Origen și după aceea simbolul Nicean și cel Chalcedonean; mai întâi scolastica și după aceea doctrina conciliului Tridentin. Ca consecință toate dogmele poartă urmele factorilor de cari a depins Teologia. Aceasta pe deoparte. Dar în momentul în care productul Teologiei a devenit dogmă, drumul care a condus la aceasta a trebuit să se întunece, căci dogma nu poate fi altceva, după concepțiunea Bisericii, decât însăși credința revelată — dogma nu mai trece ca exponent, ci ca bază a Teologiei — și potrivit acestei concepțiuni, productul Teologiei devenit dogmă, delimitează și critică lucrarea Teologiei, cea trecută și cea viitoare. Acî începe atunci Teologia bisericească, care ia dogma gata ca punct de plecare, ca s'o demonstreze, dar în astfel de încercări pierde, cum arată experiența, terenul sigur de sub picioare și dă prilej la noi crize», (*Lehrbuch der Dogmengeschichte*, ediția III, vol. I, pag. 11).

E evident că nu se poate dovedi pe cale istorică, că religiunile încep cu dogme bine definite, sau cu simboale ori cu mărturisiri de credință. Nu se poate tăgădui apoi că profeții au precedat pe rabini, și că religiunea este mai veche decât Teologia, cum afirmă Sabatier, nici că în Creștinism apologetii, Origen și alții asemenea lui au pregătit drumul pentru simboalele ecumenice, în același fel în care Teologia scolastică a făcut materialul de care s'au servit membrii sinodului din Trident pentru a turna din el decretul aceluia conciliu și catehismul roman. E mai departe exact ceea ce afirmă Harnack, că adică dogmele poartă urmele factorilor de cari a depins Teologia timpului în care ele s'au formulat. Aceasta nu ne poate face însă să admitem concluziunile la cari ajunge Teologia

acelei confesiuni creștine, ai cărei corifei sunt Sabatier și Harnack.

Necontestabil, profeții au precedat în totdeauna pe rabini, și religiunea Teologia. Dar și unii și alții sunt învățatori de lege, slujitori ai unei anume religiuni. Și unii și alții își dau toate silințele ca să păstreze intactă religiunea strămoșească, s'o explice coreligionarilor lor și când văd că necăcultarea maselor devine primejdioasă pentru siguranța religiunii, când ireligiozitatea și tovarășa ei nedespărțită, imoralitatea, iau proporții de temut, și unii și alții se constituie sau se erije în autoritate și încearcă să salveze patrimoniul la a cărui păstrare sunt îndemnați mai presus de toate de propria lor conștiință. Aceasta se întâmplă întotdeauna cu adevărații profeți și cu adevărații rabini. Deosebirea între unii și alții e numai că profeții sunt de cele mai multe ori oameni cu mai puțină știință de carte, nu arareori chiar agramăți, din care cauză au și mai puțină sistemă în spusele și scrisul lor, în schimb însă au o mai mare doză de originalitate, un zel nemărginit, curaj întrepid, mai mult sbor poetic, mai multă naivitate, simplitate, frumusețe și energie în exprimarea cugetărilor. Ca un sprijin puternic al spuselor lor se adaugă un element de care rabini nu dispun și anume prezicerea evenimentelor viitoare și câteodată și puterea facerii de minuni. Am putea zice chiar că prezicerea evenimentelor viitoare este unica deosebire reală între profeți și rabini, căci în ce privește celelalte deosebiri, acelea sunt numai relative. Așa d. p. în ce privește erudițiunea, nu s'ar putea întru nimic pune un Isaia sau Daniil mai jos de un rabin, fie el chiar Iohană ori Iuda Hacadoș.

Profeți și rabini! Și unii și alții au atât ca punct de plecare al activității lor, cât și ca țintă finală, religiunea. Cei dintâi mai mult din considerațiuni practice, în vederea asanării moravurilor, a reînvierii credinței adormite sau

amorțite a redeșteptării conștiinței naționale, etc., cei de al doilea mai mult pentru considerațiuni de ordine teoretică, abstractă, științifică.

S'ar putea o religieune fără dogme? Chiar mintea cea mai puțin versată într'ale Teologiei n'ar putea stă un moment la indoială, ca să dea răspunsul, unicul răspuns potrivit la această întrebare, că adică nu poate există religieune fără dogme, pentrucă de bună samă, ca să poți vorbi de o religieune ca existentă, trebuie mai întâi să fie dată credința într'o divinitate oarecare, fie această credință oricât de simplă și primitivă, precum și credința în existența și nemurirea sufletului. Fără aceste trei elemente fundamentale — pe cari Teologia scolastică le-a botezat cu numele de «*veritates aeternae*» — nu există și nu se poate închipui o religieune.

Și ce este oare această credință în Dumnezeu, în existența și în nemurirea sufletului, dacă nu dogmă, dogmele fundamentale ale oricărei forme de religieune? Chiar când aceste dogme nu sunt formulate și expuse în chip clar și explicit, când nu sunt expuse în articole și mărturisiri de credință oficiale, cum este cazul cu religiunile popoarelor necivilizate sau cu formele moderne și hipermoderne de religieune, ca Agnosticismul, Monismul, Moralismul etc. totuși existența lor este presupusă și admisă în chip tacit și sub alt nume decât cel de dogmă.

Prinurmare, dacă nu există religieune fără dogme, căci cine zice religieune, zice dogmă, atunci nu rabinii sau teologii crează dogmele, ci ei numai le expun, le formulează mai limpede, le desvoltă, le explică, ceea ce n'ar putea face, dacă ele n'ar fi coprinse în religieune eo ipso, cum floarea este coprinsă în sămânța. Intreaga Teologie nu este altcevă decât teoria sau știința religiunii, dupăcum Istoria este expunerea în sistemă a faptelor și evenimentelor celor mai însemnate petrecute în omenire, Biologia

a fenomenelor de viață, Matematica, știința numerilor, Muzica a sunetelor, etc.

Fără religione Teologia n'ar putea exista, cum n'ar putea exista Istoria fără omenire, Biologia fără viață, Matematica fără numere, Muzica fără sunete etc. Și iarăși, Teologia nu crează ea dogmele, cum nu crează Istoria omenirea, Biologia viața, Matematica numerile, Muzica sunetele, sau cum grădinarul nu-și crează zarzavaturile sau florile ori pomii din grădina sa.

A zice dar că profetii au precedat pe rabini sau pe teologi și religione Teologia, este numai a constata un fapt necontestat de nimeni, a stabili o succesiune cronologică, iar nicidecum cauzală — *post hoc, non propter hoc* — fără a dovedi prin aceasta că dogmele sunt ceva posterior în religione.

Afirmațiunea acesta se întărește și mai mult, dacă căutam să ne dăm sama de conținutul profetiilor Vechiului Testament. Intr'adevăr, examinând aceste profetii, găsim că profetii au propovedit învățături cărora nu le putem refuza numele de dogme în sensul strict al cuvântului. Fără a cită din fiecare profet în parte, este destul să spunem că toți au propovedit unitatea ființii dumnezeiești, spiritualitatea lui Dumnezeu, acțiunea providențiatoare a lui Dumnezeu, existența și nemurirea sufletului omenesc, învierea trupurilor, viața viitoare, etc. etc.

Este de netăgăduit că Teologii, ca reprezentăți ai Bisericii și în numele ei, formulează dogmele. Aceasta ne explică influența ce a exercitat filosofia dominantă într'o anumită perioadă de timp ca de ex. filosofia neoplatonică în primele veacuri ale creștinătății și îndeosebi în răsărit, filosofia aristotelică în evul mediu și îndeosebi în apus, filosofia kantiană în veacul trecut și în cel prezent la protestanți etc., asupra dogmelor formulate în pericadele de timp respective, cum explică și influența mediului politic

și social, a schimbătoarelor ideale morale, a școalei teologice din sânul căreia au eșit teologii cari au luat parte activă și hotărâtoare la redactarea dogmelor, a crezului împotriva cărora ele au fost îndreptate și așa mai departe. Cu un cuvânt, aceasta ne explică rolul tuturor factorilor pur omenești cari concură la formularea unei dogme, dar nu ne explică de cele mai multe ori coprintul lor și nu însemnează că rolul teologilor cari formulează dogmele, este un rol de creatori, ci numai de modelatori. Dogmele sunt coprinse în religiune, precum borangicul e coprint în gogoașa gândacului de mătase, iar teologii nu fac altceva decât le extrag și le dau o formă precisă și înțeleasă de toți, dupăcum bunele gospodine extrag borangicul din gogoși, îl fac ghem sau canură și-l întrebuințează la țesutul sculelor ce-și au propus să facă din el.

Suntem de acord cu Sabatier, că dogmele sunt pentru Biserică ceea ce e sămânța pentru plantă, cu deosebirea însă că noi privim sămânța în momentul când se pune în pământ, adică ca început al ciclului vegetațiunii anuale, iar nu în fruct, sau ca încoronare ori încheiere a procesului vegetațiunii.

Dogmele sunt dar o parte constitutivă a religiunii și nu se pot despărți de ea fără pericolul de a amenința însăși existența religiunii.

I. Mihălcescu.

Cântarea Cântărilor.

Cu altă ocazie, ne-am ocupat de poezia ebraică, studiind-o în general; de data aceasta vom analiza Cântarea Cântărilor, cu observări asupra unității, autenticității, împărțirii, interpretării și obiectului cărții. Această carte a V. T. a fost una din cele mai discutate și vom căuta să arătăm în mod succint diferitele păreri, ce s'au emis asupra-și, în vremuri.

Titlul cărții este tradus de Septuaginta cu cuvintele: «'Ασμα ᾠμάτων», iar de Vulgata cu: «Canticum canticorum.» Acest titlu este o formă a superlativului ebraic, prin care se arată ceva mai înalt, mai sublim, între lucrurile sublime—ceva cu totul deosebit; deci o cântare cu mult mai frumoasă și mai plăcută decât alte cântări.

Expresioni la fel se mai întâlnesc la scriitorii ebraici.

Unitatea cărții. Richard Simon interpretează titlul cărții astfel: Cartea cântărilor, ceea ce ar lăsa să se înțeleagă că Cântarea Cântărilor este o colecțiune de cântece cu totul deosebite unele de altele și reunite de unii scriitori, întocmai cum au fost Psalmii și Proverbiile. Oarecari raționaliști ca Herder, Paulus, Eichhorn, Wellhausen,, Reuss și alții au fost de aceeași părere, pe care a lăsat-o să se înțeleagă Simon. Așa de exemplu Reuss, cu toate că recunoaște că toate elementele cărții aparțin aceluiași autor, totuși declară și susține că întreaga carte este o adunare

de mici poeme lirice, compuse dintr'un număr de bucăți separate. Se înțelege că susținerile raționaliștilor aveau un scop: de a ataca autenticitatea și caracterul sacru sau sfânt al cărții — de a o scoate de sub domeniul inspirațiunii. Fără îndoială că se constată o foarte mare varietate de forme în bucățile care compun cartea. Așa vedem că dialogurile alternează cu monologul și din timp în timp intervine un grup de tinere fete, care joacă un rol foarte asemănător cu acela pe care îl întâlnim în tragediile grecești. De asemenea construcțiunea versului prezintă și ea o vădită varietate. G. Bickell, în *Carmina Veteris Testamenti metrica*, a recunoscut în această poemă versuri de patru, șase și opt silabe, combinate și urmând nouă aranjamente de strofe diferite. Trebuie oare, însă, să deducem de aci că Cântarea de care ne ocupăm nu e decât un fel de antologie, compusă din fragmente mai mult sau mai puțin deosebite? Nici de cum! Din contră, fondul cărții ne va demonstra cu totul altfel. Să intrăm în examinare:

1) Aceleași personaje sunt în scenă dela început, până la sfârșit: Un bărbat care este regele Ierusalimului. «Chiamă-mă după tine să alergăm. Dusu-m-a *regele* în cămărele sale. Dar ne vom veseli și ne vom bucura numai în Tine. Aminti-ne-vom desmerdările tale cele mai dulci decât vinul. Toate cu dreptate te iubesc. (Cânt. I, 4)... «Iată splendoarea lui Solomon! Șaizeci de viteji îl înconjoară, din cei mai tari ai lui Israel... Ești fetele Sionului și priviți la regele Solomon, cu cununa cu care l-a încununat mamă-sa, în ziua cununiei sale, și în ziua înveselirii inimei lui» (III, 7, 11). O tânără fecioară, care are mamă, frați și vie. «Neagră sunt, dar plăcută ficelilor Ierusalimului. Neagră ca carturile Kedarului, frumoasă ca covoarele lui Solomon» (I, 5) «Prindeți-ne vulpele, vulpele cele mici, ce strică viile, căci viile noastre înfloresc» (II, 15).... «Și abia am trecut pe lângă ei, și am aflat pe cel ce iubește sufletul meu;

apucatu-l-am și nu l-am lăsat, până ce nu l-am dus în casa mamei mele, în camera celei ce m'a născut» (III, 4).... «Șaizeci de regine și optzeci de concubine am și fecioare nenumărate» (VI, 8)... «Te-aș duce și te-aș aduce în casa mamei mele, care m'ar învăța să te adăp cu vin aromat și cu mustul din merele granatele mele.... Mică este sora noastră, ziseră frații ei; țâțele încă-i lipsesc. Ce vom face cu sora noastră, în ziua când vor peți-o?... Viea mea este a mea pentru mine, ale tale, Solomoane, fie cele una mie de arginți și două sute celor ce păzesc roadele ei.... O, tu, ceeace locuști în grădini, soții așteaptă vocea ta; lasă-mă s'o aud. (VIII, 2, 8, 12, 13). Mai departe se vede că este obiectul dragostei bărbatului.... «Căci ai părăsit pe poporul tău, pe casa lui Iacob, pentrucă s'a umplut de idolatria răsăritului, și sunt prezicători de timp ca Filistenii și s'au unit cu fiii străinului... Peste toate corăbiile Tarsisului și peste toate lucrurile de plăcere» (II, 6, 16),...

Pentru această demonstrație mai slujesc și citațiunile făcute mai sus din cap. III, 4; VI, 2, 8; VII, 10, etc. În fine o grupă de fete tinere din Ierusalim, după cum se arată din următoarele: «Plăcute sunt mirosului aromele tale; aromă revărsată este numele tău; *de aceea fecioarele te iubesc*.... Fete ale Ierusalimului vă jur pe gazelele și pe căprioarele câmpului; nu treziți și nu deșteptați iubirea, căci dela sine va veni (II, 7; III, 5)... Fete ale Ierusalimului vă jur, de veți afla pe iubitul meu, spuneți-i, căci sunt bolnavă de iubire.... Dulce de tot este gura sa, cu totul plăcut este el, așa este iubitul meu, așa este amicul meu, fete ale Ierusalimului (V, 8, 16).... «O, fete ale Ierusalimului, vă jur, nu treziți și nu deșteptați iubirea, căci dela sine va veni (VIII, 4).

2) Aceleași locuțiuni caracteristice se găsesc în toată Cântarea Cântărilor; bărbatul este comparat cu un puin de cerb «Ca gazela, ca puinul de cerb este iubitul meu...

El paște printre crini, până la răcoarea zilei, când umbrele fug; întoarce-te, iubitul meu, aleargă ca gazela, ca puul de cerb.» (Cânt. II, 9, 16).... «Pornește repede, iubitul meu, iute ca gazela, ca puul de cerb pe munții de aromate,» (Cânt. VIII, 14). El locuiește în mijlocul crinilor... «El paște printre crini, până la răcoarea zilei.... Cele două țâțe ale tale sunt ca doi pui gemeni ai unei gazele, ce pasc între crini.... Pogoritu-s'a în grădina sa iubitul meu, la straturile de flori mirositoare, să pască în grădină și să culegă crini. (Cânt. II, 16; IV, 5; VI, 2). Fiicele Ierusalimului sunt rugate sau mai bine zis adjurate în aceiași termeni: «Fete ale Ierusalimului, vă jur pe gazelele și pe câprioarele câmpului... (Cânt. II, 7; III, 5; VIII, 4). Soția este numită cea mai frumoasă dintre femei... «De nu știi tu, cea mai frumoasă dintre femei... O, tu, cea mai frumoasă dintre femei... Unde s'a dus iubitul tău, o, tu, cea mai frumoasă dintre femei» (Cânt. I, 8; V, 9; VI, 1). Relativul apocopat 𐤀 este întrebuințat singur în întreaga poemă.

3) Autorii, cari nu voesc să vadă în Cântarea Cântărilor, decât o adunare de fragmente cu totul disparate, nu pot să se înțeleagă sau să cadă de acord asupra despărțirilor acestor părți, când au fost separate. Unitatea operii este prin urmare foarte sigură. Departe de a aduce vre o vătămare unității, varietatea formelor nu face decât să ajute și mai mult la dovedirea ei. Fără îndoială că s'ar sili cineva în zadar să caracterizeze Cântarea Cântărilor cu vre unul din numele cunoscute la operele clasicilor, fiindcă, propriu zis, nu avem a face aci nici cu o dramă, nici cu o ililă, nici cu o eglogă. Este o poemă cu totul orientală, care nu se poate judecă după regulile puse de Greci. Convorbitorii se succed într'o ordine nelogică. Acțiunea, la care ei iau parte, este cu totul imaginară, și nu se poate reduce cu nici un chip la proporțiunile armonioase ale unei dezvoltări de scenă. Fantazia poetului își dă drum

liber în expresiuni și calificări multiple ale ideii fundamentale din poemă, care este dragostea aprinsă și reciprocă dintre doi tineri soți. Diferitele răspunsuri și replici ale personajelor nu sunt legate între ele prin nici un fel de recitațiune logică, ceea ce a lăsat să se creadă că versurile erau cântate și atunci auditorul simțea tranziția numai prin sentiment și imaginație, fiindcă întreaga temă din cântare se învârtia împrejurul aceleași chestiuni. Prin urmare, în Cântarea Cântărilor există absolută unitate, dar o unitate înțeleasă în chipul de a fi al Orientalilor, adică mai mult în gândirea inspiratoare, decât în execuția scenică a operei. Cine e deprins cu felul de a gândi și a compune al orientalului, cu focul puternic al imaginației sale, care nu merge niciodată după niște jaloane puse mai dinainte, după cum face occidentalul, poate foarte lesne pricepe că în Cântarea Cântărilor este o perfectă unitate. Gândirea orientalului este inspirată nu de un studiu anume și aprofundat; ea este inspirată de puterea sentimentului, care înlănțuește într'un moment dat tot ce e asemănător din trecutul lui, dar care se grupează cu toată puterea numai asupra aceleiași ființe sau aceluiași obiect. În așa chip trebuie privită unitatea, ce se observă în Cântarea Cântărilor, pentru că ea nu este opera alcătuită după anumite reguli literare, cu anumite forme precise și exacte; dar este opera perfectă alcătuită după regulile sufletului înfierbântat și cu sărituri și rechemări, pentru tema prezentă, al orientalului.

Autenticitatea. Traducătorul grec a conservat titlul în întregime, așa cum l-a găsit în original și pe care l-am redat în altă parte. Indicațiunea, pe care el ne-o dă asupra autorului este exactă, fiindcă examinarea particularităților caracteristice din Cântarea Cântărilor ne dovedește exact acest lucru și pentru că autorul trebuie să fi trăit înainte de schismă, pentru a putea vorbi de oarecare localități ca

Ierusalim, Thersa, Galaad, Hesebon, Carmelul, Libanul, Hermonul, etc. Aceste locuri sunt numite aci ca făcând parte din acelaș regat, ceea ce numai este tot astfel după Solomon; ba ce e mai mult, Thersa devine chiar capitala lui Ieroboam, în regatul de nord.

Iubita este asemănată cu un frumos cal din cavaleria lui Faraon, comparațiune care dă pe față sau învederează epoca lui Solomon, când acesta se entusiasmă atât de mult de cavaleria egiptiană... «Te asemăn, scumpa mea, cu caii carului lui Faraon. (Cânt. I, 9).... «Și aduseră lui Solomon cai și tot felul de marfă din Egipt... și un cal pentru o sută cincizeci de sicli». (I Regii X, 28).

Scriitorul arată o deosebită îndemănare și aprofundare în cunoștința științelor naturale. În vre-o sută șaisprezece versete ale poemii, el dă numirea a vre-o douăzeci de plante și cam tot atâtea animale. Se știe că Solomon era cunoscut prin întinderea cunoștințelor în această direcțiune. «Și vorbi despre arbori, dela cedrul Libanului până la isopul ce crește pe ziduri; vorbi încă despre cele cu patru picioare și despre pasări și despre târitoare și despre pești». (I Regii, IV, 33).

În fine autorul descrie cu atâta vivacitate și precizie lucrurile din epoca lui Solomon, în cât ne-ar fi peste măsură de greu să admitem alt autor, cu atât mai puțin pe un altul care să nu fi fost contemporan. De altfel acest fapt nu-l contestă nici Ewald, nici De Wette. Iată cum se exprimă acest din urmă: «Se găsesc aci o serie de imagini și aluziuni, o cunoștință prea profundă a vieții, care caracterizează epoca lui Solomon.» Delitzsch ajunge la aceeași concluzie. După ce enumără o mulțime de fapte și lucruri din carte, care-i servesc de argumente pentru tema ce o susține, conchide: «... Asemănările sunt atât de isbitoare, în cât trebuie să admitem că dacă Cântarea Cântarilor nu este opera lui Solomon, ea trebuie să fie dintr-o epocă foarte apropiată de aceea a lui Solomon.»

Prin urmare, nu rămâne nici o urmă de îndoială că Cântarea Cântărilor este opera lui Solomon, fapt recunoscut în mod unanim atât de tradițiunea iudaică, cât și de tradițiunea creștină. Ambrosiu, Ieronim, Teodoret, Grigore de Nisa și alți părinți bisericești sunt în deplin acord asupra acestei chestiuni.

*

Raționaliștii au început să nege autenticitatea cărții și să combată vederile tradițiunii ebraice și creștine cu privire la acest fapt abia în timpurile din urmă de tot, ba am putea afirma mai exact că abia în secolul trecut și prea puține urme se întâlnesc și în secolul care precede acestuia. Ei se sprijină pe aramaismele ce le conține cartea, și duc existența ei, sau mai bine zis compunerea, fie în timpul captivității, fie în timpul ultimilor regi ai regatului Iudeu.

Nimic, însă, nu poate fi mai lesne de combătut, decât argumentul aramaismelor. Se poate ușor răspunde în chipul următor: Acest cuvânt sau cutare cuvânt este el din aramaică? Poate spune cineva cu siguranță că cutare cuvânt n'a fost introdus în limba ebraică la o anumită dată? Poporul Israil a avut contact și relațiuni foarte dese cu popoarele vecine, mai ales sub David și Solomon, când socotim că nu mai e nevoie să amintim cu ce ocazie—e destul să cităm zidirea templului, pentru ca să ne prezentăm întreg cortegiul acestor împrejurări—și prin urmare un împrumut de cuvinte străine și introduse în limbă eră nu numai explicabil dar chiar inevitabil. Dacă mai ținem socoteală că aci este vorba de un cântec, de o poezie, unde licența își are un loc larg, atunci lucrul e și mai ușor. În poezie, se caută forma, pentru a da un înțeles cât mai deplin fondului, și pentru aceasta se permite poetului de a recurge nu numai la împrumuturi de cuvinte din alte limbi înrudite, dar chiar la truncheri și la creațiuni nouă.

Să mai invoacă argumentul că s'ar găsi în scriere cuvinte, ce nu sunt obișnuite în scrierile lui Solomon, și se citează în sprijinul argumentării cuvintele din cap. IV, 13 și din cap. III, 9. Este destul să amintim și aci că grație relațiunilor comerciale, cărora Solomon le dăduse o mare extindere cu popoarele vecine, împrumuturile au fost și aci inevitabile. Mai sunt alte conjecturi și încă foarte multe, dar care nu merită a fi amintite. Ceeace ne interesează, este faptul că Biserica admite că Cântarea Cântărilor este rezultatul inspirațiunii divine și forma actuală este cea definitivă. Aceasta e părerea stabilită și tot ce e contrar e ficțiune, ori ipoteză.

*

Forma literară.

Adăogăm această parte pentru tineretul studios și pentru cercetătorul metricii orientale, care urmărește cu un deosebit interes măsura și armonia versului din trecut, pentru a-l introduce în forma modernă, acolo unde trebuința va cere, pentru a redă frumusețea și plăcutul. Este drept că studiul pare rigid, dar nu e mai puțin adevărat că munca celor de atunci a fost pe cât de migăloasă, pe atât de iscusită. De altfel, nu e greu de priceput acest lucru, dacă observăm chiar în acțiunile noastre zilnice directiva către un anumit scop sau țință. Cu cât ne încordăm forțele mai mult într'acolo, cu atât isbutim mai ușor să adăogăm piatră pe piatră și să clădim edificiul măreț, pe care îl alcătuisem în imaginația noastră. Orientalul a fost în totdeauna mai fericit în astă privință. Cu imaginația lui vie și înflăcărată, cu înprejurimile care în totdeauna i-au oferit ceva nou și încântător, el a putut să alerge și să găsească în cântece și poezie în totdeauna ceva nou și bogat. Comparațiunile dese și frumoase, câte odată chiar în extrem, ne dau dovada înflăcăratei imaginațiunii, în care clima își are și ea rostul ei.

După metrica făcută de Bickell asupra Cântării Cântărilor, poema se compune din poezii de diferite măsuri. (Ex: Cânt. I, 1, 8). Aci sunt șase strofe, având fiecare cinci versuri de câte șase silabe; (I, 9—II, 6), cinci strofe de șase versuri având aceeași măsură; (II, 7), două strofe de trei versuri, dintre care două de câte patru silabe și unul de opt silabe; (II, 8—16), șase strofe de șase versuri exasilabice; (III, 1—4), cinci strofe de trei versuri, având aceeași măsură; (III, 6), o strofă de patru versuri, alternând opt și șase silabe; (III, 7—IV, 8), trei strofe de șase versuri exasilabice; (IV, 9—11), trei strofe de trei versuri octosilabice; (IV, 12—V, 1), nouă strofe de trei versuri, două de patru și unul de șase silabe; (VII, 2—10), cinci strofe de șase versuri exasilabice, etc. etc.

Din punct de vedere al ideilor, împărțirea textului nu este așa ușor de stabilit. Legătura logică între diferitele părți ale poemei cam lasă de dorit, după cerințele literare ale poeziei. Din acest punct de vedere, rezultatul obținut de interpreții, cari au încercat să analizeze textul, este departe de a fi acelaș, sau cel puțin de a concorda pe ici, pe colea.

Așa Bossuet, urmând pe Calmet și Lowth, împarte Cântarea Cântărilor în șapte cântece, corespunzătoare celor șapte zile ale săptămânii. Ceeace îl îndeamnă să conchidă la aceasta sunt cuvintele din Cântarea Cântărilor și anume: (II, 7—III, 5; II, 17; IV, 6) și socotește că fiecare zi, ce se adaogă, constitue o treaptă mai superioară în gradațiunea dragostei și fixează că versurile din cap. I și II până la versul 6 inclusiv exprimă amorul sau dragostea imperfectă; a doua zi, (cap. II, 7—17), exprimă dragostea așa zisă penitentă; a treia zi, (cap. III—IV, 1), conține dragostea mai înălțată, mai înobilată printr'un început de suferință reciprocă; a patra zi, (cap. IV, 2—VI, 8), conține o dragoste mai perfecționată în acest sentimentalism reciproc; a cin-

cea zi, (cap. VI, 9—VII, 10), exprimă o dragoste demnă de admirațiune; a șasea zi, (cap. VII, 11—VIII, 3), exprimă dragostea fără rezerve și a șaptea zi, (cap. VIII, 4—12), exprimă amorul sau dragostea liniștită și dulce.

Ideea aceasta a lui Bossuet, prin chipul măestrit și judicios cum a fost expusă, a sedus mai pe toți interpreții de mai târziu, protestanți și raționaliști chiar, admitând cu toții aproape același principiu. Din nenorocire, însă, când se vine la analiza detaliilor, divergențele devin foarte multiple. Vom cită câțiva autori și chipul lor de a gândi în privința împărțirii și gradațiunii poeziei.

Ewald împarte Cântarea Cântărilor în 5 acte, cuprinzând fiecare diferite scene: actul I, scena 1: I, 1—8; scena II: I, 9—II, 7. Actul al doilea, scena I: II, 8—17; scena II: III, 1, 5. Actul al treilea, scena I: III, 6—11; scena II: IV, 1—cap. V, 1; scena III: V, 2—8. Actul al patrulea, scena I: V, 9—II—VIII, 4. Actul al cincilea: VIII, 5—14.

Hitzig împarte Cântarea în nouă scene. Doritorul de acest studiu poate consulta: *Das Hohe Lied*, apărută în Leipzig în 1855. Brown face din această poezie o dramă, pe care o împarte în cinci secțiuni. Iar Renan, renumitul Renan, care ne e așa de cunoscut prin silințele sale de a dovedi ceea ce nu putea proba niciodată, că adică Hristos a fost un simplu om, și de care imposibilitate s'a convins singur, dovadă sfârșitul cărții sale, intitulată *Viața lui Iisus*, vede în scrierea sa Cântarea Cântărilor, apărută la Paris în 1870, o scenă de harem. El ne spune textual că, cum teatrul nu era în obicei sau mai bine zis nu era la modă la Ebrei, această poezie se reprezintă în petrecerile particulare din diferitele familii. Această poezie, pretinde dănsul, că ar fi fost ținând loc între drama regulată și egloga sau pastorală dialogată. Alții o mai numesc o pastorală dramatică și o împart în șase acte. Delitzsch e de părerea aceasta. Reuss, despre care am mai amintit, socotește

Altă învățătură care are nevoie de a fi înrădăcinată în mintea tineretului este aceea despre *existența și ființa lui Dumnezeu*. Zic înrădăcinată, pentru că într-adevăr pe aceasta mediul social caută să o desrădăcineze cu totul din conștiință. Ușurătatea de gândire și superficialitatea sunt dușmanii cei mai nepotoliți ai credinței în existența lui Dumnezeu; foarte slabi dușmani, în ce privește fondul ideilor cu care discută, însă tocmai de aceea dușmanii incorigibili, după vorba scripturii: mai bine să mă întâlnească în cale o ursoaică lipsită de puii săi, decât nebunul în nebunia sa (Proverbi). Pe calea dovezilor teologice este lucru foarte greu să gonești superficialitatea de gândire a celor ce neagă pe Dumnezeu, deși, e lucru natural, că oricare catehet trebuie să useze în catehezele sale și de aceste dovezi. De altă parte, aceste dovezi fiind toate de natură intelectuală lucrează numai asupra minții tineretului, nu și asupra sentimentelor și asupra voinții, și de cele mai multe ori ele rămân știință moartă în memoria școlarilor, ca și faptele istorice ale regilor egipteni, pe care școlarii le învață și le știu, dar ele rămân îngropate în magazinul de lucruri vechi ale inteligenței. Cu mult mai de folos decât aceste dovezi este acea activitate, care pune în mișcare fantasia și sentimentele și care trebuie să fie substratul oricărei educațiuni și al învățământului în general, acea activitate pe care o spune psalmistul în cuvintele acestea: «Frica de Dumnezeu voesc să vă învăț pe voi» (32,12).

Înțeleg acest lucru așa precum ni-l arată primii apologeți ai creștinătății, cari au crezut și au învățat că fundamentul pe care se poate clădi solid o viață religioasă este frica de Dumnezeu, aceea despre care zice Solomon: «Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii.» Cred că aceasta este problema cea mai de capetenie și a educațiunii și a instrucțiunii: să dăm tineretului o icoană clară

și adevărată a lui Dumnezeu în atributele sale, care privesc viața noastră practică. Precum noțiunea teoretică a ființii și a existenței lui Dumnezeu își are importanța sa pentru teologie și filosofie, tot așa pentru viața practică are mare importanță noțiunea practică despre Dumnezeu. Așa dar o icoană a lui Dumnezeu ca Tată adevărat și ca Părinte al lumii, în nemărginita sa bunătate și grijă ce ne o poartă. Deci frica de Dumnezeu nu trebuie să fie înțeleasă numai ca frică de El, precum făceau cateheții evului mediu și mai fac unii și astăzi, cari descriu pe Dumnezeu numai în atributele sale, privitoare la mânia ce o are pe cei păcătoși și la răsbunarea ce va urmă. Nu spaimelădului sunt mijlocul cel mai bun de a face ca ideea de Dumnezeu să prindă rădăcini în mințile tineretului și a oamenilor cu fire bună, căci prin acestea se naște în ei o icoană falsă despre Dumnezeu, pe care-l văd în închipuirea lor ca o ființă de care trebuie să aibă groază și care vecinic nu face alta decât să ne inumere păcatele și micile greșeli, ca apoi să ne poată pedepsi pentru ele, asemeni unui dușman care ne pânuește toți pașii, spre a se folosi de orice eroare a noastră.

Sf. Scriptură nu zice «Groaza de Dumnezeu este începutul înțelepciunii», ci frica de Dumnezeu». Iar această frică trebuie înțeleasă ca respect, ca stimă, ca iubire. Iubirea de fiu bun către un tată bun. Nu frica robului de stăpânul său, nu spaima celui vinovat de biciul care are să-l bată, și nu groaza celui speriat de dușmanul său care-l gonește. O asemenea «frică» întunecă ori ce concepțiune clară despre Dumnezeu, și cel ce are atare concepțiune mai repede va urî pe Dumnezeu, decât să-l iubească; pentru că e lucru natural să nu iubești pe acela de care ai vecinic frică sau chiar groază. Prin urmare catehetul are să facă astfel încât icoana pe care o va picta înaintea tineretului să arate un Dumnezeu bun și îngăduitor, care

toate le iartă, toate le judecă cu blândețe, căci e Tată și e Dumnezeu iubirii, și că El nu bate decât numai acolo, unde nemărginita sa iubire nu mai poate trece cu vederea răul. Căci dacă l-ar trece, ar fi tot atâta ca și când însuși El ar greși, abătându-se dela atotînțelepciunea sa. Iar Dumnezeu nu poate greși, și deci dacă bate pe cel rău, aceasta este tocmai fiindcă bătaea sa este o urmare a nemărginitei sale înțelepciuni și a nemărginitei sale iubiri. Când bate Dumnezeu, bate înțelepciunea și iubirea, și nu bate atotputernicia și atotștiința, căci dacă ne gândim la atotputernicia Sa, atunci prea ușor poate incolți în slaba noastră minte omenească gândul foarte primejdios religiosității, că Cel atotputernic bate numai fiind că e puternic, iar dela acest gând este numai un pas până la celălalt, că atotputernicia, neavând altă putere care să controleze, poate fi și nedreaptă.

M. P

Circulara Inalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Pimen, către P.P. C.C. Protopopi ai Eparhiei Mitropoliei, relativ la serbarea «*Sădirei pomilor*», care se face în luna Martie a.c.

Prea cucernice părinte Protopop,

Ministrul Cuitelor pentru a dà prilej sătenilor și în deosebi copiilor de săteni ca să prindă dragoste de pomi, să aibă milă de ei și să-i apere^o contra oricărei stricăciuni, a reînființat serbarea «*Sădirei pomilor*» care se va face cu solemnitate în curgerea acestei luni—Martie:—sădindu-i, altoindu-i și îngrijindu-i.

Și pentru ca această îndrumare, se rapoartă mai ales la îmblânzirea firei omenеști, care, adesea devine aspră până la sălbătăcie, cu plantele de tot felul și cu animalele de casă, se cade, ca preotul, să fie cel dintâiu care să lucreze în felul arătat.

De aceea pe deoparte vă veți pune în înțelegere cu Revizorul Școlar al județului și veți regulă colaborarea învățătorilor cu preoții sătești; iară pe de alta veți invita pe fiecare preot, ca, fără întârziere și cu toată bunavoință, unindu-se cu învățătorul, să pună la cale alcătuirea serbării «*Sădirei pomilor*,» la cari să îndemne a fi de față—de se poate tot satul cu copiii și elevii școalei, ca să aibă prilejul de a vedea și a se pătrunde de această frumoasă în-

deletnicire, care e foarte de folos, pentru îmbogățirea săteanului și a economiei noastre naționale.

Sădirea pomilor se va face deocamdată cu deosebire în curtea și pe locul școalei, în curtea și pe locul bisericii și cîiniturul sătesc; avînd grijă preotul și învățătorul ca lucrarea să reușească pe deplin, ca la vreme să dea foloase; căci, numai așa, încercarea va prinde în moravurile poporului și va aduce roadele dorite.

Pentru a se putea controla îndeplinirea acestei frumoase însărcinări, cuvenită preotului sătesc, veți cere ca fiecare să vă raporteze de modul cum s'a săvârșit această serbare și ce parte a luat el la îndeplinirea ei.

Dacă preoții noștri și în această privință prin povețele și stăruințele lor vor aduce folos poporului și țării, vor avea un drept mai mult la răsplata cuvenită.

Așteptăm cu încredere îndeplinirea acestei frumoase însărcinări.

PIMEN Mitropolitul Moldovei.

ADVENTISMUL

Adventismul iă din ce în ce proporții foarte mari. Se întinde la sate cu o repeziciune uimitoare, mulțumită agenților catihezați în București și în deosebi în Braila și Galați. În aceste două din urmă orașe, centrul îl formează soldații din marina militară. De aci principiile adventismului au pătruns până în județul Neamț. . . .

Am spus în numărul trecut, că la propagandă trebuie contrapropagandă. Să fim la datorie, căci altfel se zguduie temeliiile Bisericii noastre ortodoxe naționale. Poporul neluminat e capabil de orice influențe primejdioase. Să ne ferească Dumnezeu să ajungem în starea Rusiei în cece privește sectele religioase.

Principiile adventismului sunt cunoscute, cu toate acestea, iată ce spune, că a constatat d. Prefect de Neamț.

Această sectă învață că Vechiul Testament are precădere asupra Noului Testament, fapt pentru care ei cred în Iehova ca Dumnezeu și pe Hristos socotindu-l mai mult ca pe un trimis, ca pe un ales, prin care Iehova a voit să mântuiască lumea.

Advențiștii respectă ziua Sâmbetii și nu a Duminicii; interpretează sf. Scriptură în chip arbitrar neținând de loc seamă de tradiție, de literatura bisericească și în genere arată neîncredere, dușmănie chiar oricărei științe ca și oamenilor învățați, fie în ale Teologiei, fie în celelalte direcții de activitate științifică.

Resping învățătura Bisericii creștine asupra celor 7 taine, având doar botezul, pe care îl administrează numai oamenilor maturi. Nu cinstesc icoanele sub cuvânt că porunca a II-a spune «să nu-ți faci ție chip cioplit» și sunt cu totul împotriva Ierarhiei bisericești, servindu-și ei singuri fără preoți toate actele cultului lor simplist, astfel că advențiștii nu se duc la biserică, nu primesc preotul în casă, își îngroapă singuri morții lor și pe copii nu-i botează. Ei sunt cu desăvârșire contra jurământului, astfel în cât, dacă un adventist e luat în armată, el nu voiește să depună obicinuitul jurământ ostășesc, ei sunt contra armatei, sub cuvânt, că porunca a VI-a spune: «Să nu ucizi».

În chestiunile de ordin social ei nu admit dreptul de proprietate și nici principiul de naționalitate; pentru ei toți oamenii sunt frați, dacă admit învățătura lor. Din toate acestea se vede destul de lămurit primejdia adventismului pentru țara și neamul nostru.

Internaționalismul e pentru advențiști dogmă religioasă. Respectarea Sâmbetei e întoarcerea la ovreism! Sunt dușmani ai Bisericii naționale și ai preoțimii. În deosebi au groază de preoțimea noastră.

De sigur că o asemenea mișcare religioasă intensă pentru prima dată în țara noastră nu poate lăsa nepăsători pe bunii români și pe căpeteniile noastre bisericesti. Dl. N. Iorga a adresat în Camera deputaților d-lui Duca, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii o interpelare, din care estrag următoarele: «Știe D-nul ministru ce întindere a luat, pe Valea Teleajanelui și mai ales în satele Râncezi, Posești și Homoricu propaganda adventiștilor sau a creștinilor de Sâmbătă, cari amestecă în recomandațiile lor morale îndemnări de natură să primejduiască liniștea publică și siguranța statului?

D-nul Duca a răspuns, că e adevărat, că de câtăva vreme mișcarea adventistă ia proporțiuni, care trebuie să ne îngrijiască pe toți. Va căuta însă să ia toate măsurile necesare pentru a combate acest rău.

În Senat, I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei a făcut de asemenea o interpelare în privința adventismului. Regret că n'am textul exat al interpelării. Știu însă, că D-nul ministru Duca a răspuns, că va lua măsuri împreună cu P.P. S.S. Chiriarhi.

E drept, că această mișcare nu se poate înlătură decât prin stăruința și grija deosebită a clerului nostru. Mijloacele sufletești înving în asemenea împrejurări, iar nu cele administrative. În tot cazul se cere din partea noastră privighere continuă și muncă neobosită pentru că lupul a intrat în staul și mare răspundere avem înaintea lui Dumnezeu și față de neamul nostru. Acum e momentul să se pună în evidență sufletul apostolului Bisericii Ortodoxe și al neamului românesc.

C U V Ă N T A R E

Rostită la aniversarea anului 37 a societății Clerului Român, „Ajutorul,”
în ziua de 23 Fevruarie 1914, Duminică Ortodoxiei¹⁾

*Inalt Prea Sfințite,
Domnule Ministru,
Venerabil Presbiteriu,
Onorate Doamne și Domni,
Iubiți elevi.*

Insemnat este în viața mea momentul acesta în care vin să mulțumesc public venerabililor părinți ce compun societatea clerului numită «Ajutorul,» pentru evlavia ce au avut de a mă numi, alături cu ei, membru de onoare. Momentul acesta devine pentru mine înălțător, când mă gândesc la demnitatea ce o dețin în Biserica lui Iisus Christos, aceia care mă chiamă a fi alături cu ei membru de onoare. Și el coprinde toată ființa mea, când mă gândesc cu cine sunt alături, mădular de cinste în Biserica neamului nostru Românesc.

Da, insemnat este momentul, căci mare este demnitatea ce o dețin în sfânta noastră Biserică, aceia cari m'au apropiat cu cinstire în scopul urmărit de societatea «Aju-

¹⁾ Această cuvântare face parte din frumoasa dare de seamă făcută despre această serbare de colegul. D. Petru Garboviceanu, în numărul trecut al Revistei.

torul» și de sigur și al consfătuirei frățești, intru îndeplinirea misiunii celei înalte, sfinte și binefăcătoare ce o au în sânul neamului și în Biserica creștină ortodoxă a Românilor.

Invrednicit de această cinstire m'am gândit, venerabil Presbiteriu, cum voi răspunde, după cuviință, la această evlavie ce ați avut-o către mine, în momentul când faceți cunoscut aceasta I. P. S. nostru Ierarh al sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române, în fața D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii și tuturor celor aci adunați în această zi de amintire și prăznuire pentru societate. Am cugetat ce ași putea aduce prinos al recunoștinței mele, aceloră cari m'au invrednicit de atâta onoare, ca să fiu alătura cu ei, în facerea binelui în sânul poporului Român. Multe gândiri au trecut prin sufletul meu și am crezut potrivit, pentru însemnătatea momentului, că se cuvine să cer îngăduirea, ca să spun câteva cuvinte asupra demnității pe care o dețin cei ce sărbătoresc astăzi aniversarea anului 37 al constituirei lor în societate. Și am crezut de datorie să fac lucrul acesta, nu doară că nu s'ar ști de noi toți ce sunt preoții noștri, dar cum ei astăzi sunt în sărbătoare, se cade—cred—a vorbi despre ei, ca să știm cu toții cine sunt, ce însemnătate și ce putere dețin aceia cari m'au chemat a fi alături cu ei. Și voi spune ce au făcut și ce sunt datori să facă în Biserica neamului Românesc unde îi vedem și îi cinstim ca preoți ai sfintei noastre Biserici.

Am voit, Venerabili Părinți, să vă numesc cu numele vostru propriu și caracteristic treptei ierarhice, pe care o aveți în Biserica Dumnezeului nostru, și atunci ducându-mă la cartea noastră cea sfântă, la cartea legii noastre creștinești—Noul Testament, — aci găsit-am numele vostru în sensul ce căutam. L-am găsit întrebuițat de trei ori; dar într'unul sunteți numiți *bătrâni* (Luca XXII, 66); în al doilea *bătrânimea* (R. Ap. XXII, v. 5); iar în al treilea

preoție (1 Timotei IV, 14). Și atunci mi-am zis: Să vă numesc *bătrâni*? Da, cuvântul înseamnă ceva, dar nu arată caracterul propriu treptei voastre ierarhice. *Bătrânime*? nici atât. Cel de al III, *Preoție*, da, înseamnă ceva, dar este cu însemnare prea generală și după un dicton francez qui dit beaucoup, ne dit rien. Cuvântul vă coprinde, în adevăr, dar este prea cuprinzător. Și atunci am rămas la cuvântul originalului; și v'am numit *presviteriu*, căci el redă unirea voastră; redă sacerdoțiul cuvenit cetii voastre. El reprezintă presbiteriul Bisericii lui Iisus Christos, așa cum ceata voastră, la noi, reprezintă presbiteriul Bisericii neamului nostru Românesc.

Am moștenit din legea cea veche multe. Am moștenit și preoția—sacerdoțiul; dar câtă deosebire! Câtă înălțare are el în legea creștinească! Sacerdoțiul Bisericii creștine, nu este sacerdoțiul celor văzute, sacerdoțiul boilor și al țărilor, cari se aduceau jertfe spre a mulțumi lui Dumnezeu. Sacerdoțiul nostru este sacerdoțiul darului Dumnezeesc, care chiamă pe credincioși la jertfelnicul cel înțelegător, la jertfelnicul cel intelectual, și chiamă pe fiecare credincios cu forul conștiinței sale, înaintea lui Dumnezeu, față de mijlocitorul darului Dumnezeesc, ca acolo, prin acesta, să afle mângâere sufletească, alinarea durerilor, mulțumire și mântuire.

Pentru aceasta sacerdoțiul nostru lucrează cele duhovnicești, cele tainice și sfinte ale sfintei noastre credințe. Dar toate acestea devin și se fac văzute și simțite de toți cei credincioși în viața lor creștinească.

Pentru ca tema aceasta abstractă să fie înțeleasă, nu voi cită alt exemplu decât actul datorit inițiativei societății ortodoxe, care s'a săvârșit astăzi în sf. Mitropolie a Țării, când cu toții ne-am ridicat cu mintea la sufletele celor ce au căzut în războiu pentru iubirea de neam și patrie și am fost cu toții acolo, unde, prin mijlocitorii darului Dum-

nezeesc, ce lucrează prin sacerdoțiu, s'a adus acea jertfă înălțătoare, prinos de recunoștință al solidarității noastre, cu aceia cari își au viața pentru paza vieții noastre și a scumpei noastre Patrii. Poate fi ceva mai tainic și mai înălțător pentru om decât o astfel de faptă? Și se poate ea concepe fără această legătură tainică a omului cu Dumnezeu, prin preoția Bisericii creștine? De sigur nu. Tot ce s'ar face altfel și sub orice altă formă, nu înalță pe om; nu-l ridică la un ideal nobil, frumos și sublim; nu-l ridică dela cele pământești la cele cerești, pe care le dorește și după care însetează sufletele noastre, și pe care nu le poate îndestula decât Biserica, prin sacerdoțiul ei, *prin actele cultului*. Iar cult, așa cum este al Bisericii creștine.

Cât de nobilă, cât de înălțătoare, cât de sfântă și binefăcătoare este misiunea voastră și puterea darului vostru în viața noastră creștinească. Mare este puterea darului ce aveți. Ea este mai presus de tot ce este pământesc și omenesc, căci nu este dela oameni, ci dela Dumnezeu; și ați primit-o *prin punerea mâinilor, moștenire sfântă*. Și în puterea darului vostru, voi faceți în mod tainic și misterios, faceți vie și lucrătoare, prin credința în sufletele noastre o viață creștinească, împodobită cu tot ce poate fi bun și de folos omului, nu numai aci pe pământ, dar și dincolo de această viață trecătoare. Și zic, *voi*, mai vărtos, presbiteriu sfintei noastre credințe, întru care credincioșii văd în tot ceasul, în mijlocul lor, întruparea acestui dar. Dar dacă este vorba, venerabil presbiteriu, de misiunea voastră sfântă în Biserica Dumnezeului celui viu, în sânul Bisericii creștine, care este, după cuvântul Apostolului, «neam ales, împărăție sacră, popor sfânt»... Vouă presbiteriu al sfintei Biserici Române, vă revine marea cinste, căci voi ați lucrat cu vrednicie în sânul neamului nostru, mai presus de orice preoție, nu numai creștină, dar chiar ortodoxă!

Multi, venerabil presbiteriu, făcându-vă istoricul află preotul Român, în decursul veacurilor, în ignoranță, în decadență, și în starea cea mai înjosită ce și-o poate închipui cineva.

Vor fi și lucruri adevărate în acele descrieri:

Eu însă, să-mi dați voie a le crede că ele sunt mai mult însemnări făcute de cei ce au văzut cu ochi răi pe preot, așa precum, cu durere, vedem astăzi că sunt mulți cari nu numai pe preoți, dar pe toți cari avem un Dumnezeu, credem în el și ne închinăm lui, ne numesc ignoranți, medievali și câte alte porecle de necinste. Sunt acestea adevărate? . . . Fie cine poate judecă. A fost ignorant preotul Român? Da, — se poate. Ignorant poate față de știința veacului, dar el a fost lumină poporului, luminător și poavăitor al turmei sale spre toate cele bune și de folos. Umilit! Față de cine? De popor, nu. Față de conducători bisericii. Nici aceasta. Dacă au fost unele ispite, din partea acestora, ele au trecut cu aceia și Presbiteriul Român a fost și a rămas de fapt, după cuvântul Așezămintelor apostolice: *Ochii prin cari episcopii vedeau biserica și mâinile prin care lucrau mântuirea* în turma cuvântătoare. N'a fost ignorant presbiteriul nostru; iar de a fost, el a suplinat neștiința înțelepciunii veacului, cu căldura credinței apostolice, care eră în sufletul său. Presbiteriul nostru a fost viu și lucrător în via Domnului.

Și dacă ne uităm la rodul ostanelilor și al vieții Presbiteriul Român, ei bine! Știți ce vedem? El este mai sublim și mai demn decât rodul ostanelilor ori-cărui alt cin preoțesc, nu numai din sânul bisericii ortodoxe, dar din toată lumea creștină.

Sfânta noastră Biserică creștină ortodoxă Română în multe priviri atrage și trebuie să atragă luarea aminte și admirațiunea a întregii lumi creștine. Biserica noastră în istoria creștinismului, este un fenomen singular; iar în

sânul Ortodoxiei, este singura biserică, care are cea mai frumoasă și dumnezească aureolă. Intreaga lume creștină, și în deosebi bisericile Ortodoxe, privesc la ea cu respect și admirațiune, căci ea este Biserica, în sânul careia, credința și pietatea, s'au cultivat *fără bigottism și fără fanatism josnic și rău înțeles*. Ea singură este biserica întru care credința a domnit *pururea curată și adevărată*. Ea este *biserică virgină*, întru care n'a existat, nici schismă, nici eresie. Care altă biserică a lui Christos are o astfel de frumoasă aureolă?

Care se poate mândri că a păstrat întreaga ei lume creștină, pe toți fiii ei, în staulul credinței, astfel în cât, nici unul să nu să fi abătut?

Dar cui se datorește această vie așa de frumoasă și cu rod atât de ales?

Cui se datorește acest ogor, întru carele nu s'a văzut, nici a crescut împreună, neghină, spini, pălămidă sau alte burueni cari nu sunt de folos?

Presbiteriul sîntei noastre biserici are tot meritul întru aceasta, căci el a lucrat și a lucrat cu vrednicie și cu credință în via Domnului și Dumnezeu l-a întărit, l-a ajutat și l-a binecuvântat, după credința sa, și astfel el a putut aduce via, adică Biserica Română, prinos duhovnicesc de laudă, prinos de bună mireasmă duhovnicească bine plăcută lui Dumnezeu.

Ne tăgăduit au meritul lor și pândarii viei. Și din mila lui Dumnezeu au fost pândari, și pândari destoinici. Dar ei, puțini și rari cum erau, cu toată destoinicia lor, ce ar fi putut face, dacă viea nu aveă lucrători și lucrători harnici, credincioși și pricepuți?

De sigur totul s'ar fi părăginit, și știut este că la pagină pândarul ce folos poate să aducă?

Iată Inalt Prea Sfințite, Domnule Ministru și On. Doamne și Domni ce a fost și ce a făcut Presbiteriul în sfânta

noastră Biserică, sub povătuirea părintească a mai marilor săi. Iată ce au făcut sub conducerea celor desăvârșitori întru ale preoției și conducători ai Bisericii. Iată ce au făcut sub povața și conducerea Episcopilor și Mitropoliților. Meritul lor dar este mare.

Trecutul acesta glorios al Presbiteriului bisericeii noastre pentru noi credincioșii este garanția cea mai puternică că și în viitor veți lucra, Venerabili Părinți, cu aceeași credință și râvnă pentru casa lui Dumnezeu cea înfrumusețată și împodobită cu strălucire mare în sânul poporului Român.

Exigentele societății de astăzi, este drept, sunt mari, multe și felurite, dar voi aveți toată pregătirea și destoinicia întru aceasta; iar cartea cea sfântă a credinței noastre creștine, cu sprijinul sacrei tradițiuni, va corespunde ca să vă dea toată puterea și destoinicia. Ea vă oferă toate mijloacele, ca să satisfaceți toate nevoile. Da, ea vă va fi sprijinul cel mare și puternic pe care vă veți rezemă și vă puteți rezemă cu încredere; căci ceea ce ea cuprinde, sunt învățături divine, principii eterne, principii care corespund tuturilor timpurilor, tuturilor vârstelor și treptelor sociale; corespund tuturilor împrejurărilor și nevoilor vieții omenești, ori unde ar fi omul și de ori ce ar avea nevoie.

Întru aceasta veți fi tari, și pe aceste învățături zidind și ținând Biserica, porțile iadului nu o vor sfărâma. Iar așa lucrând, veți fi lucrătorii cei vrednici în via Domnului, în Biserica neamului nostru Românesc, pe care, spre fala neamului nostru și a înaintașilor voștri, în sacerdoțiu, ați moștenit-o frumoasă, curată și sfântă și fără de prihană. Așa să o păstrați totdeauna. Amin.

Dr. Drag. Demetrescu.

Profesor la facultatea de teologie și mare nomofylax al sf. Bisericii creștine Ortodoxe a Răsăritului.

București 23 Februarie.
Duminica Ortodoxiei.

TABELA MATERIILOR

DIN

Revista periodică ecclesiastică „Biserica Ortodoxă Română” pe anul al XXXVII (1913—1914) însoțită și de numele autorilor.

PARTEA OFICIALĂ.

Lista de persoanele care au dreptul de vot la alegerea Consistoriului Superior Bisericesc în cursul anului 1913 pag. 1—73. — Acte oficiale pag. 161—166. Mișcarea în personalul clerical din țară pag. 206—208. Acte oficiale pag. 209—234. Raportul Seminarului de cântăreți bisericești pag. 416—421. Mișcarea în personalul clerical din țară pag. 422—424. Desbaterile Consistoriului Superior Bisericesc din sesiunea de primăvară No. 5—6 pe Aug.—Sept. pag. 1—272. Acte oficiale pag. 425—474 Copie după raportul Prot. de Teleorman către sf. Mitropolie pag. 588—592. Deciziune pag. 613 Acte oficiale pag. 618—622. Referatul confesorului garnizoanei Galați asupra campaniei din 1913 pag. 696—706. Copie după adresa Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei către d. Decan al Facultății de Teologie și o circulară către Prot. din Eparhie pag. 812—813. Tablou de numele și pronumele d-lor profesori ai Facultății de Teologie cari au cărți tipărite, prețul lor și de unde se pot cumpăra pag. 817. O biserică românească în Ierusalim din inițiativa M. S. Reginei României Elisaveta pag. 834—835. Două adrese ale Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei pag. 886—890. Apelul comitetului de inițiativă particulară pentru zidirea unei biserici la Ierusalim pag. 927—931. Misia împărătească rusească pag. 567—568. Acte oficiale pag. 953—1019.

C. Erbiceanu pag. 74—87. Spiru C. Haret pag. 87—91; urmare în numărul 2 pag. 190—196. P. S. Sofronie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin 150—160. Instalarea P. S. Sofronie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin pag. 254—264. Dr. Ioan Cornoiu pag. 279—292. Preoți cu crucea în frunte pag. 299—333. Cuvântări ocazionale pag. 373—384. Seminariul din Râmnicul Vâlcei pag. 498—518. Un congres național și ortodox pag. 554—566. Biserica Madona Dudu din Craiova pag. 656—659. Serbia și România pag. 710—712. Ufi act de recunoștință pag. 707—710. Literatură religioasă pag. 794—797. O propagandă primejdioasă pag. 809. Societatea Clerului Român „Ajutorul” din București pag. 901—908. Adventismul pag. 1059—1061.

Dr. M. POPESCU.

Câteva cuvinte asupra Apostolului Pavel pag. 27—31 (urmare din numărul 12 anul XXXV.). Trei Catiheți mari ai Bisericii Vechi pag. 97—104; urmare în numărul 3 pag. 247—253; urmare în numărul 4 pag. 362—367; urmare în numărul 7 pag. 481—486; urmare în numărul 8 pag. 537—542; urmare în numărul 9 pag. 636—641; urmare în numărul 10 pag. 723—728. Idei privitoare la catehizarea modernă pag. 863—868; 1052—1057.

Dr. DRAGOMIR DEMETRESCU (mare nomofilax)

Cultul în genere și cultul creștin pag. 385—396. Momente însemnate în științele slujbe bisericești pag. 836—848. Două epistole memorabile și relatarea lui Iosif Flavie despre Iisus Hristos pag. 869—875. Mâna Sf. Ierarh Nicolae pag. 714—722. Cuvântare pag. 1062—1068.

Dr. BOROIANU.

Devotament și abnegațiune pag. 1—26. Competința Consistoriului Superior pag. 43—46. Ceva despre mănăstirile din imperiul Bizantin pag. 105—110. Scurtă privire asupra ideilor morale din V. T. și creștinism pag. 132—149. Lupta creștinismului cu Iudaismul pag. 235—246. Din foloasele religiei pag. 270—278. Creștinii și statul pag. 337—354. Ocuparea oficiilor bisericești pag. 487—497. Din dreptul bisericesc pag. 521—536. Din timpurile demne de amintit pag. 627—635. Defensorii pag. 648—656. Adevăr și dreptate pag. 734—744. Combaterea învățăturilor contra creștinismului pag. 849—862.

B. MANGĂRU.

Cultul mozaic față cu cultele păgâne ale antichității pag. 3—42. Constantinopolul pag. 110—118. Bulgaria din punct de vedere istorico-religios pag. 265—270; 368—372; 642—648; 744—750; 876—887. Cremațiunea pag. 110—118; 729—733. Cu noi este Dumnezeu pag. 474—477. Cântarea Cântărilor pag. 1041—1051.

I. MIHĂLCESCU

Ce se chiamă dogme? pag. 1020—1040.

I. P. S. MITROPOLIT PRIMAT Dr. KONON AR. DONICI.

Carte pastorală pag. I—VI. Ordin circular pag. I—IV. Conferințe pastoraie pag. 414—415.

I. P. S. PIMEN MITROPOLIT AL MOLDOVEI.

Scrisoarea Pastorală către toți preoții din cuprinsul Mitropoliei pag. 311—312. Idem către ostașii noștri pag. 312—315. Cuvântare ținută în catedrala Mitropolitană din Iași pag. 334—336. Slujbă bisericească pentru ostașii morți pag. 478—480. Telegramă adresată M. S. Reginei României pag. 751. Mitropolia Moldovei și Sucevei pag. 779. Circulară pag. 1058—1059.

I. P. S. MITROPOLIT AL AMASIEI D.D. GHERMANOS

Cuvântare rostită la Societatea Clerului Român „Ajutorul” în ziua de 18 Octombrie 1913 pag. 625—626.

P. S. EPISCOPI NIFON.

Cuvântare rostită în ziua de 6 Decembrie 1913, în catedrala episcopală din Galați cu prilejul Hramului bisericii și distribuirea la 22 preoți a medaliei «Răsplata muncii pentru biserică» clasa I pag. 691—695. Cuvântare pag. 814—816.

ARHIEREUL VARTOLOMEU S. BACAOANUL

Creștinismul Social pag. 671—679. Carte pastorală către populația din noul teritoriu Dobrogean pag. 752—771.

C. NAZARIE.

Congresul profesorilor de științe religioase pag. 47—86; 167—189; 315—328; 397—413; 599—612; 659—670; 772—778. Ce poate face preotul la țară în vreme de iarnă pag. 568—575. Către frații preoți pag. 810—811.

ICON. C. I. PAVEL.

Mijloacele de cultivare a sentimentului moral în popor pag. 66—73.

DUMITRU I. NISTOR

Despre post pag. 118—132; 292—310.

ECON. D. POPESCU MOȘOAIĂ

Predică la întâmpinarea Domnului pag. 197—206.

Dr. I. LUPAȘ

Acte privitoare la alegerea episcopului ardelean Vasile Moga p.
592—597; 789—794.

T. G. B.

Din corespondența episcopului de Buzău Dionisie Romano pag.
780—788.

Pr. PARASCHIV DRAGHICI

Predică pag. 818—822.

ECON. M. PÂSLARU

Chestiunea jurământului pag. 797—808; 891—901.

Pr. D. N. ȘTEFĂNESCU

Ființă și materie pag. 909—926.

Pr. S. PROBOTEȘTI

Cuvântare funebră pag. 931—935.

ECON. STAVR. V. PREDEANU

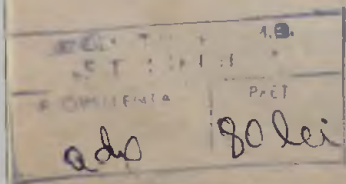
Predică pag. 934—942.

ECON. I. TEODORESCU

Vrăjitoria și vrăjitorii la Romani pag. 576—588; 680—691.

DONAȚIUNI.

Pag. 519—520; 613—616; 712; 822—832; 943—952.

Toată corespondența privitoare la Tipografie și la Revistă precum și banii, se vor înainta cu adrese separate: P. S. Arhiepiscopul Meletie Constanțeanul, Directorul Tipografiei și Revistei «Biserica Ortodoxă Română», Str. Principatele-
te No. 60. București. — *Manuscrisurile nepublicate nu se înapoiază.*

Abonamentele la revistă se fac pe câte un an. Prețul abonamentului pe un an este de 10 lei în țară; iar în străinătate 12 lei.

Abonații cari nu vor primi numărul regulat, vor reclama de-a dreptul P. S. Arhiepiscopul Meletie Constanțeanu, Directorul Tipografiei.
Scrisorile nefrancate nu se primesc.

La Tipografia Cărilor Bisericești se află de vânzare următoarele cărți particulare:

- Istoria Bisericească de Eusebiu Cezareei*, traducere de I. P. S. Iosif Theorghian. Prețul 3 lei.
Istoria Bisericească de Sozomen, traducere de același. Prețul 3 lei.
Sf. Vasilie, traducere de același. Prețul 2 lei.
Istoria Bisericească de Evagrie, traducere de același. Prețul 2 lei.
Istoria Bisericească de Socrate, traducere de același. Prețul 3 lei.
Papalitatea Schismatică sau Roma în raporturile sale cu Biserica Orientală, traducere de același. Prețul 2,50
Luterani și Greci-Ortodoxi, traducere de același. Prețul 0,50 bani.
Note și Meditațiuni asupra Psalmilor, în 3 vol., de P. S. Episcop de Argeș Gherasim Timuș. Prețul 10 l.
Tipic, de P. S. Gerasimu Safrinu Episcop al Romanului. Prețul 1 leu.
De același: *Legea și poruncile lui Dumnezeu*, traducere. Prețul 0,75 b.
De același: «*Monahii sunt gloria Bisericii lui Hristos*», disertație. 10 b.
De același: «*Slavoslovie*» pe opt glasuri. Prețul 20 bani.
De același: «*Culegere de cântări bisericești*». Prețul 1 leu.
Evanghelia sau Vieța și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, de Melchisedec. Prețul 2 lei.
Ermeneutica Biblică, ed. II, de Dr. C. Chiricescu. Prețul 2 lei.
Călăuză Predicatorului, de Dr. C. Chiricescu și Icon. Const. Nazarie. 5 l.
Apologetica Creștină, traducere de Icon. C. Nazarie. Prețul 6 lei.
De P. S. Arhiepiscopul Antim P. Botoșeneanu, au apărut următoarele cărți de lectură cu conținut religios moral: *Pildele Mântuitorului Iisus Hristos*, 50 bani. — *Patericul* 6 lei. — *Innecul de pe Rin*, 50 bani. — *Coșulețul cu flori*. 1 leu 25 bani. — *Dorința împlinită*, 50 bani. — *Cu Iisus pe drumul către Golgota*, 1 leu. — *Înălțarea mamei* 1,20. — *Martirul Sebastian* 1,30
Învățămintele morale de Arhim. I. Scriban, 1 leu. — *Învățămintele ființei* «*Titanicului*», 60 bani. — *idem Două apărări* *idem* «*Medicini populare*» 4 lei, Cartonată 5 lei
Cruci 60 bani, și *Povestire de Paști* 50 bani
Cărilor Bisericești și D-nii librari nu beneficiază de rabat.

Combaterea principalelor învățături adventiste de Icon. C. Nazarie, Prețul 1,40 bani.

Teologia Dogmatică vol. II, III, IV și V, traducere după Silvestru de Canev. Prețul 12 lei.

Noul Testament, partea I, Evangheliile, de P. S. Sofronie Craioveanu. Prețul 4 lei.

Noul Testament prescurtat, de P. S. Sofronie. Prețul 3 lei.

Curs de Drept Bisericesc de I. S. Berdnikov, tradus de Silvestru Bălănescu, Episcop al Hușilor. Pr. 7 lei.

Vieța religioasă a Românilor de D. Stănescu. Prețul 4 lei.

Episcopul Melchisedec. Viața și activitatea lui de C. C. Diclescu. 3 lei.

De același: «*Din corespondențele Episcopului Melchisedec*» Prețul 1,50 bani.

Predici Exegetico-morale de Ec. V. Predeanu. Prețul 8 lei.

Schitul Crasna, de Al. Ștefulescu. Prețul 2 lei.

Monastirea Tismana de Al. Ștefulescu. Prețul 4 lei.

De același: *Monastirea Strâmba*. Prețul 2 lei.

De același: *Monastirea Polovragi*. Prețul 2 lei.

Biserica Stavropoleos de generalul P. V. Năsturel. Prețul 2 lei.

Incerări de Literatură Bisericească de Icon. Ilie Theodorescu. 6 lei.

Predici Intitulate: «Pășune Duhovnicească» de P. S. Arhiepiscopul Evghenie Piteșteanu. Prețul 7 lei.

Mântuirea Păcătoșilor. Pr. 4 lei